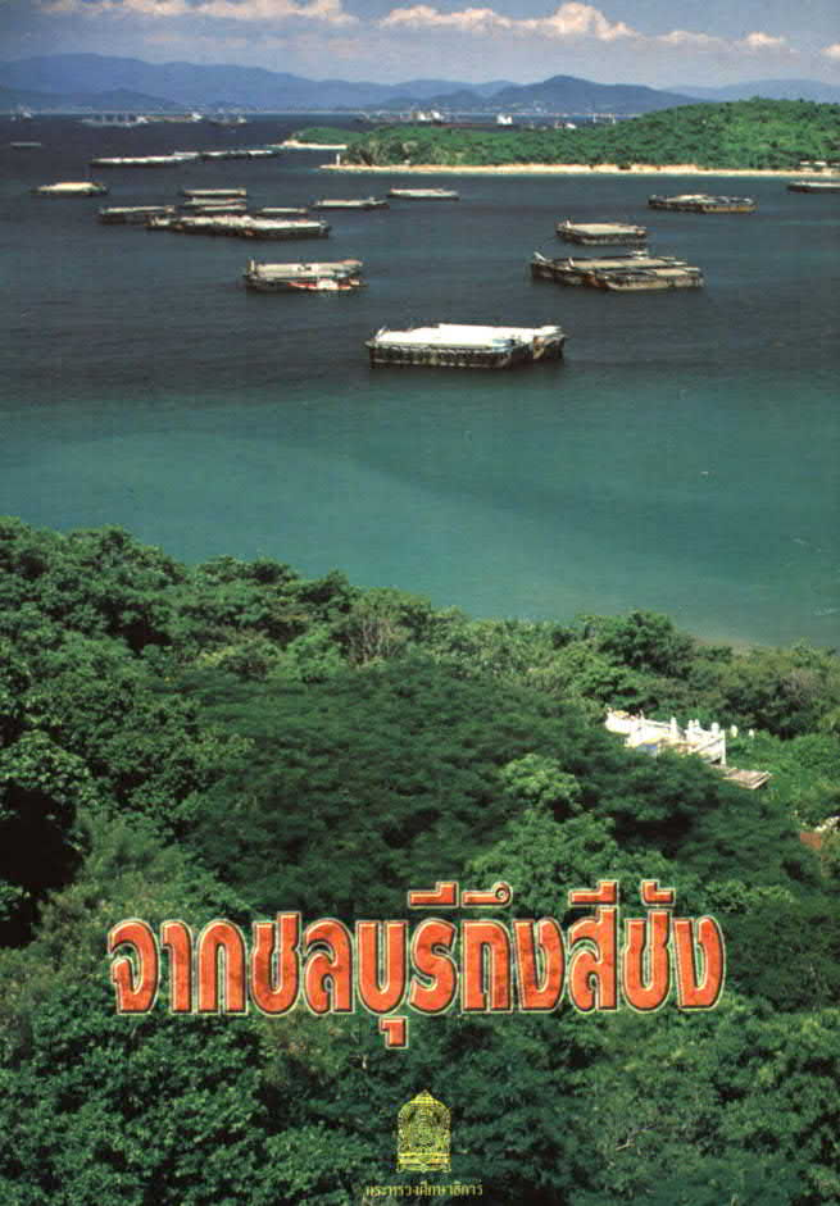

จากชลบุรีถึงสี่ช้าง

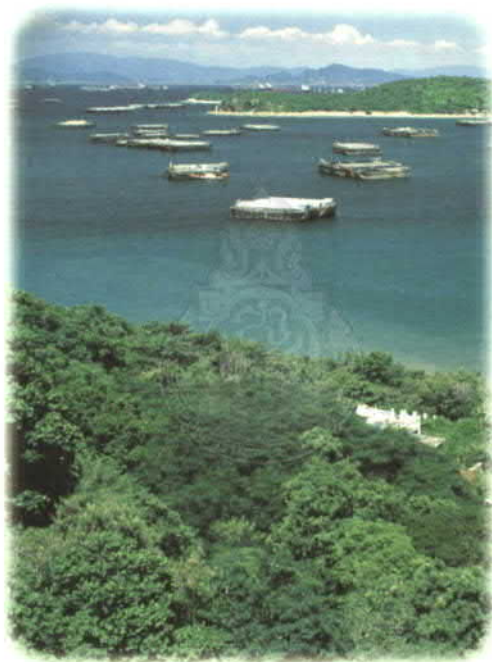
พระราชพิธีมหามงคล

จากชลบุรีถึงสี่ชัย

หนังสืออ่านเพิ่มเติมสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ระดับประถมศึกษา

และ

อ่านเพิ่มเติมสังคมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา

จากชลบุรีถึงยี่ล้ง

พิมพ์ครั้งที่ 2 พ.ศ. 2542

จำนวน 48,000 เล่ม

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ
สวนลือชัย

ISBN 974-268-6521

พิมพ์ที่โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว
2249 ถนนลาดพร้าว วังทองหลาง
กทม. 10310

คำนำ

กรมวิชาการเป็นหน่วยงานหนึ่งที่มีหน้าที่จัดทำหนังสือให้สาธารณะความรู้ ความเข้าใจ และประสบการณ์ด้านการอ่านแก่เยาวชนของประเทศในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา กรมวิชาการจึงได้จัดทำหนังสืออ่านเพิ่มเติมสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ระดับประถมศึกษา และสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษา เรื่อง จากชลบุรีถึงสีซิง เพื่อวัตถุประสงค์ดังกล่าว

รูปแบบการจัดทำหนังสือครั้งนี้เป็นการนำเสนอข้อมูลในเชิงสารคดีเกี่ยวกับจังหวัดชลบุรีในด้านสภาพภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมประเพณี เศรษฐกิจ การท่องเที่ยว รวมทั้งสาระน่ารู้เกี่ยวกับเกาะสีซิง โดยมีภาพประกอบที่เน้นให้เยาวชนเห็นคุณค่าและความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวชายทะเล การพัฒนาเศรษฐกิจในพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก หัตถกรรมเกิบ้านที่เกิดจากภูมิปัญญาชาวบ้าน นอกจากนี้ยังได้นำเสนอเรื่องและภาพสิ่งก่อสร้างซึ่งทรงคุณค่าทางประวัติศาสตร์ของพระจุลภาณุราชูปถัมภ์ และวัดจุฬาภิมศรธรรมการามวรวิหาร ซึ่งเป็นพระอารามที่สำคัญในอดีตในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวไว้ในหนังสือเล่มนี้ด้วย

กรมวิชาการขอขอบคุณการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนจังหวัดชลบุรี ที่กรุณาเอื้อเพื่อให้ใช้ภาพประกอบบางภาพตีพิมพ์ในหนังสือ และขอขอบคุณผู้ที่เกี่ยวข้องทุกท่านที่มีส่วนร่วมในการจัดทำหนังสือให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี หวังว่าหนังสือเล่มนี้จะให้ประโยชน์และความรู้แก่นักเรียนและผู้อ่านตามสมควร

(นายพยุหศักดิ์ จันทรสุรินทร์)

อธิบดีกรมวิชาการ

28 กันยายน 2541

1

43

3

55

21

65

สารบัญ

1

บทนำ

3

ดินแดนบูรพา

21

ความเป็นมาแห่งเมือง

43

สื่อเลื่องประเพณี

55

เศรษฐกิจดีของประเทศ

65

สุดพิเศษน่าเยือนยล

85

เกาะกลางชล สี่ช้าง

95

วัดจุฬาทิศธรรมสภาามวรวิหาร

118

บรรณานุกรม

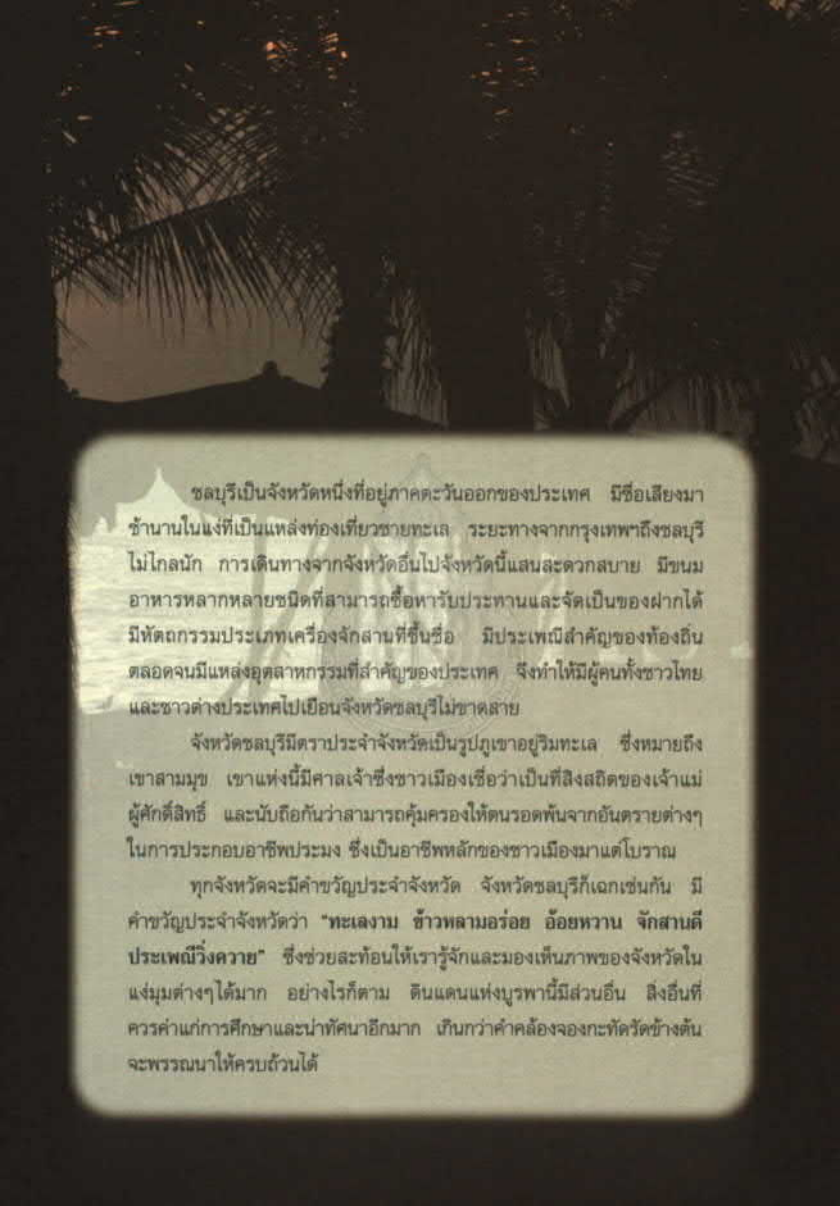

85

95

ชลบุรีเป็นจังหวัดหนึ่งที่อยู่ภาคตะวันออกของประเทศ มีชื่อเสียงมาช้านานในแง่ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวชายทะเล ระยะทางจากกรุงเทพฯถึงชลบุรีไม่ไกลนัก การเดินทางจากจังหวัดอื่นไปจังหวัดนี้แสนสะดวกสบาย มีขนมอาหารหลากหลายชนิดที่สามารถซื้อหาไว้รับประทานและจัดเป็นของฝากได้ มีทัศนกรรมประเภทเครื่องจักสานที่ขึ้นชื่อ มีประเพณีสำคัญของท้องถิ่น ตลอดจนมีแหล่งอุตสาหกรรมที่สำคัญของประเทศ จึงทำให้มีผู้คนทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศไปเยือนจังหวัดชลบุรีไม่ขาดสาย

จังหวัดชลบุรีมีตราประจำจังหวัดเป็นรูปภูเขายูริมทะเล ซึ่งหมายถึงเขาสามมุข เขาแห่งนี้มีศาลเจ้าซึ่งชาวเมืองเชื่อว่าเป็นที่สิงสถิตของเจ้าแม่ผู้ศักดิ์สิทธิ์ และนับถือกันว่าสามารถคุ้มครองให้ตนรอดพ้นจากอันตรายต่างๆ ในการประกอบอาชีพประมง ซึ่งเป็นอาชีพหลักของชาวเมืองมาแต่โบราณ

ทุกจังหวัดจะมีคำขวัญประจำจังหวัด จังหวัดชลบุรีก็เฉกเช่นกัน มีคำขวัญประจำจังหวัดว่า “ทะเลงาม ข้าวหลามอร่อย อ้อยหวาน จักสานดี ประเพณีวิ่งควาย” ซึ่งช่วยสะท้อนให้เรารู้จักและมองเห็นภาพของจังหวัดในแง่มุมต่างๆ ได้มาก อย่างไรก็ตาม ดินแดนแห่งบูรพานี้มีส่วนอื่น สิ่งอื่นที่ควรค่าแก่การศึกษาและนำศึกษามาก เกินกว่าคำคล้องจองกะทัดรัดข้างต้น จะพรรณนาให้ครบถ้วนได้

ดินแดนบูรพา

ที่ตั้งและอาณาเขต

จังหวัดชลบุรีตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของประเทศไทย หรือชายฝั่งทะเลด้านตะวันออกของอ่าวไทย ระหว่างเส้นรุ้งที่ 12-13 องศาเหนือ และเส้นแวงที่ 100-102 องศาตะวันออก อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครไปทางทิศตะวันออก ตามทางหลวงแผ่นดินสายบางนา-ตราด ประมาณ 65 กิโลเมตร มีพื้นที่ประมาณ 4,363 ตารางกิโลเมตร หรือ 2,968,107 ไร่

แผนที่และตราประจำจังหวัด

มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียง ดังนี้

- ทิศเหนือ** เขตอำเภอพานทอง อำเภอพนัสนิคม และกิ่งอำเภอเกาะจันทร์ติดต่อกับจังหวัดฉะเชิงเทรา
- ทิศใต้** เขตอำเภอลัดทึบและอำเภอบางละมุง ติดต่อกับจังหวัดระยอง
- ทิศตะวันออก** เขตอำเภอบ่อทองและอำเภอหนองใหญ่ ติดต่อกับจังหวัดฉะเชิงเทรา จันทบุรี และระยอง
- ทิศตะวันตก** เขตอำเภอเมืองชลบุรี ศรีราชา เกาะสีชัง และบางละมุง ติดต่อกับทะเลฝั่งตะวันออกของอ่าวไทย

ภูมิประเทศ

จังหวัดชลบุรีมีภูเขาทอดอยู่เกือบกึ่งกลางของจังหวัด เป็นแนวยาวจากทิศตะวันตกเฉียงเหนือไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่มเนินเขา และที่ราบชายฝั่งทะเล ตอนเหนือเป็นที่ราบเหมาะแก่การกสิกรรม ทิศตะวันออกเฉียงและทิศใต้เดิมเป็นป่าเขาพื้นที่ลุ่มดอน แต่ปัจจุบันเปลี่ยนสภาพจากป่าไม้เป็นที่โล่งเตียนใช้เพาะปลูกพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ ได้แก่ มันสำปะหลัง อ้อย ข้าว สับปะรด ข้างพารา และมะม่วงหิมพานต์ ซึ่งจะพบแหล่งเพาะปลูกเกือบทุกอำเภอ

ไร่มันสำปะหลังในเขตจังหวัดชลบุรี

ไร่อ้อยในเขตจังหวัดชลบุรี

การปลูกแตงโมในจังหวัดชลบุรี

หาดพัทยา แหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง
ของชลบุรี

มีชายฝั่งทะเลและหาดสวยงามเหมาะแก่การท่องเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจหลายแห่ง เช่น ชายหาดบางแสน พัทยา เป็นต้น ลักษณะดินส่วนใหญ่เป็นดินปนทราย ยกเว้นบางส่วนของอำเภอนนทบุรีและส่วนใหญ่ของอำเภอบางปะอินจะเป็นดินเหนียว ดินตะกอน

แหล่งน้ำธรรมชาติมีน้อย จึงมีปัญหาขาดแคลนแหล่งน้ำ ประกอบกับมีการบุกรุกแผ้วถางป่าสงวนแห่งชาติทำให้พื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์เกิดปัญหาดินเสื่อมโทรมจากการทำไร่มันสำปะหลัง และไร้อ้อย

ภูมิอากาศ

ภูมิอากาศโดยทั่วไปของจังหวัดชลบุรีอยู่ในสภาพไม่ร้อนจัดและไม่หนาวจัด กล่าวคือ ในฤดูร้อน อากาศไม่ร้อนจัด ส่วนฤดูหนาว อากาศไม่แห้งแล้งมากนัก มีฝนชุกสลับกับแห้งแล้ง บริเวณใกล้ภูเขามีฝนตกมากกว่าบริเวณใกล้ชายทะเล

การที่สภาพอากาศโดยเฉลี่ยทั้งปีของจังหวัดชลบุรีอยู่ในระดับปานกลาง เป็นเพราะที่ตั้งของจังหวัดชลบุรีอยู่ชายฝั่งทะเลตะวันออกของอ่าวไทย และพื้นที่ส่วนใหญ่ทางทิศตะวันตกอยู่ติดกับทะเล มีความยาวถึง 160 กิโลเมตร

เขตปกครอง

จังหวัดชลบุรีแบ่งการปกครองออกเป็น 10 อำเภอ และ 1 กิ่งอำเภอ ดังนี้

อำเภอเมืองชลบุรี เดิมมีชื่อว่า อำเภอบางปลาสร้อย ต่อมาได้เปลี่ยนเป็นอำเภอเมืองชลบุรีในปี พ.ศ. 2481 มี

ศาลากลางจังหวัดชลบุรี ในเขต
อำเภอเมืองชลบุรี

พื้นที่ประมาณ 225 ตารางกิโลเมตร ลักษณะภูมิประเทศทั่วไปเป็นที่ราบเนินเขา พื้นที่อุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การเพาะปลูกทั้งการทำนาและทำสวน

อำเภอพนัสนิคม เดิมคือเมืองพระรถ เป็นเมืองโบราณ ไม่ปรากฏหลักฐานแน่ชัดว่าสร้างในสมัยใด แต่เคยเป็นเมืองที่รุ่งเรืองมาก่อน ในปี พ.ศ.2371 ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวได้โปรดเกล้าฯ ให้เป็นเมือง เรียกว่า เมืองพนัสนิคม และในปี พ.ศ. 2440 สมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้มีการปฏิรูปการปกครองส่วนภูมิภาคใหม่ จึงโปรดเกล้าฯ ให้เมืองพนัสนิคมเป็นอำเภออยู่ในเขตความรับผิดชอบของจังหวัดชลบุรีมาจนถึงปัจจุบัน

อำเภอพนัสนิคมอยู่ห่างจากจังหวัดชลบุรี 22 กิโลเมตร มีพื้นที่ประมาณ 572 ตารางกิโลเมตร ลักษณะภูมิประเทศเป็นป่าและที่ราบเหมาะแก่การทำนาและทำไร่ พลเมืองส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนา ทำไร่อ้อย ทำสวนเงาะทุเรียน เลี้ยงเป็ด ไก่ หมู โค กระบือ ทำการประมงและเหมืองแร่

การทำนาข้าวบริเวณใกล้คูเมือง
เมืองพระรถ อำเภอพนัสนิคม

ส้มปะวาค พืชเศรษฐกิจของบางนาของจังหวัดชลบุรี

อำเภอพานทอง เดิมมีชื่อว่าอำเภอท่าตะกุด ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็นอำเภอพานทองในปี พ.ศ. 2451 มีพื้นที่ประมาณ 180 ตารางกิโลเมตร ลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบลุ่ม เหมาะแก่การทำนา มีพื้นที่ดอนเหมาะแก่การเพาะปลูกพืชไร่และพืชล้มลุก พืชเมืองส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนา นอกจากนั้นมีการปศุสัตว์ และการอุตสาหกรรม

อำเภอบ้านบึง มีพื้นที่ประมาณ 646 ตารางกิโลเมตร ลักษณะภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นที่ราบ มีส่วนน้อยที่เป็นภูเขา และที่ราบสูงใกล้ภูเขา พื้นที่ทั่วไปเหมาะแก่การประกอบอาชีพการเกษตร พืชเมืองส่วนใหญ่ของอำเภอบ้านบึงประกอบอาชีพทำไร่ ทำนา ทำสวน เลี้ยงสัตว์ และอุตสาหกรรมหลายประเภท เช่น โรงงานผลิตน้ำตาลทรายขาว โรงงานผลิตแป้งมันสำปะหลัง เป็นต้น

อำเภอหนองใหญ่ มีพื้นที่ประมาณ 334 ตารางกิโลเมตร ลักษณะภูมิประเทศเป็นเนินสูงสลับกับที่ราบ มีภูเขากันอยู่สามด้านเป็นเขตแดน พืชเมืองส่วนใหญ่มีอาชีพทำไร่ ทำสวนยางพารา

อำเภอศรีราชา ตั้งอยู่ทางด้านตะวันออกของอ่าวไทย มีพื้นที่ประมาณ 643 ตารางกิโลเมตร ลักษณะภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นที่ลาดเนิน มีภูเขาเล็กๆ กระจายอยู่ทั่วไป เหมาะแก่การเกษตร มีที่ราบลุ่ม ทำนาได้เป็นบางส่วน มีฝนตกชุก อากาศอบอุ่นตลอดปี

โรงงานอุตสาหกรรมในอำเภอบ้านบึง

อำเภอบางละมุง มีพื้นที่ประมาณ 727 ตารางกิโลเมตร ลักษณะภูมิประเทศโดยทั่วไปเป็นที่ราบต่ำ ภูเขาเล็กๆ กระจายอยู่หลายแห่ง เหมาะแก่การปลูกพืชไร่ ปลูกได้เป็นทะเล มีเกาะต่างๆ กระจายอยู่ทั่วไป คือ เกาะล้าน เกาะไผ่ และเกาะสาก

ป่าเขาเขียว

อำเภอสัตหีบ มีพื้นที่ประมาณ 348 ตารางกิโลเมตร ลักษณะภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นที่ราบเชิงเขาติดทะเลริมอ่าวไทย เหมาะแก่การทำไร่

อำเภอบ่อทอง มีพื้นที่ประมาณ 894 ตารางกิโลเมตร ลักษณะภูมิประเทศทางด้านตะวันออกของอำเภอบ่อทอง เป็นที่ราบสูง ปกคลุมด้วยภูเขา เนินดิน และป่าไม้ เป็นแหล่งกำเนิดของต้นน้ำลำธาร พื้นที่ตอนเหนือและตอนใต้ มีลักษณะคล้ายคลึงกับทิศตะวันออก ส่วนตอนกลางเป็น

เรือประมงบริเวณเกาะสีชัง
และเกาะบริวาร

ที่ราบลุ่ม เหมาะแก่การเพาะปลูก

อำเภอเกาะสีชัง เป็นเกาะใหญ่อยู่ตรงข้ามกับ
อำเภอศรีราชา เดิมอยู่ในเขตการปกครองของอำเภอเมือง
สมุทรปราการ ต่อมาได้โอนมาอยู่ในเขตการปกครองของ
อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี และเป็นอำเภอเกาะสีชัง
เมื่อปี พ.ศ. 2537 มีพื้นที่ประมาณ 18 ตารางกิโลเมตร มี
เกาะใหญ่น้อย เป็นบริวารอีก 8 เกาะ ลักษณะภูมิประเทศ
ส่วนใหญ่เป็นชายหาด มีที่ราบเป็นส่วนน้อย

กิ่งอำเภอเกาะจันทร์ มีพื้นที่ประมาณ 179
ตารางกิโลเมตร ลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบสลับ
เนินเขา เดิมอยู่ในเขตการปกครองของอำเภอนนทบุรี
แยกเป็นกิ่งอำเภอเมื่อปี พ.ศ. 2540 พลเมืองส่วนใหญ่
มีอาชีพทำไร่ทำสวน

การค้าขายในตลาดหนองมน

อาชีพ

การประกอบอาชีพของพลเมืองในจังหวัดชลบุรี มีทั้งด้านเกษตรกรรม อุตสาหกรรม การค้าขาย รับจ้าง และอื่นๆ แต่มีแนวโน้มว่าการประกอบอาชีพทางด้าน อุตสาหกรรมจะก้าวหน้าเกษตรกรรม ทั้งนี้เพราะมีปัจจัย หลายประการที่ช่วยให้การขยายตัวทางด้านอุตสาหกรรม ก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว เช่น การที่มีสถานที่ตั้งอยู่ใกล้ กรุงเทพมหานคร มีการคมนาคมขนส่งสะดวกและรวดเร็ว และมีท่าเรือน้ำลึกแหลมฉบังเพื่อการส่งออก เป็นต้น

บริเวณท่าเรือน้ำลึกแหลมฉบัง

สามล้อเครื่องรับจ้าง อาชีพหนึ่งใน
ย่านเกาะเกาสีซัง

การประกอบอุตสาหกรรมโรงแรม
บริเวณหาดพัทยา

ทรัพยากรธรรมชาติ

ดิน ลักษณะดินในจังหวัดชลบุรีแบ่งออกเป็นกลุ่มใหญ่ๆ คือ ดินนา ดินไร่ (ดินปนทราย) ดินตื้น และดินทราย นอกจากนั้นจะเป็นพื้นที่ภูเขาซึ่งมีประมาณร้อยละ 15 ของพื้นที่ทั้งจังหวัด

ป่าไม้ จังหวัดชลบุรีมีป่าสงวนแห่งชาติ 9 แห่ง เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า 1 แห่ง และป่าโครงการสัมปทาน 1 แห่ง ดังนี้

ป่าสงวนแห่งชาติ มีเนื้อที่รวมทั้งสิ้นประมาณ 906,396 ไร่ ประกอบด้วย

1. ป่าเขาเขียว มีเนื้อที่ประมาณ 55,625 ไร่ อยู่ในเขตอำเภอเมืองชลบุรี และอำเภอสัตหีบ

2. ป่าท่งใหญ่-บ่อทอง มีเนื้อที่ประมาณ 170,625 ไร่ อยู่ในเขตอำเภอนนทบุรี และอำเภอบ่อทอง

พื้นที่ภูเขาเขตอำเภอสัตหีบ

3. ป่าคลองตะเคียน มีเนื้อที่ประมาณ 376,750 ไร่ อยู่ในเขตอำเภอบ่อทอง

4. ป่าแดง-ป่าทูนูนกลาง มีเนื้อที่ประมาณ 160,625 ไร่ อยู่ในเขตอำเภอบ้านบึง

5. ป่าเขาขมภู มีเนื้อที่ประมาณ 28,589 ไร่ อยู่ในเขตอำเภอบ้านบึงและอำเภอศรีราชา

6. ป่าเขาพุ มีเนื้อที่ประมาณ 5,482 ไร่ อยู่ในเขตอำเภอเมืองชลบุรีและอำเภอศรีราชา

7. ป่าเขาหินลาด-ป่าเขาไผ่ มีเนื้อที่ประมาณ 2,215 ไร่ อยู่ในเขตอำเภอบ้านบึง

8. ป่าบางละมุง มีเนื้อที่ประมาณ 103,075 ไร่ อยู่ในเขตอำเภอบางละมุง

9. ป่าเขาเรือแตก มีเนื้อที่ประมาณ 1,500 ไร่ อยู่ในเขตอำเภอบ้านบึง

ทางรถยนต์ในป่าเขาเขียว

ละมั่ง ที่ป่าเขาเขียว

เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ได้แก่ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า
เขาเขียว-เขาชมภู่ มีเนื้อประมาณ 90,437.5 ไร่

โครงการสัมปทาน ได้แก่ ป่าโครงการไม้กระยาเสย
อยู่ในท้องที่อำเภอบ้านบึงและอำเภอนนทบุรี มีเนื้อที่
ประมาณ 528,580 ไร่ ปัจจุบันอยู่ในระหว่างปิดการทำไม้
ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 9 มกราคม 2522

สภาพป่าไม้ของจังหวัดชลบุรี ในปัจจุบันยังคง
เหลือเฉพาะส่วนที่เป็นป่าสงวนแห่งชาติ คิดเป็นประมาณ
ร้อยละ 5.68 ของพื้นที่จังหวัด การลดลงของพื้นที่ป่าไม้
เนื่องมาจากการบุกรุกเข้าทำไร่สวนป่าหลังและไร่ย่อย

แหล่งน้ำ จังหวัดชลบุรีมีทั้งแหล่งน้ำธรรมชาติ
และแหล่งน้ำชลประทาน แหล่งน้ำธรรมชาติประกอบด้วย
ลุ่มน้ำบางปะกง มีลำน้ำสำคัญ 2 สาย คือ คลองหลวง
ซึ่งมีต้นน้ำในอำเภอนนทบุรี และห้วยคลองใหญ่ในอำเภอบ้านบึง

แหล่งน้ำที่สำคัญของจังหวัดชลบุรี คือ คลองประแสร์
คลองหลวง คลองพานทอง และคลองบางพระ

อ่างเก็บน้ำบางพระ

เกาะล้าน แหล่งท่องเที่ยวที่ขึ้นชื่อของจังหวัดชลบุรี

จังหวัดชลบุรีมีปริมาณน้ำไม่ค่อยเพียงพอสำหรับนำไปใช้ในกิจการต่างๆ ทั้งนี้เนื่องจากลักษณะของดินเป็นดินทรายและดินร่วนปนทราย ทำให้เก็บกักน้ำในดินได้น้อย ประกอบกับจังหวัดชลบุรีมีปริมาณน้ำฝนน้อยที่สุดเมื่อเทียบกับจังหวัดอื่นๆ ในภูมิภาคนี้ รวมทั้งการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการชลประทานก็ทำได้ยาก นอกจากนั้นความเจริญของชุมชน การท่องเที่ยว และโรงงานอุตสาหกรรมต่างๆ เป็นสาเหตุสำคัญอีกประการหนึ่งที่ทำให้ปริมาณน้ำของจังหวัดชลบุรีไม่ค่อยเพียงพอ

ปัจจุบันชลบุรีมีอ่างเก็บน้ำบางพระ อ่างเก็บน้ำหนองค้อ อ่างเก็บน้ำมาบประชัน และอยู่ระหว่างการก่อสร้างอีก 5 แห่ง

ปะการัง กลุ่มปะการังที่สำคัญ พบได้บริเวณเกาะล้าน เกาะสาก เกาะครกใกล้พัทยา และแหลมสาร

แม้ ปัจจุบันมีการทำเหมืองแร่เหล็กในอำเภอพนัสนิคม และอำเภอสัตหีบ

ความเป็นมาแห่งเมือง

ชลบุรียุคแรก

การค้นพบแหล่งโบราณคดีก่อนประวัติศาสตร์ที่โคกพนมดี อำเภอพนมสนธิคม จังหวัดชลบุรี ในปี พ.ศ. 2522 ตลอดจนร่องรอยของชุมชนโบราณก่อนสมัยประวัติศาสตร์ ซึ่งเป็นชุมชนที่พึ่งพาอาหารจากทะเลเป็นสำคัญ รวมทั้งโครงกระดูกมนุษย์จำนวน 173 โครงและวัตถุโบราณ เช่น เครื่องมือเครื่องใช้ที่ทำจากหินขัด เครื่องปั้นดินเผามีลวดลายแบบเชือกทาบ เครื่องประดับลูกปัดและกำไลที่ทำด้วยเปลือกหอยและหินมีค่า ทำให้ทราบว่าชลบุรีเป็นดินแดนที่มีผู้คนอาศัยอยู่ตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ หรือตั้งแต่ยุคหินใหม่แล้ว

ชุมชนที่มีการพัฒนาเป็นเมืองสำคัญในประวัติศาสตร์ยุคแรกๆ ของจังหวัดชลบุรี ได้แก่ เมืองพระรถ เมืองพญาไร่ และเมืองศรีพโล

พระพนัสนิคม พระพุทธรูปประทับยืนบนดอกบัวเหนือรูปสัตว์ที่มีลักษณะผสมกันระหว่างครุฑ โค และหงส์ เรียกอุปนิสัยนี้ว่า พนัสนิคม

เครื่องปั้นดินเผาพร้อมเศษเปลือกหอยแครง ร่องรอยโบราณวัตถุที่พบในจังหวัดชลบุรี

รูปเลขหนึ่งไทย เป็นรูปรี 2 ชั้น คูเมืองและคันดินของตัวเมืองชั้นนอกทางด้านเหนือยังเห็นได้ชัดเจน ส่วนด้านอื่นๆลบเลือนไปมากแล้ว ส่วนเมืองชั้นในซึ่งเป็นเมืองที่แท้จริงยังคงอยู่ เนื่องจากในเมืองพญาเร่ไม่พบโคกเนินที่เป็นศาสนสถาน รวมทั้งไม่ค่อยพบเศษเครื่องปั้นดินเผา จึงมีผู้สันนิษฐานว่าเมืองพญาเร่คงไม่ใช่เมืองที่มีการอยู่อาศัยกันอย่างต่อเนื่อง แต่คงเป็นเมืองชั่วคราว หรือเป็นเมืองที่อยู่บนเส้นทางทางการติดต่อทางบกระหว่างชลบุรีกับระยองในสมัยโบราณ ปัจจุบันชาวบ้านได้เข้าไปปลูกบ้านอยู่อาศัยในเมืองแห่งนี้หมดแล้ว

เมืองศรีฟโล ตั้งอยู่ในเขตบ้านศรีฟโล ตำบลหนองไม้แดง อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ตัวเมืองตั้งอยู่บนเขา ห่างจากเมืองพระรถประมาณ 20 กิโลเมตร ตำแหน่งของเมืองอยู่ห่างจากทะเล 700 เมตร รูปทรงของเมืองเป็นรูปสี่เหลี่ยม เคยมีกำแพงดินโอบรอบ แต่ปัจจุบันกำแพงนี้ถูกทำลายไปแล้ว

โบราณวัตถุที่พบที่เมืองศรีฟโล คือ พระพุทธรูปทองคำ พระพุทธรูปสำริด ชิ้นทองคำ จระเข้ปูน เครื่องปั้นดินเผา ซึ่งมีทั้งเครื่องปั้นดินเผาชินเคลือบของสุโขทัย และเครื่องปั้นดินเผาแบบจีนสมัยราชวงศ์หมิง โดยเฉพาะวัดศรีฟโลทัยซึ่งตั้งอยู่บนฝั่งชายทะเล ได้พบเศษเครื่องปั้นดินเผาเป็นจำนวนมาก เช่น กระปุก ถ้วยชามเคลือบแบบสุโขทัยและจีนสมัยราชวงศ์หมิง ตุ๊กตาเคลือบสมัยสุโขทัย กาลิสาสำริด ชามเคลือบบางๆของญวนชนิดเดียวกับที่พบในเรือจมที่อ่าวไทย และขวานหินขัด

จากหลักฐานทางโบราณวัตถุที่ค้นพบ ตลอดจนเรื่องเล่าขานในนิทานพื้นบ้านเรื่องเศรษฐีฟโล และคำอุปทานี้ ทำให้มีผู้สันนิษฐานว่าเมืองศรีฟโลคงเป็นเมืองที่มีความรุ่งเรืองอยู่ในสมัยอยุธยาตอนต้น หรือประมาณพุทธศตวรรษที่ 20 และคงเป็นชุมชนเมืองเกี่ยวกับการค้าทางทะเล ประชาชนประกอบอาชีพค้าขายทางเรือ มีการ

พระพุทธสิหิงค์มิ่งมงคลศรีนาค
ประดิษฐานที่หอพระ อำเภอเมือง
ชลบุรี จังหวัดชลบุรี

ติดต่อทางการค้ากับชุมชนใกล้เคียง และเป็นที่แวะจอด
สำเภาที่ไปมาค้าขายระหว่างไทยกับต่างประเทศ

ปัจจุบันไม่ปรากฏร่องรอยของเมืองศรีฟโล เนื่องจาก
มีการสร้างวิทยาลัยพลศึกษาชลบุรีและสนามกีฬาจังหวัด
ในบริเวณเมืองศรีฟโลเดิม

นอกจากเมืองศรีฟโลแล้ว ในสมัยอยุธยาตอนกลาง
ยังปรากฏชื่อเมืองบางปลาสร้อย เมืองบางพระเรือ และ
เมืองบางละมุงขึ้นด้วย นักโบราณคดีให้ความเห็นว่าเมือง
ทั้งสามนี้คงเป็นชุมชนเมืองที่เกิดขึ้นภายหลังเมืองศรีฟโล
และอาจเป็นเพราะมีการเปลี่ยนแปลงทางภูมิศาสตร์ จึงทำให้
เมืองศรีฟโลไม่เหมาะสมที่จะเป็นเมืองทำอีกต่อไป การค้าขาย
และความเจริญของชุมชนที่เมืองศรีฟโลจึงได้ขยายตัวไปทางใต้
คือเมืองบางปลาสร้อยซึ่งมีทำเลดีกว่า ชุมชนบางปลาสร้อย
จึงเจริญขึ้นแทนที่เมืองศรีฟโล (มีผู้สันนิษฐานว่าเมือง
บางปลาสร้อยคือชื่อเดิมของอำเภอเมืองชลบุรี^{*} ทั้งนี้เพราะ
อำเภอเมืองชลบุรีในปัจจุบันตั้งอยู่ที่ตำบลบางปลาสร้อย)

^{*}ชื่อเมืองชลบุรีได้ปรากฏขึ้นเป็นครั้งแรกในทำเนียบศักดิ์ดินนาว่ามี
ฐานะเป็นเมืองชั้นตรี ในสมัยสมเด็จพระบรมราชาธิราช (ขุนหลวงพะงั่ว)
พ.ศ. 1919

ชลบุรีสมัยอยุธยา

เรื่องราวของจังหวัดชลบุรีได้ปรากฏขึ้นเป็นครั้งแรกในสมัยอยุธยา โดยปรากฏอยู่ในพระราชพงศาวดารสมัยอยุธยา ดังนี้

เมื่อ พ.ศ. 1927-1929 ในรัชสมัยของสมเด็จพระวราเมศวร กองทัพพระยาแก้วมรกตได้ยกเข้ามาถึงเมืองชลบุรี และกวาดต้อนครอบครัวชาวเมืองชลบุรี และเมืองจันทบูร ประมาณ 6,000-7,000 คน ไปเมืองแก้วมรกต และในปี พ.ศ. 2230 ในสมัยสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ทหารแก้วมรกตได้ยกทัพมากวาดต้อนครอบครัวชาวเมืองชลบุรีอีกครั้งหนึ่ง

หลังจากเหตุการณ์ทั้งสองครั้งนั้นแล้ว ได้เกิดเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ซึ่งเกี่ยวข้องกับชลบุรีขึ้นอีก กล่าวคือ ในปี พ.ศ. 2309 เมื่อกองทัพพม่าได้ปิดล้อมกรุงศรีอยุธยา กรมหมื่นเทพพิพิธซึ่งเป็นพระเจ้าลูกเธอในสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ และถูกเนรเทศไปลังกา ได้กลับมาเกลี้ยกล่อมรวบรวมชายฉกรรจ์ทางหัวเมืองภาคตะวันออก ได้แก่ จันทบุรี ระยอง ฉะเชิงเทรา บางละมุง ชลบุรี และปราจีนบุรี เข้าร่วมเป็นกองทัพ อ้างว่าจะยกไปช่วยกรุงศรีอยุธยารบพม่า ชาวชลบุรีได้ให้การสนับสนุนเข้าร่วมในกองทัพของกรมหมื่นเทพพิพิธเป็นจำนวนมากจนชลบุรีแทบจะกลายเป็นเมืองร้าง กองทัพของกรมหมื่นเทพพิพิธรวบรวมไพร่พลได้ประมาณ 2,000 คน ยกไปตั้งมั่นที่ปราจีนบุรี แล้วจึงมีหนังสือกราบบังคมทูลสมเด็จพระเจ้าเอกทัศ ณ กรุงศรีอยุธยาขออาสาช่วยป้องกันพระนคร แต่สมเด็จพระเจ้าเอกทัศมีทรงพระราชดำริว่ากรมหมื่นเทพพิพิธเป็นคนมักใหญ่ใฝ่สูงจนถูกเนรเทศมาแล้วครั้งหนึ่ง การมาเรียกกระดมผู้คนเข้าเป็นกองทัพโดยพลการ ถือเป็นการทำผิดกฎหมายเหี้ยมโหด จึงโปรดเกล้าฯ ให้ยกกองทัพ

หอพระที่ประดิษฐานพระพุทธรูปถึงคัมภีร์มงคลศรีนาถ

จากกรุงศรีอยุธยาไปปราบกรมหมื่นเทพพิพิธ และเกิดการต่อสู้กันขึ้นจนย่อยยับลงไปทั้ง 2 ฝ่าย จากนั้นพม่าได้ส่งกองทัพออกไปโจมตีกองทัพของกรมหมื่นเทพพิพิธซึ่งบอบช้ำอยู่แล้วจนแตกกระจายไป เหตุการณ์ครั้งนั้นทำให้เมืองฉะเชิงเทราและเมืองชลบุรีกลายเป็นเมืองร้างอยู่ระยะหนึ่ง

ชลบุรีสมัยธนบุรี

พระยาวชิรปราการ เจ้าเมืองกำแพงเพชรหรือพระยาตาก ซึ่งต่อมาก็คือสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ในครั้งนั้นได้ถูกเกณฑ์ให้เข้ามารักษามณฑลกรุงศรีอยุธยา ได้พาพรรคพวกตีฝ่าวงล้อมของกองทัพพม่าไปทางทิศตะวันออกมุ่งหน้ามาทางเมืองชลบุรี แต่เนื่องจากขณะนั้นชลบุรีเป็นเมืองร้าง พระยาวชิรปราการจึงได้ยกกองทัพผ่านไปยังเมืองระยอง

เจ้าเมืองระยองได้ออกมาต้อนรับกองทัพของพระยาวชิรปราการที่ค่ายลพบุรีแล้วนำกองทัพไปพักที่วัดลุ่ม (วัดพิชัยสงครามในเมืองระยอง) แต่เนื่องจากคณะกรมการเมือง ประกอบด้วยหลวงพลแสนหาญ ขุนราม ขุนจำเมือง หมื่นซ่อง และนายทองอยู่ นกเล็กไม่ยอมอ่อนน้อมต่อพระยาวชิรปราการ จึงได้มีการสู้รบกัน กองทหารของคณะกรมการเมืองระยองไม่สามารถต่อต้านกองทัพของพระยาวชิรปราการได้ จึงแตกพ่ายไป

หลังจากพ่ายแพ้การสู้รบที่เมืองระยองแล้ว นายทองอยู่ นกเล็กได้พาพรรคพวกกลับไปตั้งมั่นที่เมืองบางปะลาลือ (ชลบุรี) และช่องสุ่มผู้คนพร้อมกับกีดขวางผู้ที่จจะร่วมมือกับพระยาวชิรปราการ และประทุษร้ายเป็นพาลก่อความเดือดร้อนให้แก่ชาวเมืองชลบุรีโดยทั่วไป

พระยาวชิรปราการได้ทราบข่าวความประทุษร้ายของ

ภาพจิตรกรรมฝาผนังในพระอุโบสถวัดใหญ่อินทาราม

พระอุโบสถวัดใหญ่อินทาราม
หรือวัดหลวงในอดีต

นายทองอยู่ นกเล็ก เกรงว่าหากปล่อยไว้อาจเป็นภัยแก่บ้านเมือง จึงได้ยกกองทัพจากเมืองระยองมาตั้งมั่นที่วัดหลวง ห่างจากที่ตั้งเมืองชลบุรี* ประมาณ 100 เส้น แล้วส่งคนไปเกลี้ยกล่อมนายทองอยู่ นกเล็ก ให้ยอมอ่อนน้อม ด้วยเกรงกลัวอำนาจ นายทองอยู่ นกเล็ก จึงยอมอ่อนน้อมต่อพระยาวชิรปราการ พระยาวชิรปราการจึงแต่งตั้งนายทองอยู่ นกเล็ก ให้เป็นพระยาอนุราฎบุรีศรีมหาสมุทรครองเมืองชลบุรีต่อไป

หลังจากนายทองอยู่ นกเล็ก ได้เป็นเจ้าเมืองชลบุรีแล้ว ในระยะแรกได้ดูแลบ้านเมืองด้วยความขยันขันแข็ง แต่ต่อมาได้หันไปคบกับพวกโจรสลัดทะเลที่ระบดอยู่ในแขวงเมืองชลบุรีทางทิศตะวันออก และคอยขัดขวางผู้ที่จะเข้าไปเป็นพรรคพวกของพระยาวชิรปราการอีก

เมื่อพระยาวชิรปราการได้เคลื่อนกองทัพเรือจากจันทบุรีเพื่อไปกอบกู้กรุงศรีอยุธยา ขณะที่มาถึงชลบุรี ได้ทราบข่าวว่านายทองอยู่ นกเล็ก ยังประพฤติตนเป็นพาลดังเดิม จึงให้ปลดนายทองอยู่ นกเล็ก กับพรรคพวกออกจากตำแหน่ง ในปลายสมัยธนบุรี สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชได้ทรงแต่งตั้งบุตรเจ้าพระยาจักรี** (หมุด) เป็นพระชลบุรี

* ที่ตั้งของเมืองชลบุรีในสมัยโบราณปรากฏในพระราชพงศาวดารกรุงธนบุรีว่าอยู่ห่างจากวัดหลวง ประมาณ 100 เส้น (สันนิษฐานว่าคงอยู่เหนือที่ตั้งเมืองชลบุรีในปัจจุบัน)

**สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอเจ้าฟ้าฯ กรมพระยาภาณุพันธุวงศ์วรเดช ทรงสันนิษฐานว่าบุตรเจ้าพระยาจักรี (หมุด) ที่ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นพระชลบุรีมีชื่อว่า หวัง สมุทรวานนท์

ชลบุรีสมัยรัตนโกสินทร์

พระชลบุรี (หวัง สมุทรานนท์) ซึ่งได้รับแต่งตั้งให้เป็นผู้รักษาเมืองชลบุรีตั้งแต่ปลายสมัยธนบุรี ต่อมาได้รับการเลื่อนยศเป็นพระยาราชาวังสันในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ตระกูลสมุทรานนท์ได้ปกครองเมืองชลบุรี* เรื่อยมาจนถึงช่วงการปฏิรูปการปกครองส่วนภูมิภาคในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

ในสมัยรัตนโกสินทร์ พระมหากษัตริย์หลายพระองค์ได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับชลบุรีในเรื่องสำคัญๆ หลายเรื่อง ดังนี้

พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวกับการตั้งเมือง “พนัสนิคม”

หอพระพนัสนิคม อำเภอพนัสนิคม
จังหวัดชลบุรี

* เมืองชลบุรีในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช มีฐานะเป็นเมืองจัตวา ผู้รักษาเมืองเป็นที่พระชลบุรี ศักดินา 3,000 ไร่ สังกัดกรมท่า

ในสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวมี
ชาวนครเวียงจันทน์ คือพระอินทราชา ได้พาครอบครัวชาว
เวียงจันทน์ (ที่ไม่เข้ากับเจ้าอนุวงศ์) เข้ามาขอพึ่งพระบรม
โพธิสมภาร พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงโปรด
เกล้าฯ ให้พระอินทราชาและครอบครัวลาวออกมาตั้งภูมิลำ
เนาอยู่ระหว่างเมืองชลบุรีกับฉะเชิงเทรา จากความขยัน
ขันแข็งรู้จักสร้างบ้านเมืองให้เป็นปึกแผ่นของพระอินทราชา
และครอบครัว พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวจึง
เห็นสมควรให้ยกหมู่บ้านในตำบลต่างๆ รวมทั้งเมืองพระรถ
ด้วยขึ้นเป็นเมืองในปี พ.ศ. 2371 เรียกว่า “เมืองพนัสนิคม”^{*}
และโปรดเกล้าฯ ให้พระอินทราชาเป็นผู้สำเร็จราชการเมือง
เชื้อสายของพระอินทราชา (ต้นตระกูลทุมมานนท์) ได้รับ
ตำแหน่งผู้สำเร็จราชการเมืองพนัสนิคมต่อเนื่องมาจนถึง
สมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวกับการ สร้างท่าจอดเรือ และ “อาศรัยสถาน” ที่อ่างศิลา

ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ นับตั้งแต่สมัยพระบาท
สมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเป็นต้นมา ชลบุรีได้รับความ
สนใจจากผู้ปกครองประเทศตลอดจนชาวต่างประเทศเป็น
อย่างมาก ซึ่งอาจเป็นเพราะนโยบายการเปิดประเทศ
ของไทย จึงทำให้ไทยมีโอกาสดูติดต่อกับชาวต่างประเทศ
มากขึ้น และเนื่องจากชลบุรีมีที่พักเหมาะแก่การจอดเรือ
ที่ไม่มาค้าขาย และเป็นเมืองชายทะเลที่มีอากาศดี อยู่ไม่ไกล

*เมืองพนัสนิคมได้กลายเป็นอำเภอหนึ่งของจังหวัดชลบุรี
สังกัดกระทรวงมหาดไทยเมื่อมีการปฏิรูปการปกครองส่วนภูมิภาคใน
สมัยรัชกาลที่ 5 ต่อมาเมื่อมีการจัดตั้งมณฑลเทศาภิบาลขึ้นในภูมิภาคนี้
ชลบุรีได้เป็นจังหวัดหนึ่งในมณฑลปราจีนบุรี ตำแหน่งเจ้าเมืองเรียกว่า
ผู้สำเร็จราชการเมือง และผู้ว่าราชการเมืองโดยลำดับ

จากกรุงเทพฯ สามารถเดินทางได้โดยสะดวก ชลบุรีจึงกลายเป็นที่พักผ่อนตากอากาศและพักผ่อนจากการเจ็บป่วยทั้งของชาวต่างประเทศและชนชั้นสูงของไทย โดยเฉพาะอ่างศิลาได้กลายเป็นสถานที่ที่มีความสำคัญในสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว กล่าวคือนอกจากจะเป็นที่พักตากอากาศที่โปรดปรานของพระองค์ และเป็นสถานที่ตากอากาศและพักผ่อนที่ได้รับความนิยมจากชนชั้นสูงของไทย ตลอดจนชาวต่างประเทศซึ่งได้แก่มิชชันนารีอเมริกันแล้วยังมีสะพานหิน* ซึ่งได้รับการสร้างขึ้นในสมัยของพระองค์เพื่อช่วยให้การจอดเรือเทียบท่าสะดวกขึ้นด้วย

นอกจากนั้นยังมีผู้สร้างตึกจำนวนสองหลังขึ้นที่ตำบลอ่างศิลาเพื่อเป็นที่พักผ่อนของผู้ป่วยหลังหนึ่ง (เป็นตึกหลังใหญ่ ผู้สร้างคือสมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ ขณะเป็นเจ้าพระยาศรีสุริยวงศ์ ที่สมุทกลาโหม) และตึกอีกหลังหนึ่งสำหรับให้ชาวต่างประเทศได้พักอาศัย (เป็นตึกหลังเล็ก ผู้สร้างคือเจ้าพระยาทิพากร (เจ้าคุณกรมท่า)) ตึกทั้งสองนี้เรียกกันในสมัยนั้นว่า “อาศรัยสถาน” ซึ่งต่อมาสมเด็จพระนางเจ้าเสาวภาผ่องศรี พระวรราชเทวี (สมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ) ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้โปรดเกล้าฯ ให้บูรณะตึกทั้งสองนี้เพื่อถวายเป็นพระราชกุศลเฉลิมพระชนมพรรษาแด่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และพระราชทานนามตึกหลังใหญ่ว่า “ตึกมหาราช” และ ตึกหลังเล็กว่า “ตึกราชินี” และให้เป็น “อาศรัยสถาน” เรื่อยมา

* พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงเห็นว่าท่าเรือที่อ่างศิลาไม่ลึกใต้น้ำมาก เมื่อน้ำลงจะมีดินและเลนลาดออกไปจากฝั่งเป็นระยะทางยาว ไม่สะดวกต่อการจอดเรือเทียบท่า จึงโปรดเกล้าฯ ให้เสนาบดีกรมท่าสร้างสะพานหินให้ยาวออกไปในทะเลจนพ้นเขตดินใต้น้ำ

ตึกมหาราช

ตึกราชินี

ทิวทัศน์บริเวณอ่างศิลา

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวกับการสร้างค่ายหลวงที่อ่างศิลา

ในคราวที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จกลับจากการไปรับพระเศวตสุภาภรณ์ที่สระบุรี รวมทั้งนมัสการพระพุทธบาทและพระฉาย ในปี พ.ศ. 2415 นั้น ขณะเสด็จกลับพระนครมาทางจังหวัดนครนายก ปราจีนบุรี และเสด็จประทับเรือมาที่อ่างศิลา เสนาบดีกรมท่า (เจ้าพระยาภาณุวงศ์มหาโกษาธิบดี) ได้สร้างพลับพลาไว้เสด็จที่อ่างศิลา ลักษณะพลับพลาที่สร้างเป็นค่ายหลวงใหญ่ มีท้องพระโรงและพระที่นั่ง มีเรือนข้างหน้าข้างในใหญ่โต พร้อมทุกพนักงาน เป็นพลับพลาที่สร้างอย่างค่อนข้างถาวร เพื่อจะได้ใช้เป็นที่พักพิงในโอกาสที่เสด็จประพาสหัวเมืองชายทะเลในโอกาสต่อไปด้วย พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพอพระราชหฤทัยในพลับพลานี้เป็นอย่างมากโดยเฉพาะในเรื่องของการออกแบบ พระองค์ได้ทรงพระราชนิพนธ์ชมเชยไว้ในเอกสารระยะทางเสด็จประพาสจันทบุรี ในปี ร.ศ. 95 (พ.ศ. 2419) ด้วย

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้เสด็จมาประทับที่อ่างศิลาอีก 2 ครั้ง ในปี พ.ศ. 2419 และ พ.ศ. 2430

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
กับการพัฒนาเกาะสีชังให้เป็นท่าเรือน้ำลึก และเป็น
ที่ประทับแปรพระราชฐานในฤดูร้อน

ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว การค้าระหว่างไทยกับต่างประเทศเจริญมากขึ้น มีเรือบรรทุกสินค้าไปมาค้าขายกับกรุงเทพฯ เป็นจำนวนมาก และเนื่องจากในยามที่มีคลื่นลมจัด เรือไม่สามารถจอดรับส่งสินค้าที่นอกสันดอนปากแม่น้ำได้สะดวก จึงนิยมนำทอดสมอขนถ่ายสินค้าที่เกาะสีชังเพราะมีที่กำบังคลื่นลม เกาะสีชังจึงเป็นท่าเรือที่เรือต่างประเทศไปมามากขึ้น พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตรวจทำแผนที่หยั่งน้ำ และตรวจหินใต้น้ำตามเส้นทางที่เรือจะเดินไปมาโดยละเอียด และสั่งให้น้ำทุ่นเหล็กมาทอดไว้ในที่ที่พบว่าหินใต้น้ำที่จะเป็นอันตรายแก่เรือ การวางทุ่นเหล็กนี้ได้วางไปจนถึงเกาะล้าน

ท่าเรือที่เกาะสีชัง

ชายหาดเกาะสีชัง

ในปี พ.ศ. 2431 สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้ามหาวชิราวุธ (พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว) ทรงพระประชวร แพทย์ประจำพระองค์แนะนำให้ไปประทับในบริเวณที่มีอากาศชายทะเล จึงโปรดเกล้าฯ ให้พระยาภาสกรวงศ์เชิญเสด็จพระราชดำเนินมาประทับที่เกาะสีชัง โดยประทับที่เรือนหลวงที่ปลูกไว้สำหรับให้ชาวต่างประเทศเช่าตากอากาศ ในช่วงเวลาใกล้เคียงกันนั้น สมเด็จพระนางเจ้าเสาวภาผ่องศรี พระวรราชเทวี ทรงพระประชวร จึงเสด็จแปรพระราชฐานมาประทับรักษาพระองค์ที่เกาะสีชัง และเนื่องจากเป็นการเสด็จพระราชดำเนินมาโดยกระชั้นชิด ไม่อาจเตรียมปลูกที่ประทับได้ทัน จึงต้องประทับในเรือพระที่นั่งซึ่งจอดทอดสมออยู่ที่ริมฝั่งทะเลใกล้เกาะสีชัง ในระยะนั้นมีคลื่นลมจัด เรือพระที่นั่งถูกคลื่นรบกวน ทำให้สมเด็จพระนางเจ้าเสาวภาผ่องศรี พระวรราชเทวี ทรงพระประชวรมากขึ้น จึงต้องเสด็จขึ้นประทับแรมบนเกาะสีชัง โดยตั้งกระโจมพักอยู่ใต้ต้นมะขามใกล้เรือนที่ประทับของสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้ามหาวชิราวุธ ในครั้งนั้นพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้เสด็จพระราชดำเนินมาประทับแรมที่เกาะสีชังด้วยเป็นเวลา 16 วัน จึงทรง

พระราชดำริให้หาที่สร้างพระอารามขึ้นใหม่ ซึ่งปัจจุบันก็คือที่ตั้งพระเจดีย์อโศกวัตติ์ฐานคณิมิตร

ในปี พ.ศ. 2432 ในวโรกาสเฉลิมพระชนมพรรษา พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงขริวจากพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ สร้างตึกที่เกาะสีชังจำนวน 3 หลัง เพื่อใช้เป็นที่พักของผู้ป่วย และได้พระราชทานนามตึกทั้ง 3 หลังดังนี้ หลังที่อยู่ริมหาดทราย พระราชทานนามว่า "ตึกวัฒนา" ตึกหลังกลม พระราชทานนามว่า "ตึกมองครี" และตึกหลังยาว พระราชทานนามว่า "ตึกอภิรมย์"

ในปี พ.ศ. 2434 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้เสด็จแปรพระราชฐานมาประทับที่เกาะสีชังหลายครั้ง ครึ่งละนานๆ เนื่องจากสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้าอัญญาองค์เดชาวรุ (กรมหลวงนครราชสีมา) ซึ่งยัง

ตึกมองครี

พระอโศกวัตติ์ฐานคณิมิตร

ทรงพระเยาว์ ทรงพระประชวรไม่สามารถรักษาให้หายขาดได้ในเวลาสั้นๆ จำเป็นต้องประทับอยู่ที่เกาะสิขังเป็นเวลาแรมปี พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สร้างค่ายหลวงที่ประทับและขุดบ่อใหญ่สำหรับกักเก็บน้ำไว้ให้ราษฎรใช้สอย พระราชทานนามบ่อน้ำว่า “บ่ออัมฤกษ์”

ในเวลาต่อมา พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวต้องเสด็จพระราชดำเนินมาประทับที่เกาะสิขังอีก เนื่องจากสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้าอัมฤกษ์ เสด็จสวรรคต ทรงพระประชวรพระอาการมาก ในการเสด็จคราวนี้ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้เสด็จพระราชดำเนินตรวจภูมิประเทศของเกาะสิขังอย่างละเอียด ทรงพระราชดำริที่จะทะนุบำรุงเกาะนี้ให้เจริญมากขึ้น จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สร้างถาวรวัตถุที่จะช่วยอำนวยความสะดวกแก่ราษฎรชาวเกาะสิขัง และผู้ที่มาพักผ่อน และพักรักษาตัวที่เกาะสิขัง ตลอดจนพ่อค้า ดังนี้

ดึกดำบรรพ์

1. โปรดเกล้าฯ ให้สร้างสะพานยาวตั้งแต่ชายหาดลงไปถึงที่น้ำลึก เพื่ออำนวยความสะดวกแก่เรือที่จะเข้ามาจอดในเวลาที่น่าลง สะพานดังกล่าวนี้กว้าง 2 วา ยาว 3 เส้น 1 วา 2 คอก พระราชทานนามว่า “สะพานอัมฤกษ์”

2. โปรดเกล้าฯ ให้ย้ายศาลเจ้าซึ่งเป็นที่ยึดถือของชาวเกาะสิขังไปสร้างใหม่บนไหล่เขา เมื่อสร้างเสร็จแล้ว พระราชทานนามว่า “ศาลศรีโอรสเทพ”

3. โปรดเกล้าฯ ให้สร้างประภาคารขึ้นทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งเป็นบริเวณที่มีศิลาใต้น้ำอยู่ตรงปากช่องทางเดินเรือ ทั้งนี้เพื่อให้เป็นที่สังเกตแก่เรือที่จะเดินเข้าออก เมื่อสร้างเสร็จได้พระราชทานนามว่า “อัมฤกษ์ประภาคาร”

4. โปรดเกล้าฯ ให้สร้างเสาชิงช้าบนยอดเขาสูงที่มีนามพระราชทานว่า “ยอดพระจุลจอมเกล้า” และจัดเจ้าพนักงานไว้คอยชักธงสัญญาณให้เรือเข้าออกที่ท่าเรือของเกาะสีชัง เสาชิงช้าดังกล่าวได้รับพระราชทานนามว่า “เสาชิงช้าภูมิกษัตริย์”

5. โปรดเกล้าฯ ให้ตัดถนนเพื่ออำนวยความสะดวกในการสัญจรบนเกาะนี้จำนวนหลายสาย เช่น ถนนอัมพวา ถนนวัฒนา ถนนวิชิตสงคราม ถนนจักรพงษ์ และถนนสายสวัสดิเป็นต้น

6. โปรดเกล้าฯ ให้สร้างสวนป่า (วนะ) ขึ้นที่โอบนเพื่อเป็นที่พักผ่อน ประกอบด้วยสวนป่าจุลวัน และมหาวัน มียอดเขา เนินผา ถ้ำ น้ำตกธารน้ำตกแต่งสถานที่ต่างๆ ไม่นานาพันธุ์ประดับด้วยน้ำพุและตุ๊กตาหินอ่อน พระราชทานนามสวนป่าแห่งนี้ว่า “อัมพวาภิวัน”

ในปี พ.ศ. 2435 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินมาประทับที่เกาะสีชังอีกครั้งนี้พระองค์ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ก่อสร้างถาวรวัตถุเพิ่มเติมอีกหลายอย่าง ดังนี้

1. ขยายรั้วค่ายหลวงออกไปจนถึงคลองเทียนบน และสร้างสวนขึ้นในพระราชฐาน ตกแต่งเนินเขาวังเป็นชั้น ปลุกต้นไม้ต่างๆ

2. สร้างตำหนักใหญ่น้อยขึ้นอีกหลายหลัง

3. ขุดบ่อจำนวนหลายบ่อสำหรับกักเก็บน้ำฝนไว้ใช้อาบกิน และใช้รดต้นไม้

บ่อกักเก็บน้ำฝนที่สร้างในสมัย ร.5 บนเกาะสีชัง

ทางขึ้นไหลเขาคยาศิระ

4. ประดิษฐานรอยพระพุทธรูปจำลองที่พระเจ้า-
น้องยาเธอ กรมหมื่นดำรงราชานุภาพ (สมเด็จพระเจ้า-
บรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ) ทรงอัญเชิญ
มาจากพุทธคยาในประเทศอินเดียไว้บน “ไหลเขาคยาศิระ”
แห่ง “ยอดพระจุลจอมเกล้า” เพื่อเป็นที่สักการบูชาของ
พุทธศาสนิกชนโดยทั่วไป

5. ย้ายวัดอัมมถาภิรมย์ไปสร้างที่เนินเขา “ยอด
พระจุลจอมเกล้า” ด้านทะเล เพราะใกล้หมู่บ้าน สะดวกแก่
พระภิกษุสงฆ์ที่จะออกบิณฑบาต

6. สมเด็จพระนางเจ้าเสาวภาผ่องศรี พระวรราชเทวี
ทรงศรัทธาบริจาคทรัพย์สร้างโรงเรียนขึ้นที่ข้างถนนอัมมถาภิรมย์
เพื่อเป็นสถานที่เรียนสำหรับเด็กชาวเกาะสีชัง โรงเรียนนี้
ได้รับพระราชทานนามว่า “โรงเรียนเสาวภา”

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้
ทรงพระราชดำริว่าเกาะสีชังเป็นเกาะที่ตั้งอยู่ชายทะเล
มีอากาศดี ควรตั้งพระราชฐานให้มั่นคงเพื่อเป็นที่ประทับ
ในฤดูร้อน และเนื่องจากทรงเห็นว่าเกาะสีชังจะเป็น
สถานที่สำคัญแห่งหนึ่งของประเทศในอนาคตต่อไป

ทางขึ้นยอดพระจุลจอมเกล้า
ที่ตั้งพระมณเฑียร ซึ่งประดิษฐาน
รอยพระพุทธรูปจำลอง

เพราะมีท่าเรือใหญ่ มีเรือสินค้าจากต่างประเทศมาแวะ
จอดรับส่งสินค้าเป็นจำนวนมาก การสร้างพระราชฐาน
ที่เกาะนี้จะเป็นพระราชฐานที่สำคัญอีกแห่งหนึ่ง
ประกอบกับในคราวนั้น ในวันที่ 5 กรกฎาคม พ.ศ.
2435 สมเด็จพระนางเจ้าเสาวภาผ่องศรี พระวรราชเทวี
ซึ่งตามเสด็จมาที่เกาะสีชังด้วย ทรงครรภ์ใกล้จะมี
พระประสูติกาล พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า-
เจ้าอยู่หัวจึงทรงพระราชดำริจะให้พระราชฐานแห่งนี้
เป็นสถานที่สำหรับการประสูติพระเจ้าลูกยาเธอด้วย
สมเด็จพระนางเจ้าเสาวภาผ่องศรี พระวรราชเทวี
ประสูติพระราชกุมาร ซึ่งได้รับพระราชทานนาม
“สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้าจุฑาธุชธราดิลก”
ณ ตำหนักมรกตสุทธีในพระราชฐานที่กำลังสร้างขึ้น

ในวันที่ 10 สิงหาคม พ.ศ. 2435 ซึ่งเป็นวัน
สมโภชเดือนสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้าจุฑาธุชธราดิลก
พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้มีพระบรม-
ราชโองการประกาศสร้างพระที่นั่งและพระราชฐานที่
เกาะสีชัง โดยพระราชทานพระนามพระราชฐานว่า
“จุฑาธุชราชสถาน” และพระราชทานนามพระที่นั่งที่ทรง
วางศิลาฤกษ์ ว่า “พระที่นั่งมณเฑียรรัตนโรจน์”

พระราชฐานที่โปรดเกล้าฯ ให้สร้างส่วนใหญ่เป็น
พระที่นั่ง พระตำหนักและตำหนักที่ทำด้วยไม้ โดยเป็น
พระที่นั่ง 4 องค์ มีนามพระราชทานดังนี้ พระที่นั่งโกลิย-
วลัภณห์ พระที่นั่งมณเฑียรรัตนโรจน์ พระที่นั่งโชติรส-
ประภาต์ และพระที่นั่งเมฆลามณี ส่วนพระตำหนัก 1 องค์
และตำหนัก 13 องค์ พระราชทานนามตามชื่ออัญมณีดังนี้
พระตำหนักวาลุภกรังคังเก็จ ตำหนักเพชรระยับ ตำหนัก
ทับทิมสด ตำหนักมรกตสุทธี ตำหนักบุศราคำ ตำหนัก
กล่ำโกมิน ตำหนักนิลแสงสุก ตำหนักมุกดาพราย ตำหนัก

ตำหนักมรกตลูที้

เพทายไส ตำหนักไฟทูลรกลอก ตำหนักดอกตะแบกละออ
ตำหนักโอปอลัจจุรุษ ตำหนักมูลการเวก และตำหนัก
เอกพองมุกด์

นอกจากนี้ยังโปรดเกล้าฯ ให้สร้างประตูพระราชฐาน
ขึ้นอีก 8 แห่ง

ในระหว่างการก่อสร้างพระที่นั่งและพระตำหนัก
ต่างๆ นั้น ได้เกิดวิกฤตการณ์ทางการเมืองระหว่างไทยกับ
ฝรั่งเศสขึ้นในเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2436 ฝรั่งเศสได้ใช้
เรือปืนปิดล้อมไทย และเกิดปะทะกันขึ้นที่ปากอ่าวไทย
ทำให้เกาะสิซังเป็นสถานที่ที่ไม่ปลอดภัย ประกอบกับหลัง
เกิดวิกฤตการณ์ในครั้งนั้น พระบาทสมเด็จพระจุลจอม-
เกล้าเจ้าอยู่หัว พระบรมวงศานุวงศ์ และขุนนางที่ร่วม
บริหารประเทศต่างมีพระราชภารกิจ และภารกิจที่ต้อง
เร่งรัดดำเนินการมาก ทำให้การก่อสร้างตำหนักและ
พระที่นั่งที่เกาะสิซังต้องระงับไป

ฐานพระที่นั่งมณีนรธาตุรนต์โรจน์ ซึ่งได้
รื้อไม่ไปสร้างพระที่นั่งวิมานเมฆ

อย่างไรก็ตามเมื่อมีการก่อสร้างพระราชวังดุสิตขึ้นที่กรุงเทพฯ ในปี พ.ศ. 2442 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้รื้อถอนไม้จากพระที่นั่งมณีนรธาตุรนต์โรจน์ที่สร้างค้างอยู่ที่เกาะสีชังไปสร้างพระที่นั่งในพระราชวังดุสิต พระราชทานนามว่า “พระที่นั่งวิมานเมฆ”

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวกับการสร้างฐานทัพเรือที่ลัดทียบ

ในปี พ.ศ. 2457 เมื่อพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้เสด็จพระราชดำเนินไปทอดพระเนตรการซ่อมรบทางทะเลที่ตำบลลัดทียบ ได้ทรงพิจารณาลักษณะภูมิประเทศของลัดทียบแล้วทรงเห็นว่าเหมาะแก่การจัดตั้งเป็นฐานทัพเรือ เพราะสามารถจอดพักเรือได้เป็นจำนวนมาก แต่เนื่องจากในขณะนั้นยังไม่เหมาะที่จะสร้างฐานทัพเรือขึ้น เพราะไทยยังมีกำลังไม่มากพอที่จะรักษาไว้ จึงโปรดเกล้าฯ ให้สงวนที่ดินติดฝั่งของตำบลลัดทียบและบริเวณใกล้เคียงไว้

ต่อมากองทัพเรือมีเรือพิฆาตและเรือตอร์ปิโดเพิ่มขึ้น กระทรวงทหารเรือจึงคิดจะสร้างฐานทัพเรือขึ้นเพื่อสนับสนุนและคุ้มครองกองทัพเรือ พลเรือเอกพระเจ้า-

พลเรือเอก พระเจ้าบรมวงศ์เธอ
กรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์

บรมวงศ์เธอ กรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ ซึ่งทรงสนพระทัยภูมิประเทศของสัตหีบว่าเป็นสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับการสร้างเป็นฐานทัพเรือ จึงได้กราบบังคมทูลขอพระราชทานที่ดินที่สัตหีบที่พระองค์ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ลงวนไว้ ให้แก่กองทัพเรือเพื่อสร้างเป็นฐานทัพเรือต่อไป ซึ่งพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวก็ได้พระราชทานให้ เมื่อวันที่ 16 กันยายน พ.ศ. 2465 เนื่องจากตรงกับพระราชประสงค์ของพระองค์อยู่แล้ว

กองทัพเรือได้เริ่มดำเนินการ โดยมีโครงการสร้างสัตหีบเป็นฐานทัพเรือขึ้นนอก เพื่อเป็นกำลังสำคัญในการรักษาอ่าวไทยตั้งแต่เกาะช้าง จังหวัดตราด และเกาะหลัก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แต่เนื่องจากโครงการดังกล่าวต้องใช้เงินจำนวนมาก จึงทำให้การสร้างฐานทัพเรือที่สัตหีบต้องล่าช้าไปเป็นเวลาหลายปี

จากอดีตจนถึงปัจจุบัน ชลบุรีได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องมาโดยลำดับจนกลายเป็นจังหวัดที่มีชื่อเสียงในด้านการเป็นแหล่งท่องเที่ยวตลอดจนเป็นแหล่งพัฒนาเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมที่สำคัญจังหวัดหนึ่งทางภาคตะวันออกของไทย

ลือเลื่องประเพณี

จังหวัดชลบุรี เป็นเมืองที่มีประวัติศาสตร์ยาวนาน ได้สั่งสมประเพณีอันงดงามและศิลปวัฒนธรรมอันเก่าแก่ ที่สืบทอดกันมาจนเป็นเอกลักษณ์ของจังหวัด ประเพณีท้องถิ่นเปรียบเสมือนกระดูกงูของสังคม ที่สะท้อนให้เห็นถึงความเป็นอยู่ นิสัยใจคอ และวัฒนธรรมของสังคมในแต่ละสมัย นอกจากนี้ยังทำให้ทราบถึงวิวัฒนาการของสังคมจากอดีตจนถึงปัจจุบัน

วัฒนธรรมของจังหวัดชลบุรี เป็นวัฒนธรรมย่อย ในท้องถิ่นที่มีลักษณะเฉพาะของตนเอง เนื่องมาจากสภาพทางภูมิศาสตร์เป็นทะเลและที่ราบ เป็นแหล่งที่มีโบราณสถาน โบราณวัตถุ สถาปัตยกรรมและศิลปกรรมที่แตกต่างไปจากที่อื่นๆ อาจกล่าวได้ว่าจังหวัดชลบุรีเป็นชุมชนที่มีความเจริญมาแต่สมัยโบราณและมีขนบธรรมเนียมประเพณีและวิถีทางดำเนินชีวิตสืบทอดมาถึงสมัยปัจจุบัน ซึ่งประเพณีดังกล่าวจะมีคุณค่าต่อบุคคล การประกอบอาชีพ และสังคม กล่าวคือ

คุณค่าต่อบุคคล ประเพณีช่วยให้จิตใจของคน มีที่ยึดเหนี่ยวเกิดความสุขใจ มีความเชื่อมั่น มีความมุ่งมั่น คลายจากความวิตกกังวล สภาพจิตใจที่มีความมั่นคง ส่งผลให้สภาพร่างกายเข้มแข็งพร้อมที่จะแก้ไขปัญหาคได้

คุณค่าต่อการประกอบอาชีพ เนื่องจากการ ประกอบอาชีพเป็นวิถีชีวิตที่สำคัญยิ่งของมนุษย์ ทำให้ เกิดมีปัจจัยสี่ คือ อาหาร ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค และเครื่องนุ่งห่ม ดังนั้นประเพณีจึงเข้ามามีบทบาทต่อ การประกอบอาชีพเป็นอย่างมาก เช่น ประเพณีทำขวัญ- ข้าวหรือรับขวัญแม่โพสพ ทำขวัญวัว ทำขวัญควาย เชิญแม่ย่านางเรือ ไหว้แม่ย่านางเกวียน ฯลฯ ประเพณี เหล่านี้ทำให้ผู้ประกอบอาชีพเกิดขวัญและกำลังใจ มีความ มุ่งมั่นที่จะประกอบอาชีพให้ได้ผลดีที่สุด

คุณค่าต่อสังคม ประเพณีเป็นกิจกรรมหนึ่งของ คนในสังคมที่ร่วมกันปฏิบัติ ทำให้เกิดความร่วมมือร่วมใจกัน เพื่อไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ นอกจากนี้ประเพณียังเปิดโอกาส

พิธีบวงสรวงเทพารักษ์ตามประเพณี
ของชาวจังหวัดชลบุรี

การเก็บกระดานเลนเก็บหอยชายทะเล
ซึ่งเป็นอาชีพดั้งเดิมที่ใกล้จะสูญไปแล้ว

ให้คนได้มาพบปะสังสรรค์ทำกิจกรรมร่วมกัน และร่วมกัน
แก้ปัญหาของส่วนรวม สร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน
รวมทั้งหล่อหลอมสังคมให้ดำรงอยู่ได้อย่างมีความสุข

จังหวัดชลบุรีเป็นจังหวัดที่มีกลุ่มชนหลายกลุ่ม
ได้แก่ กลุ่มชาวไทย ชาวไทยมุสลิม ชาวไทยเชื้อสายจีน
ชาวลาวเวียง ชาวคริสต์ เป็นต้น จึงก่อให้เกิดขนบธรรมเนียม
ประเพณีเกี่ยวกับชีวิต เกี่ยวกับความเชื่อ เกี่ยวกับศาสนา
เกี่ยวกับการละเล่นและการบันเทิงที่หลากหลาย แต่ปัจจุบัน
ได้มีการผสมผสานกลมกลืนขนบธรรมเนียมประเพณีและ
วัฒนธรรมของกลุ่มชนเหล่านั้นเป็นหนึ่งเดียวกัน และใช้
ทรัพยากรร่วมกัน ทำให้จังหวัดชลบุรีเป็นปึกแผ่น มีประเพณี
ท้องถิ่นเป็นของตนเอง ตามความเชื่อที่สืบทอดกันมาช้านาน
โดยไม่รู้สึกรังเกียจแบ่งแยกในเชื้อชาติเดิมแต่อย่างใด

ประเพณีของคนไทยท้องถิ่นในจังหวัดชลบุรีมีทั้ง
ที่กำลังจะสูญหายและที่สืบทอดอยู่ในปัจจุบัน ประเพณีที่น่า
สนใจและเป็นลักษณะเด่นของจังหวัดชลบุรีมีดังนี้

การแสดงนาฏศิลป์ในงานประเพณี
กองข้าว

ประเพณีวิ่งควาย

ประเพณีวิ่งควายเป็นประเพณีเก่าแก่ดั้งเดิมของ จังหวัดชลบุรีและเป็นจังหวัดเดียวในประเทศไทยที่มี ประเพณีวิ่งควาย ปรากฏเป็นหลักฐานว่าครั้งสมัย พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้เสด็จประพาส จังหวัดชลบุรี เมื่อวันที่ 7 ธันวาคม 2455 ผู้ว่า- ราชการจังหวัด (พระยาวิเศษภักไชย) ได้จัดวิ่งควายให้ ทอดพระเนตรที่หน้าศาลากลางจังหวัด

สมัยก่อนสภาพรอบๆ ตลาดชลบุรีจะมีวัดอยู่ใกล้ๆ กัน ติดต่อกันเรียงรายเป็นแถว และแต่ละวัดจะมีลานกว้าง ไม่มีอาคารร้านค้าในบริเวณวัด ชาวบ้านนิยมใช้เกวียน บรรทุกสินค้า ประเภทกล้วย อ้อย มะพร้าว ข้าวเหนียว ข้าวเปลือก ข้าวสาร ฯลฯ มาจำหน่ายในเมือง แล้ว พักเกวียนไว้ตามลานวัดที่อยู่ใกล้กับตลาด เพื่อที่จะติดต่อ ค้าขาย ในขณะที่ชาวนา ชาวไร่ ชาวลวน จำหน่ายสินค้า ให้แก่ชาวบ้านที่อยู่ในตลาด ก็จะไปพักควายของตนไว้ใน บริเวณวัด และเมื่อจับจ่ายขายสินค้าซื้อหาของที่ต้องการ เสร็จสิ้นแล้ว ก็ถือโอกาสพบปะสังสรรค์กันไปด้วย และจูง ควายเข้าเที่ยวตลาด ต่อมาเป็นการวิ่งควายรอบๆ ตลาด ด้วยความสนุกสนาน และในปีต่อๆ มามีการตกแต่งควาย ให้สวยงาม รวมทั้งคนขี่ควายก็ต้องแต่งตัวให้สวยงาม วิจิตรพิสดารไปด้วย จนกลายเป็นประเพณีสืบมา ในระยะ หลังๆ แม้ชาวนา ชาวไร่ ชาวลวน จะไม่ได้นำเกวียนมา บรรทุกสินค้าเข้าสู่ตลาดแล้ว แต่เมื่อถึงเทศกาลวิ่งควายก็ นำควายเข้ามาวิ่งเป็นประจํา โดยนำควายมาพักตามลาน วัดต่างๆ ลานวัดทุกวัดจึงเป็นลานสำหรับพักควายวิ่งใน เทศกาลวิ่งควาย หากในระหว่างปี ควายเกิดเจ็บไข้ เจ้าของควายจะบนบานต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เมื่อควายหายเป็น ปกติก็จะนำควายมาวิ่งกับในเทศกาลนี้ด้วย

การแข่งขันวิ่งควายในงานประเพณีวิ่งควายจังหวัดชลบุรี

ปัจจุบันเทศบาลเมืองชลบุรีได้จัดให้มีประเพณีวิ่งควายในวันขึ้น 14 ค่ำ เดือน 11 ซึ่งเป็นเทศกาลออกพรรษา มีงานบุญตักบาตรเทโวโรหณะ งานนี้จัดที่บริเวณหน้าศาลากลางจังหวัดชลบุรี นอกจากจัดในวันดังกล่าวแล้ว ยังมีจัดที่เทศบาลอำเภอบ้านบึง ในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11 ส่วนอำเภอและตำบลอื่นๆ จะจัดงานภายในเดือน 11 ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับความพร้อมของชุมชน การกำหนดวันจัดงานไม่ให้ตรงกันนี้ มีจุดประสงค์เพื่อให้ประชาชนต่างหมู่บ้านได้ไปมาหาสู่เที่ยวชมงานกันอย่างทั่วถึง รวมทั้งยังเป็นการแสดงความกตัญญูรู้คุณวัวควายที่ทำงานหนักให้คนเรานีกด้วย

ประเพณีกองข้าวบวงสรวง

ประเพณีกองข้าวบวงสรวงเป็นประเพณีท้องถิ่นของจังหวัดชลบุรีที่ปฏิบัติกันเป็นงานประจำปีในเทศกาลตรุษสงกรานต์ในเดือนเมษายนของทุกปี โดยมีความเชื่อว่าการทำแล้วจะทำให้บ้านเมืองอยู่เย็นเป็นสุข ประชาชนไม่เจ็บป่วย ด้วยการบวงสรวงเทพารักษ์และไหว้ภูติผีปิศาจ มักจะทำติดต่อกันเป็นเวลา 3 วัน ในแต่ละวันจะจัดพิธีเป็น 2 ตอน คือ ตอนเช้า และตอนเย็น

พิธีกองข้าวแต่เดิมชาวบ้านคองนำข้าวปลาอาหารออกมากองรวมกันเพื่อบวงสรวงเทพารักษ์และเลี้ยงบรรดาภูติผีปิศาจเป็นเวลา 3 วัน ปัจจุบันชาวบ้านจะพากันนำอาหารคาวหวาน พร้อมด้วยข้าวสุกอย่างน้อย 1 ช้น มายังพิธี บ้านใดที่นำอาหารมาจะมีการชวนเพื่อนพ้องมากันหลายๆ คน พร้อมกับทำอาหารพิเศษมาด้วยตามจำนวนคนมาน้อย

เมื่อได้เวลาเริ่มพิธีกองข้าว คนทรงก็จะไปที่ศาลยกถาดบายศรีขึ้นรำถวาย แล้วให้เจ้าของสำรับแบ่งข้าว

การจัดเลี้ยงอาหารในงานประเพณีกองข้าว

ประเพณีกองข้าวบวงสรวงของอำเภอ
ศรีราชา

และกับที่นำมาออกมากองไว้ที่หน้าสำหรับของแต่ละคน โดยใช้ใบตองและกระดาษปูรองพื้น เพื่อนำมาบวงสรวง เทพารักษ์ให้ปกปักรักษาและเลี้ยงภูติผีปีศาจไม่ให้มารบกวน ทำให้บ้านเมืองอยู่เย็นเป็นสุข

ประเพณีกองข้าวบวงสรวงนี้แต่เดิมเคยจัดขึ้นในหลายพื้นที่ เช่น อำเภอเมืองชลบุรี อำเภอศรีราชา อำเภอบางละมุง อำเภอพนัสนิคม อำเภอเกาะสีชัง เป็นต้น ปัจจุบันนี้ประเพณีกองข้าวยังคงมีอยู่ที่อำเภอศรีราชาเพียงแห่งเดียว

ประเพณีวันไหล

ตั้งแต่สมัยสุโขทัยพุทธศาสนิกชนผู้มีฐานะและใญ่บุญมักนิยมสร้างพระเจดีย์ไว้ในวัด วัดทุกวัดจึงมีเจดีย์ทั้งขนาดองค์ใหญ่ ขนาดองค์กลาง และขนาดองค์เล็ก ประดิษฐานอยู่ รูปแบบการสร้างนิยมตามยุคตามสมัยซึ่งยังมีซากเจดีย์เป็นหลักฐานทางโบราณวัตถุของแต่ละสมัยปรากฏสืบต่อมาจนกระทั่งทุกวันนี้

ในจังหวัดชลบุรี หลังเทศกาลตรุษสงกรานต์ซึ่งเป็นวันขึ้นปีใหม่ของไทย โดยกำหนดหลังวันมหาสงกรานต์ 5-6 วัน ช่วงฤดูร้อนย่างเข้าฤดูฝน วัดใดอยู่ใกล้แม่น้ำ ห้วย หนอง คลอง บึง วัดนั้นก็จะจัดประเพณีขนทรายตามชายหาด ตามแม่น้ำที่อยู่ใกล้วัด หรือขุดลอกทรายที่ฝนซัดไหลมารวมซึ่งอยู่ตามหนอง คลอง บึง นำมาเข้าวัด ประเพณีขนทรายเข้าวัดเช่นนี้เป็นการพัฒนาท้องถิ่น การรวมคนเพื่อขุดลอกคลองจะเป็นผลทำให้เมื่อถึงฤดูฝน น้ำจะไม่ไหลสะดวกไม่ตื้นเขิน ไม่ขังเจ็มนองตามแหล่งต่างๆ และทรายที่ขนเข้าวัด ทางวัดยังนำไปใช้ประโยชน์ในการก่อสร้างปูชนียสถานในวัดหรือถาวรวัตถุอีกด้วย

ทรายที่นำมาเข้าวัด ชาวบ้านนิยมก่อเป็นรูปเจดีย์ ทำนองการสร้างเจดีย์เพื่อเป็นพุทธบูชามาแต่อดีตกาล ในจังหวัดชลบุรี เรียกประเพณีขนทรายเข้าวัดและก่อกองทรายว่า “งานก่อพระทรายน้ำไหล” เมื่อสภาพบ้านเมืองเปลี่ยนแปลงไป การสร้างเจดีย์เป็นพุทธบูชาไม่อาจทำได้ในทุกวัด เจดีย์ทรายที่เคยก่อก็หมดความหมายไปด้วย ชื่อ “ประเพณีก่อพระทรายน้ำไหล” ก็นิยมเรียกสั้นลง ให้เหลือแต่ “ประเพณีวันไหล” หรือ “วันไหล”

การก่อทรายรูปเจดีย์ในประเพณีวันไหล
ที่ห้องเรียนพยานอนุรักษไว้

การก่อทรายเป็นรูปต่างๆในประเพณี
วันไหล

ปัจจุบันชาวบ้านได้เปลี่ยนวิธีการขนทรายเข้าวัด เป็นการ
ก่อทรายเป็นคันรถ ซึ่งสะดวกสบายขึ้น แล้วอาราธนา
พระสงฆ์มาทำบุญเลี้ยงพระ และจัดเลี้ยงคน มีงานรื่นเริง
ตามสภาพท้องถิ่นตามความนิยมและตามยุคสมัย

งานประเพณีวันไหลของจังหวัดชลบุรีในปัจจุบัน
จัดที่บริเวณชายหาดบางแสน อำเภอเมืองชลบุรี และ
บริเวณชายหาดเลหาดพิทยา อำเภอบางละมุง ประมาณ
วันที่ 17-18 เมษายน ของทุกปี เทศกาลนี้มีกิจกรรม
หลายอย่างประกอบด้วยการทำบุญตักบาตร สรงน้ำพระ-
พุทธรูป เล่นสาดน้ำสงกรานต์ และก่อพระเจดีย์ทรายเป็น
รูปทรงต่างๆ อย่างสวยงาม นอกจากนี้ยังมีการละเล่น
รวมทั้ง การแข่งขันด้านอาชีพท้องถิ่น และการแข่งขันกีฬา
พื้นเมืองอีกด้วย งานเทศกาลนี้ เมื่อ พ.ศ. 2540 เทศบาล
ตำบลแสนสุขได้เปลี่ยนชื่องานเป็น “งานก่อพระทรายวัน
ไหลบางแสน” ซึ่งนับเป็นประเพณีท้องถิ่นที่จัดแตกต่าง
ไปจากที่อื่น มีลักษณะเฉพาะตามสภาพท้องถิ่นที่ควร
อนุรักษ์ไว้

ประเพณีถือกระดาน

การถือกระดานหาหอยชายทะเลเป็นอาชีพหนึ่ง
ของชาวจังหวัดชลบุรีมาแต่โบราณ สมัยพระบาทสมเด็จพระ

พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้เสด็จประพาสจังหวัดชลบุรี และประทับแรมที่อ่างศิลาเป็นเวลาหลายวัน ได้ทอดพระเนตร การตีกระดานหาหอยชายทะเลของชาวเมือง ดังจะเห็น ได้จากข้อความตามลายพระราชหัตถเลขา ของพระบาท- สมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเมื่อวันที่ 9 มกราคม พ.ศ. 2419 ตอนหนึ่งว่า

...ราษฎรที่ทำโป๊ะจับปลาในทะเลนั้น ทำได้แต่ฤดูเดือน 12 ไปจนถึงเดือน 3 เป็นฤดูลม ตะเภาพัดกล้า คลื่นจัดโป๊ะแตก ต้องหยุดการจับ ปลาไปจนเดือน 12 ในระหว่างหยุดการจับปลา ทำโป๊ะไม่ได้นั้น ราษฎรทำมาหากินด้วยลงเลือก ลากอวนจับปลาและตีกระดานเก็บหอยชายทะเล เวลานั้นลงไปชายหาดก็จะเห็นชาวบ้าน ตีกระดาน ดูรวดเร็วคล่องแคล่วนัก...

วิธีตีกระดาน จะใช้ไม้กระดานแบนๆ ยาว ประมาณ 1.50 เมตร หัวไม้เจดเล็กน้อย เพื่อสะดวกในการ เคลื่อนที่ วางลงบนโคลนหรือเลนตามชายฝั่งทะเล แล้วนั่ง คุกเข่าลงข้างใดข้างหนึ่ง เท้าที่เหลืออีกข้างหนึ่งจะถีบ โคลนเลนเบาๆ เพื่อให้กระดานถีบเคลื่อนที่ไปข้างหน้า มือ จะวางบนสังไม้หรือถัง การคุกเข่าจะนิยมตามความถนัด ถ้าคุกเข่าข้างขวา เท้าข้างซ้ายจะถีบโคลนหรือเลนสลับกัน บนกระดานถีบ บางครั้งจะวางสังไม้หรือถังเอาไว้ใส่หอยปู ปลา หรือใส่ น้ำ อาหาร หรือของจำเป็นส่วนตัว

ปัจจุบันนี้ การตีกระดานเล่นของราษฎรแถบ ชายฝั่งทะเลหรือชาวประมงในจังหวัดชลบุรี ใกล้จะสูญ ไปแล้ว

ประเพณีมวยดับจาก

ประเพณีมวยดับจากมักจะเล่นกันในงานเทศกาล ต่างๆ บริเวณลานวัดอำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี วิธีการ

ประเพณีตีกระดาน

ประเพณีมวยดับจาก

การเผยแพร่การเล่นจ๊อกแก่เยาวชน
ในโรงเรียนพมสารคาม จังหวัด
ฉะเชิงเทรา

เล่นมวยตบจากนี้ใช้เชือกซึ่งเป็นเวทีที่มีเสาตอกทั้งสี่มุมบน
พื้นดินปูด้วยใบจาก เมื่อถึงเวลานักมวยทั้งสองจะเข้าไปอยู่
ในเวที กรรมการจะใช้ผ้าขาวม้าหรือผ้าอื่นๆ ก็ได้ผูกตักนักมวย
ทั้งสองเพื่อไม่ให้มองเห็นกัน จากนั้นจับตัวนักมวยทั้งสอง
ให้หมุนไปรอบๆเวที ในการชกมวยตบจากนั้นจะชกกันเพียง
3 ยก นักมวยต้องใช้หัวเป็นพิเศษเพื่อหาทิศทางของคู่ต่อสู้
อาจชกกันถูกบ้างผิดบ้าง คนดูจะเป็นผู้ส่งเสียงเชียร์
และบอกทิศทางให้นักมวย ฝ่ายใดชกถูกคู่ต่อสู้มากกว่า
จะเป็นฝ่ายชนะ

การชกมวยตบจากนอกจากจะให้ความสนุกสนาน
และความสามัคคีแล้วยังเป็นการฝึกปฏิภาณไหวพริบ
และความช่างสังเกตอีกด้วย ปัจจุบันนี้มีการนำการเล่น
ชนิดนี้ไปเล่นในเทศกาลประเพณีกองข้าวบวงสรวงของ
เทศบาลเมือง อำเภอศรีราชา และงานเทศกาลอื่นๆ บ้าง

ประเพณีการเล่นจ๊อก

ประเพณีการเล่นจ๊อก เป็นการละเล่นพื้นบ้านของ
ชาวจังหวัดชลบุรี จะมีการเล่นกันทุกอำเภอ โดยเฉพาะ
อำเภอพนัสนิคมได้ตั้งชมรมจ๊อกขึ้น ประเพณีนี้มีมักจะเล่นใน
งานเทศกาลต่างๆ เช่น งานประจำปีพนัสนิคม งานประจำปี
จังหวัด และงานศพ เป็นต้น การเล่นจ๊อกเป็นการฝึก
เขาวนปัญญา โดยผู้ทายจ๊อกหรือคนบอกจ๊อก จะนำ
กระดาษที่เขียนจ๊อกไว้แล้วประมาณ 10-15 แผ่น มาขึงติด
กับราวเชือกแล้วเป่านกหวีดให้สัญญาณคนทายให้เริ่ม
ทายได้ คนอื่นๆ จะทายหรืออ่านจ๊อกก็ได้ ถ้าทายถูกหมด
คนออกจ๊อกจะเป่านกหวีด หรือสิ้นกระดิ่งและให้รางวัล
ประเพณีนี้ นอกจากจะเป็นการฝึกเขาวนปัญญา ให้ความ
สนุกสนานเพลิดเพลินแล้ว ยังให้ความรู้เกี่ยวกับโคลงกลอน
อีกด้วย

เศรษฐกิจดีของประเทศ

จังหวัดชลบุรี เป็นจังหวัดที่มีความพร้อมหรือศักยภาพสูงทางทรัพยากรธรรมชาติ สาธารณูปโภค การคมนาคม พื้นฐานความก้าวหน้าด้านธุรกิจและอุตสาหกรรม ดังนั้น เมื่อปี พ.ศ. 2524 รัฐบาลได้มีนโยบายพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก จังหวัดชลบุรีจึงเป็นจังหวัดหนึ่งที่ได้รับการกำหนดให้เป็นพื้นที่เป้าหมายของโครงการพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก หรือเรียกว่า อีสเทิร์นซีบอร์ด (Eastern Seaboard)

โครงการพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก เป็นนโยบายของรัฐบาลที่ต้องการกระจายความเจริญทางด้านเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมสู่ภูมิภาคและท้องถิ่น เพื่อพัฒนาภูมิภาคให้เป็นแหล่งเศรษฐกิจใหม่ โดยให้เป็นฐานการผลิตอุตสาหกรรมหลัก ทั้งยังมีเป้าหมายเพื่อเชื่อมโยงการพัฒนาระหว่างภาคตะวันออกและภาคตะวันออกเฉียงเหนืออีกด้วย โครงการดังกล่าวเป็นโครงการขนาดใหญ่ ครอบคลุมพื้นที่ 3 จังหวัด ได้แก่ ฉะเชิงเทรา ชลบุรี และระยอง ระยะเวลาการดำเนินการต่อเนื่องถึง 20 ปี ต้องใช้เงินลงทุนสูง และอาศัยความร่วมมือทั้งภาครัฐและเอกชน

โรงกลั่นน้ำมัน อุตสาหกรรมขนาดใหญ่
ที่แหลมฉบัง

การพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก
ในระยะแรก แบ่งพื้นที่พัฒนาออกเป็น 2 แห่ง คือ
พื้นที่บริเวณมาบตาพุด จังหวัดระยอง กำหนดให้เป็น
อุตสาหกรรมหลักที่เกี่ยวกับการใช้ก๊าซธรรมชาติเป็นวัตถุดิบ
ในการผลิต ได้แก่ โรงแยกก๊าซธรรมชาติ อุตสาหกรรม-
ปิโตรเคมี อุตสาหกรรมปุ๋ยเคมี และพื้นที่บริเวณแหลมฉบัง
จังหวัดชลบุรี กำหนดให้เป็นที่ตั้งท่าเรือพาณิชย์นานาชาติ
อุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม เพื่อส่งออกที่ไม่มี
ปัญหาด้านมลพิษ

การพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก ของจังหวัดชลบุรี

โครงการพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก
หรืออีสเทิร์นซีบอร์ด ได้ดำเนินการตามแผนในช่วง
เวลาที่ผ่านมา ส่งผลให้จังหวัดชลบุรีเป็นจังหวัดสำคัญ
ในการพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออกที่มี
ศักยภาพการเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่อง ก่อให้เกิดการ
ส่งเสริมการลงทุนโครงการต่างๆ ด้วยวงเงินมหาศาลและมี
การจ้างแรงงานจำนวนมาก การลงทุนอุตสาหกรรมใน
พื้นที่ดังกล่าวจึงมีอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจสูงกว่า
การเติบโตของเศรษฐกิจทั่วประเทศ โดยจังหวัดที่มีการ

โรงงานอุตสาหกรรมในจังหวัดชลบุรี

บริเวณท่าเรือแหลมฉบัง

เติบโตสูงสุด คือ จังหวัดชลบุรีและระยอง เหตุที่จังหวัดชลบุรีเติบโตรวดเร็วกว่าจังหวัดอื่นๆในพื้นที่ใกล้เคียงกัน เป็นผลสืบเนื่องจากโครงการในระยะแรกๆเติบโตได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากความร่วมมือทั้งภาครัฐและเอกชน

จังหวัดชลบุรีได้มีการก่อสร้างตามแผนการพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออกอย่างเป็นขั้นตอนมา โดยลำดับ มีการสร้างระบบพื้นฐานเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่อุตสาหกรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่บริเวณแหลมฉบัง ดังนี้

ท่าเรือพาณิชย์แหลมฉบัง เป็นท่าเรือน้ำลึกนานาชาติ สามารถรองรับเรือขนส่งสินค้าขนาดใหญ่ได้

นิคมอุตสาหกรรมแหลมฉบัง เป็นเขตอุตสาหกรรมทั่วไป และอุตสาหกรรมส่งออก ซึ่งจะพัฒนาให้เป็น ศูนย์ธุรกิจแบบครบวงจรระดับชาติที่ทันสมัย

ท่อส่งน้ำจากอ่างเก็บน้ำหนองค้อ-แหลมฉบัง สำหรับจ่ายน้ำให้โรงงานอุตสาหกรรมในนิคมอุตสาหกรรมแหลมฉบัง เมืองพัทยา

ทางรถไฟสายศรีราชา-แหลมฉบัง เพื่อใช้เป็น เส้นทางขนส่งผลผลิต

ระบบไฟฟ้าแหลมฉบัง ซึ่งมีสถานีไฟฟ้าอยู่ที่นี่
อ่าวไผ่

ระบบสื่อสารและโทรคมนาคมแหลมฉบัง เพื่อให้
เป็นศูนย์โทรคมนาคมที่มีประสิทธิภาพสูงของภาคตะวันออก
และศูนย์กลางเชื่อมโยงธุรกิจการค้ากับนานาชาติ

ทางหลวงสายกรุงเทพ-ชลบุรีสายใหม่
ถนนสายชลบุรี-พัทยาสายใหม่
เคหะชุมชนเมืองใหม่แหลมฉบัง

นับตั้งแต่มีแผนการพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่ง
ทะเลตะวันออก หรือ อีสเทิร์นซีบอร์ด เมื่อปี พ.ศ. 2530
จังหวัดชลบุรีได้มีการพัฒนาพื้นที่บริเวณแหลมฉบัง โดยมี
ท่าเรือพาณิชย์ และนิคมอุตสาหกรรม ทำให้บรรดานักลงทุน
ทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศมาลงทุนด้านอุตสาหกรรม
เพิ่มมากขึ้น จนปัจจุบันจังหวัดชลบุรีมีโรงงานอุตสาหกรรม
แทบทุกขนาด อาจแบ่งประเภทโรงงาน ดังนี้

“มอเตอร์เวย์” ทางหลวงพิเศษจาก
กรุงเทพฯไปพัทยา

1. อุตสาหกรรมการเกษตร มีจำนวนมากที่สุด
ได้แก่ โรงงานทำน้ำตาล โรงสีข้าว โรงงานผลิตภัณฑ์
มันสำปะหลัง และโรงงานเกี่ยวกับอุตสาหกรรมการเกษตร
อื่นๆ

2. อุตสาหกรรมบริการ ได้แก่ โรงงานที่ประกอบกิจการเกี่ยวกับรถยนต์ ซ่อมอุปกรณ์เครื่องจักร โรงพิมพ์

3. อุตสาหกรรมการก่อสร้าง ได้แก่ โรงงานทำอุปกรณ์เกี่ยวกับไม้ โรงงานผลิตอิฐดินเผา กระเบื้องมุงหลังคา ลูกกรง ผลิตภัณฑ์คอนกรีต และผลิตภัณฑ์ก่อสร้างอื่นๆ

4. อุตสาหกรรมอาหารและยารักษาโรค ได้แก่ โรงงานผลิตผลไม้กระป๋อง โรงงานผลิตยารักษาโรค โรงงานทำเส้นก๋วยเตี๋ยว โรงงานทำน้ำแข็ง โรงงานทำขนม

5. อุตสาหกรรมปิโตรเคมี ได้แก่ โรงกลั่นน้ำมัน

6. อุตสาหกรรมประเภทอื่น ได้แก่ โรงงานตัดเย็บเสื้อผ้า โรงงานผลิตรองเท้า โรงงานทำของเล่นเด็ก โรงงานทำอุปกรณ์กีฬา

โรงงานอุตสาหกรรมเหล่านี้มีมากที่สุดในเขตอำเภอเมืองชลบุรี รองลงมาได้แก่ อำเภอสัตหีบและอำเภอบ้านบึง ส่วนอุตสาหกรรมที่มีการลงทุนสูงที่สุด คือ อุตสาหกรรมปิโตรเคมี ตั้งอยู่ในเขตนิคมอุตสาหกรรมแหลมฉบัง นอกจากนี้อำเภอบ่อทองและอำเภอหนองใหญ่จะมีแนวโน้มการเจริญเติบโตทางอุตสาหกรรมมาก ทั้งนี้เนื่องจากในอนาคตมีแผนพัฒนาภูมิภาคดังกล่าวให้เชื่อมโยง

โรงงานอุตสาหกรรมในจังหวัดชลบุรี

ไปทางจังหวัดฉะเชิงเทราสู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งจะ
เป็นส่วนช่วยสนับสนุนการเติบโตทางเศรษฐกิจมากยิ่งขึ้น

แนวโน้มทางเศรษฐกิจของจังหวัดชลบุรี

การพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก
ทำให้เกิดการจ้างงานขึ้นทั้งในทางตรงและทางอ้อม ใน
ภาคอุตสาหกรรม ทำให้ลดปัญหาความแออัดของกรุงเทพฯ
และจังหวัดปริมณฑล ลดต้นทุนการขนส่ง ลดต้นทุนการ
ผลิต ทำให้สามารถส่งสินค้าไปแข่งขันกับนานาประเทศใน
ปริมาณเพิ่มมากขึ้น

จังหวัดชลบุรีจึงเป็นหัวใจสำคัญทางเศรษฐกิจ
และประตูสู่ภูมิภาคตะวันออก เป็นศูนย์กลางของภาค
ตะวันออกในด้านธุรกิจและการค้า พร้อมทั้งยังเป็นเมืองท่า
และเมืองอุตสาหกรรมใหม่ที่สำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ
ของประเทศ

ในระยะเวลาที่ผ่านมา หลังจากมีโครงการพัฒนาพื้นที่
บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก ซึ่งส่งผลให้เศรษฐกิจของ

อุตสาหกรรมปิโตรเคมีในพื้นที่บริเวณ
ชายฝั่งทะเลตะวันออก

ย่านธุรกิจการค้าและที่อยู่อาศัยใน
อำเภอเมืองฯ จังหวัดชลบุรี

จังหวัดชลบุรีมีศักยภาพสูง นักลงทุนมีความมั่นใจในการประกอบกิจการและอุตสาหกรรมต่างๆ และองค์ประกอบสำคัญที่ชี้วัดความเจริญทางเศรษฐกิจของจังหวัดชลบุรีส่วนใหญ่จะเป็นในรูปของแผนพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก อุตสาหกรรม การท่องเที่ยว เกษตรกรรม การเลี้ยงสัตว์ และการประมง

ดังนั้น ความพร้อมในการลงทุนของจังหวัดชลบุรีจะมีแนวโน้มในการลงทุนภาคอุตสาหกรรมเป็นหลัก รองลงมา ได้แก่ ภาคการค้าและบริการ ภาคการท่องเที่ยว และภาคการเกษตร

ภาคอุตสาหกรรม

จังหวัดชลบุรีเป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรมกลุ่มต่างๆ เช่น อุตสาหกรรมเหล็ก ปิโตรเคมี ผลิตภัณฑ์ไฟฟ้า อุตสาหกรรมแปรรูปการเกษตร และอุตสาหกรรมส่งออก จะเป็นอุตสาหกรรมที่มีความเหมาะสมและขยายตัวสูงมาก โดยเฉพาะพื้นที่ตอนกลางของอำเภอศรีราชา บ้านบึง บางละมุง และบางส่วนของอำเภอนนทบุรี

การเติบโตของธุรกิจโรงแรมในเมือง
พัทยา

ภาคการค้าและบริการ

จังหวัดชลบุรีมีการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว ความต้องการที่อยู่อาศัยเพิ่มขึ้น ศูนย์การค้าและบริการในพื้นที่สำคัญ คือ อำเภอเมืองชลบุรี ศรีราชา บางละมุง และสัตหีบ ดังนั้น โครงการที่เหมาะสมแก่การลงทุน ได้แก่ การสร้างที่อยู่อาศัย ธุรกิจบริการ ซ่อมตู้ขนส่งสินค้า สถานีเก็บตู้ส่งสินค้า ศูนย์การค้าแบบครบวงจร

ภาคการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวจังหวัดชลบุรีทำรายได้ให้จังหวัดปีละจำนวนมาก ประกอบกับจังหวัดชลบุรีมีแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ ทำให้จังหวัดชลบุรีกลายเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวของภาคตะวันออกในด้านต่างๆ ได้แก่ ศูนย์กลางกีฬาทางน้ำ ศูนย์กลางการแสดงของสัตว์น้ำและพิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำทะเล และศูนย์กลางการท่องเที่ยวธรรมชาติ ดังนั้นโครงการที่เหมาะสมแก่การลงทุน ได้แก่ การสร้างเขตสินค้าปลอดภาษี ศูนย์กีฬาทางน้ำ ศูนย์กลางท่องเที่ยวตามชายฝั่งทะเล เป็นต้น

การเล่นเรือใบชายทะเล กีฬาทางน้ำที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยว

การทำไร่มันสำปะหลัง พืชเศรษฐกิจ
ที่สำคัญของจังหวัดชลบุรี

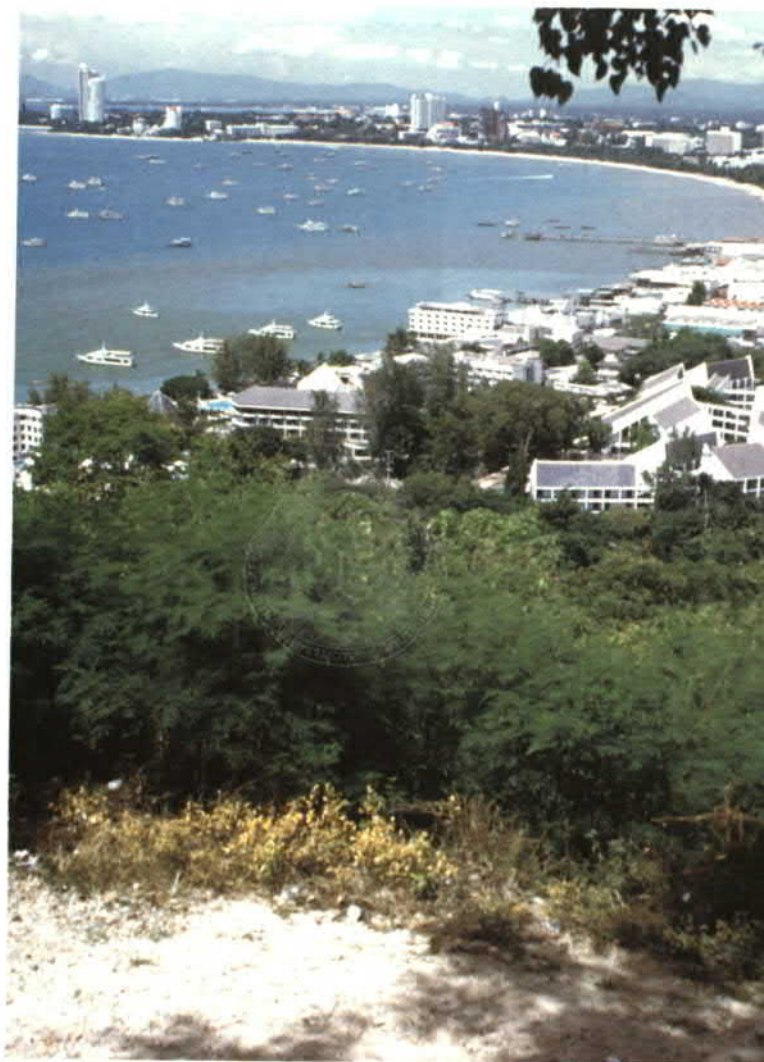
ภาคการเกษตร

จังหวัดชลบุรีได้ชื่อว่าเป็นเขตกิ่งเกษตรกรรม และกิ่งอุตสาหกรรม แต่ความเป็นจริงแล้วภาคเกษตรกรรมยังมีความสำคัญ เพราะสภาพภูมิศาสตร์ที่เอื้อให้การเกษตรได้รับผลผลิตที่ดี การลงทุนเกี่ยวกับการเกษตรจะเป็นธุรกิจเกษตรที่เน้นการผลิตเป็นจำนวนมาก โดยอาศัยเทคโนโลยีทันสมัย และการผลิตตามความต้องการของตลาด ทั้งในด้านคุณภาพและปริมาณ

แหล่งการเกษตรกรรมของจังหวัดชลบุรีจะอยู่ตอนกลางของจังหวัด คือ อำเภอกะปิราชา บ้านบึง บ่อทองหนองใหญ่ พานทอง และบางละมุง

นับได้ว่าจังหวัดชลบุรีเป็นจังหวัดหนึ่งของประเทศไทย ที่มีความพร้อมในหลายด้านและสภาพภูมิศาสตร์ที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาให้เป็นศูนย์กลางความเจริญในภูมิภาคตะวันออก ซึ่งจะส่งผลดีต่อเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศต่อไป

สุตพิเศษนำเยือนยล

เสน่ห์ของชลบุรีในวันนี้ยังเ้ายวนใจให้นักท่องเที่ยว
เดินทางไปสัมผัส ไม่ว่าจะเป็นวัดวาอาราม สถานที่ท่องเที่ยว
ของกิน ของฝาก น้ำทะเลใสสะอาดและหาดทรายสวยงาม
น่าเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจ

เริ่มต้นจากตัวเมืองจังหวัดชลบุรีไปกราบนมัสการ
หลวงพ่อดอย ซึ่งเป็นพระพุทธรูปหล่อสำริดที่ วัดใหญ่
อินทาราม พระพุทธรูปองค์นี้ทรงเครื่องกษัตริย์งดงาม
เมื่อได้พบเห็นจะเกิดความรู้สึกซาบซึ้งประทับใจ และยัง
เป็นที่เคารพศรัทธาของชาวเมืองชลบุรี เชื่อกันว่าเมื่อนำ
เศษผ้าจีวรที่คลุมองค์พระพุทธรูปไปผูกข้อมือเด็กที่มัก
เจ็บป่วย ออตๆ แอดๆ จะทำให้เป็นเด็กเลี้ยงง่าย อีก
สิ่งหนึ่งที่น่าชมในวัด ได้แก่ ภาพจิตรกรรมฝาผนัง เป็น
ภาพเขียนเก่าเกี่ยวกับพระพุทธประวัติ ทศชาติชาดก
เทพชุมนุมองค์โต ฯลฯ ประดับรอบผนังโบสถ์

ครกหินอ่างศิลา

ออกจากตัวเมืองไปตามทางหลวงจังหวัดไม่ไกลนัก ก็ถึง อ่างศิลา สถานที่พักผ่อนตากอากาศชายทะเลที่เก่าแก่ที่สุดแห่งหนึ่งของจังหวัดชลบุรี และเป็นย่านอาหารทะเลที่ถูกปากนักชิมทั้งหลาย มีชื่อเสียงในเรื่องการทำครกหินและดินแกะสลัก จะเห็นช่างฝีมืออยู่ริมทางกำลังแกะสลักหินเป็นรูปต่างๆ เช่น พระพุทธรูป สิงโต ช้างม้า หินประดับสวน ลูกนิมิต ฯลฯ มีร้านจำหน่ายหินแกะสลักอยู่หลายร้าน โดยเฉพาะครกหินเป็นสินค้าที่ได้รับความนิยมจากคนทั่วไปเป็นอย่างมาก มีหลายแบบและหลายขนาดให้เลือกซื้อตามอัธยาศัย ไปตามถนนช่วงที่ขนานกับทะเลอ่าวไทยจะเห็นร้านเป็นเพิงหลังคาจากเลียบหาดอยู่เรียงราย

หินแกะสลักที่อ่างศิลา

ศาลเจ้าแม่สามमुख (ศาลไทย)

นอกจากอย่างศิลาแล้วจุดหมายที่ควรไปต่อคือ ศาลเจ้าแม่สามमुख ศาลนี้ตั้งอยู่บริเวณเชิงเขาสามमुख มี 2 ศาล เป็นศาลไทยกับศาลจีน ศาลไทยตั้งมาก่อน ศาลจีน มีประวัติความเป็นมาว่า เจ้าแม่ซึ่งเดิมชื่อ มุข พบาริกับขุนแสน ซึ่งทำว้าวคกที่นี่ แต่เนื่องจากไม่สมหวัง ในความรัก มุขจึงคิดแหวนให้ขุนแสนแล้วไปกระโดดหน้าผา ส่วนขุนแสนก็กระโดดทะเลตายตาม แต่ศพมาเกยตื้นที่ บางแสน ส่วนศาลจีนนั้น ไคซัวโจ้ว ซึ่งเป็นผู้ทรงศิลปะ และดูแลศาลไทย ได้เสียชีวิตว่าจะต้องสร้างศาลใหม่ จึงทำพิธีอัญเชิญเจ้าแม่แห่งทะเลตะวันออกมาประทับที่ศาลจีน

ศาลเจ้าแม่สามमुख (ศาลจีน)

บางแสนยุคพัฒนา

พระอาทิตย์ตกที่หาดบางแสน

ออกจากเขาสามมุขแล้วเดินทางไปหาดบางแสน หรือปัจจุบันเรียกกันว่าบางแสนยุคพัฒนา เป็นสถานที่พักผ่อนตากอากาศที่นิยมกันมาช้านาน นอกจากจะเดินทางเข้าหาดบางแสนสะดวกรวดเร็วแล้ว ยังมีที่พักทั้งโรงแรม บ้านพัก บังกะโล ห้องอาบน้ำ ให้บริการนักท่องเที่ยวในราคาปกติ เลียบหาดบางแสนจะเห็นร่มกันแดดและเก้าอี้ผ้าใบตั้งเรียงรายขนานกับแนวต้นมะพร้าว มีถนนซีเมนต์ทอดยาวตลอดริมหาด มีการรักษาความสะอาดทั่วบริเวณ มีร้านอาหารทะเลและอาหารตามสั่ง ร้านขายของที่ระลึก มีลูกยางและเรือสกีเตอร์บริการให้เช่าเล่นน้ำ ถ้ามีเวลาอยู่จนแดดเริ่มลมตกดูพระอาทิตย์ตกที่บางแสน บางคนอาจจะนึกถึงวันเก่าๆ เป็นบรรยากาศที่ประทับใจไม่รู้ลืม

ปลาเศรษฐกิจในตู้เลี้ยงปลาขนาดใหญ่

ไม่ไกลจากหาดบางแสนเท่าไรนักจะเห็นสถาบันวิทยาศาสตร์ทางทะเลบริเวณด้านหน้าของมหาวิทยาลัยบูรพา เป็นอาคารยาวหลังใหญ่สีน้ำตาล ที่มีสไลด์น้ำเค็มและพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์ทางทะเลเปิดให้เข้าชมทุกวันเว้นวันจันทร์ โดยจำหน่ายบัตรเข้าชมในราคา ๒๐๐ บาท และลดพิเศษสำหรับเด็กและนักเรียน ที่บริเวณห้องโถงชั้นล่างมีการจัดแสดงโครงกระดูกปลาวาฬเกลบ

สถาบันวิทยาศาสตร์ทางทะเล
มหาวิทยาลัยบูรพา

โครงกระดูกปลาวาฬเกลบ

ความยาวประมาณ 10 เมตร ตั้งอยู่กลางห้องโถง ใกล้กับทางเข้าชมสัตว์น้ำเค็มมีร้านจำหน่ายหนังสือและของที่ระลึก เมื่อเดินเข้าไปชมด้านในของอาคาร จะเห็นตู้ปลาสะควาเรียง จัดแสดงสัตว์น้ำเค็มชนิดต่างๆ มากมาย ได้แก่ ดอกไม้ทะเล เม่นทะเล ดาวทะเลหรือที่คนทั่วไปมักเรียกว่า “ปลาดาว” ปลิงทะเล ฯลฯ มีปลาเศรษฐกิจ เช่น ปลาข้าวเม่าน้ำลึก ปลากะพงขาว ปลาผีเสื้อ ปลาตะกรับเสือดำ ฯลฯ ฯลฯ มีปลารูปร่างแปลกและปลามีพิษ เช่น ปลาสิงโต ปลาไหลทะเล ปลากะเบน ปลาปักเป้า ปลาอุบ ฯลฯ และจะมีการสาธิตการดำน้ำให้อาหารปลาที่ดูเลี้ยงปลาขนาดใหญ่ทุกวัน ด้านหลังของอาคารมีบ่อเลี้ยงปลาฉลามและเต่าทะเลขนาดใหญ่

ที่บริเวณชั้นสองของอาคารสถาบันมีพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์ทางทะเล จัดแสดงรูปแบบของสิ่งมีชีวิตในทะเล ได้แก่ แพลงตอน ฟองน้ำ ปะการัง กัลปังหา หอย หมึก กุ้ง ปู ปลา นอกจากนี้ยังจัดแสดงตัวอย่างสัตว์ลัดขังต่างๆ มากมาย เช่น ฉลาม โลมา พะยูน ปลาหมอตะเล เต่าทะเล ฯลฯ และยังมีเรื่องน่ารู้อื่นๆ ทางทะเลให้ศึกษาอย่างจุใจ

ลงไปทางทิศใต้ของจังหวัดชลบุรีบ้าง มีวัดที่น่าสนใจในเขตอำเภอสัตหีบ คือ วัดญาณสังวรารามวรมหาวิหาร ซึ่งตั้งอยู่ในพื้นที่โครงการตามพระราชดำริ สร้างขึ้นเพื่อถวายสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราชสกลมหาสังฆปริณายก มีมณฑปที่ประดิษฐานรอยพระพุทธรูปจำลอง มีพระเจดีย์ดงามองค์ใหญ่ซึ่งเป็นที่บรรจุพระบรมสารีริกธาตุของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และพระธาตุของพระอรหันตสาวก

หลังจากนมัสการพระบรมสารีริกธาตุแล้ว ยังมีสถานที่ที่น่าสนใจอีกแห่งหนึ่งในพื้นที่โครงการพระราชดำริ วัดญาณสังวรารามวรมหาวิหารคือ วิหารเซียน โดยนายสง่า กุลกอบเกียรติ ได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้สร้างขึ้นในพื้นที่โครงการฯ ประมาณ 7 ไร่ ได้รับพระมหากรุณาธิคุณโปรดเกล้าฯ พระราชทานฤกษ์ในการก่อสร้างเมื่อวันที่ 6 มิถุนายน พ.ศ. 2531 และพระราชทานนามอาคารวิหารเซียนนี้ว่า อเนกกุศลศาลา

พระอุโบสถวัดญาณสังวราราม
วรมหาวิหาร

พระเจดีย์องค์ใหญ่บรรจุพระบรม-
สารีริกธาตุ

อเนกกุศลศาลาหรือวิหารเซียน

สิงโตปักกิ่งคู่หน้าหนักกว่า 40 ตัน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเปิดอเนกกุศลศาลา เมื่อวันที่ 24 ธันวาคม พ.ศ. 2536 อเนกกุศลศาลาเป็นถาวรวัตถุที่ชาวไทยเชื้อสายจีนที่ได้เข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภารร่วมใจน้อมเกล้าฯ ถวายแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ

อเนกกุศลศาลาเป็นอาคารใหญ่สูง 3 ชั้น มีรูปแบบทางสถาปัตยกรรมและศิลปกรรมชั้นสูงของจีน เป็นงานก่อสร้างที่ประณีตวิจิตรบรรจงงดงามมาก เพียงเห็นหลังคา กับกำแพงด้านนอกของวิหารก็รู้สึกตื่นตาตื่นใจที่จะได้เข้าไปชมด้านซ้ายมือหน้าอาคารเป็นที่จำหน่ายบัตรเข้าชมในราคาไม่แพงนัก ที่ลานหน้าอาคารวิหารมีรูปหล่อแปดเซียน หรือ โป๊ยเซียนขนาดใหญ่ตั้งอยู่บนหินแกรนิต และมีงานหินสลักโดยช่างฝีมือจากมณฑลกว่างตุง ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน จำนวนกว่า 60 ชิ้น ตั้งแสดง เช่น สิงโตปักกิ่งคู่ขนาดใหญ่ สูง 3.50 เมตร น้ำหนักกว่า 40 ตัน รูปสลัก 12 ราศี เป็นต้น

รูปหล่อสำริดพระกวนอิมโพธิสัตว์

โบราณวัตถุล้ำค่าในอเนกกุศลศาลา

บริเวณห้องโถงกลางชั้นล่างมีรูปหล่อสำริดของพระกวนอิมโพธิสัตว์และจัดแสดงโบราณวัตถุ ภาพเขียนที่มีชื่อเสียง เครื่องปั้นดินเผา 18 อรหันต์ ที่เน้นความมีชีวิตชีวาเหมือนจริง พร้อมโคลงธรรม

โบราณวัตถุที่จัดแสดงส่วนใหญ่จะเป็นโบราณวัตถุที่รัฐบาลสาธารณรัฐประชาชนจีนมอบให้ประเทศไทยเป็นการถาวรจำนวน 328 ชิ้น เช่น หุ่นทหารจีน และรถม้าสำริดที่ขุดพบจากสุสานของจักรพรรดิฉินซีฮ่องเต้ แบบจำลองกำแพงเมืองจีน เครื่องปั้นดินเผาตั้งแต่ยุคแรกที่มีการค้นพบในจีนจนถึงยุคที่มีการลงสีและเคลือบเผา เป็นตุ๊กตารูปคนรูปลัตุต่างๆ ไห และภาชนะดินเผา ฯลฯ นอกจากนี้ยังได้อัญเชิญพระบรมรูปของพระมหากษัตริย์ไทยในราชวงศ์จักรีทั้ง 9 พระองค์ ประดิษฐานในห้องโถงกลางนี้ด้วย

บริเวณชั้น 2 ของอเนกกุศลศาลามีรูปหล่อสำริดของเทวรูป เขียน ย่องเต้ที่มีชื่อเสียงและเป็นที่เคารพบูชาของชาวจีนทั่วไป รูปหล่อสำริดชุด 19 ท่ามวยเล้าหลิน ฯลฯ

รถม้าสำริดจากสุสานฉินซีฮ่องเต้

นอกจากนี้ยังมีห้องแสดงศิลปกรรมไทย จัดแสดงภาพเขียน เรื่องรามเกียรติ์ ภาพชุด 8 มหาราช ชุดเครื่องดนตรีไทย หัวโขนชุดเศียรครุฑละคร หุ่นกระบอง ชุดเรือพระที่นั่งจำลอง ชุดเรือไทยจำลอง ชุดเรือนไทยจำลอง และงาน ศิลปะอื่นๆ

บริเวณชั้น 3 มีภาพเขียนประดับผนังเป็นภาพ พุทธประวัติรวม 15 ภาพ และยังเป็นທີ່ประดิษฐาน พระพุทธรูปชินราชจำลอง พระประธานของอเนกกุศลศาลา ซึ่งปั้นและหล่อโดยจำทวี บุรณเขตต์ ศิลปินแห่งชาติสาขาศิลปะติมากรรม

ในพื้นที่ละแวกเดียวกันยังมีสถานที่น่าเที่ยวอีกแห่ง คือ พระพุทธรูปแกะสลักเขาชีจรรย์ หรือ พระพุทธวิชิต-โตโมภาสศาลา มองจากที่ไกลมีเพียงผืนป่าเขียวขจีและ แผ่นฟ้าที่มีปูยเมฆขาวลอยละล่อง จะเห็นภูเขาใกล้ลิบ ลูกหนึ่งตั้งโดดเด่นอยู่ระหว่างกิ่งกลางขอบฟ้าและผืนป่า มีพระพุทธรูปแกะสลักบนแผ่นภูเขาเปล่งประกายสีทอง งดงาม

พระพุทธรูปแกะสลักเขาชีจรรย์

ไปทางตะวันออกของชลบุรีบ้าง เป้าหมาย คือ แหล่งผลิตผลไม้ดินปั้นบ้านหนองพรหม อำเภอพนัสนิคม ผลไม้ดินปั้นเป็นหัตถกรรมพื้นบ้านที่มีมานาน เกิดจากภูมิปัญญาชาวบ้าน มีขั้นตอนการทำคือ ปั้นดินเหนียวให้เป็นรูปผลไม้ต่างๆ ขนาดย่อส่วน นำไปผึ่งแดด 1-2 วัน จึงนำมาชุบสีและระบายสีให้ดูเหมือนของจริง ใช้ลวดและกระดาษทำเป็นก้านและใบ แล้วจึงนำผลไม้ดินปั้นมาพันเข้าคู่กัน เพียงเท่านี้ก็จะได้ผลไม้ขนาดย่อส่วนนานาชนิด สีสันสวยงาม เช่น มะเฟือง ชมพู มะม่วง น้อยหน่า ทับทิม ฝรั่ง ทูเรียน กล้วย ส้ม และผลไม้เมืองหนาว เช่น แอปเปิ้ล สตรอเบอร์รี่ ฯลฯ

ปัจจุบันคนในท้องถิ่นได้เลือกประกอบอาชีพนี้กันเกือบหมดแล้วแต่ผลไม้ดินปั้นก็ยังเป็นสินค้าที่ตลาดต้องการ เช่นที่สุราษฎร์ธานีและพัทยา มีข้อสังเกตว่าถ้าเป็นผลไม้ดินปั้นของที่นี่จะทำด้วยดินเหนียวล้วนๆ

งานหัตถกรรมของไทยในแต่ละท้องถิ่นจะมีรูปแบบและลวดลายที่แตกต่างกันตามความถนัดและวัตถุดิบซึ่งบ่งบอกถึงอุปนิสัยและวิถีชีวิตของผู้คนในท้องถิ่นนั้นๆ อย่างเช่นงานหัตถกรรมพื้นบ้านของชาวอำเภอนิคมที่ได้มีการสืบสานศิลปหัตถกรรมมาจากบรรพบุรุษที่อพยพ

ผลไม้ดินปั้นขนาดย่อส่วน

มาจากอาณาจักรลาวในสมัยที่ยังเป็นเมืองขึ้นของไทย ชาวบ้านส่วนใหญ่มักจะประดิษฐ์ของใช้ภายในครัวเรือนและเครื่องมือในการทำมาหากิน วัดดูดิบก็นำจากในท้องถิ่นของตน เช่น ไม้ไผ่ ใบจาก ใบลาน ทางมะพร้าว ฯลฯ ส่วนใหญ่ชาวบ้านจะใช้เวลาประดิษฐ์สิ่งของของช่วงเวลาที่เกิดขึ้นเกี่ยวข้าวเสร็จสิ้นแล้ว

ชาวอำเภอนนทบุรียังคงสืบสานงานหัตถกรรมจักสานและภูมิปัญญาชาวบ้านไว้ได้จนถึงทุกวันนี้ ซึ่งอำเภอนี้จะเป็นตลาดใหญ่ของเครื่องจักสานที่พัฒนารูปแบบสวยงามและเหมาะสมกับประโยชน์ใช้สอยและใช้ประดับตกแต่งภายในบ้านได้ เครื่องจักสานแต่ละชนิดจะมี

เอกลักษณ์ไม่เหมือนที่อื่น เพราะแต่ละหมู่บ้านของอำเภอนนทบุรีมีความถนัดแตกต่างกันไป เช่น บ้านนางู จะถนัดการสานตะแกรงซ้อนปลา บ้านคลองหลวง ตำบลไทรหลักทอง จะสานกระจาดและตะกร้าได้สวยโดดเด่น บ้านวัดหลวง วัดโบสถ์ นิยมสานตะกร้าขนาดจั่ว บ้านศรีวิชัย มีฝีมือด้านการสานหมวก ปิ่นปักผม บ้านหน้าพระธาตุ มีชื่อเสียงด้านการสานผ้าขี้ลายดอกพิกุลโบราณ สานกุ่มและกบ บ้านสระเหลี่ยม นิยมสานตะกร้า ผ้าขี้ดาว ถาด และถังขยะ

เครื่องจักสานอำเภอนนทบุรี

ลานมิ่งและลงน้ำยาขัดเงาตะกร้าจักสาน

ปัจจุบันมีการจัดตั้งศูนย์ส่งเสริมฝีมือการจักสานด้วยไม้ไผ่ตามโครงการพระราชดำริฯ โดยมี นางปราณี บริบูรณ์ เป็นผู้ริเริ่มตั้งกลุ่มจักสานพนัสนิคมขึ้นเพื่อเป็นการฟื้นฟูหัตถกรรมจักสานของอำเภอนี้ และสอนการจักสานให้แก่เยาวชนที่มีความสามารถ อีกทั้งยังช่วยให้ประชาชนมีอาชีพรองรับรายได้ให้ครอบครัวอีกด้วย หัตถกรรมจักสานของชลบุรีจึงได้รับการยอมรับว่าเป็นหนึ่งในของดีของจังหวัดชลบุรี

อำเภอสัตหีบเป็นอำเภอนึ่งของจังหวัดชลบุรี ที่มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติทั้งดงาม เช่น สวนสัตว์เปิดเขาเขียว มีสัตว์นานาชนิดอยู่กระจัดกระจายมากกว่า 200 ชนิด ที่ประตูทางเข้าสวนสัตว์ จะมีเจ้าหน้าที่เรียกเก็บ

บริเวณด้านหน้าสวนสัตว์เปิดเขาเขียว

ละมั่ง

ฮิปโปโปเตมัสในสวนสัตว์เปิดเขาเขียว

ค่าเข้าชมสำหรับผู้ใหญ่ เด็ก และการนำรถยนต์เข้าสวนสัตว์ ในราคาประหยัด ผู้เข้าชมสวนสัตว์สามารถนั่งรถชมชีวิตของสัตว์ต่างๆ รอบบริเวณเชิงเขา ที่ลานหญ้าเขียวขจี ปราศจากรั้วล้อมมีฝูงละมั่งเดินอวดโฉมไปมาท่าทางสงบเสถียร เด็กๆ หรือใคร ที่อยากเข้าไปใกล้ๆ สามารถให้อาหารละมั่งกับมือเองหรือลูบสัมผัสตัวมันได้

ที่เกาะกลางน้ำเป็นที่อยู่ของชะนี พวกนี้มักทำทีหวงที่อยู่ มักป็นขึ้นไปบนยอดไม้ร้องเสียงดังและโหนตัวไปมา พอแจกกล้วยก็ลงมานั่งรอรับแบบไว้ท่าเล็กน้อย

ฮิปโปโปเตมัสขวัญใจของเด็กๆ ทั้งตัวใหญ่และกินจุ ทำหรีตาแต่ถ้าปากกว้างรอรับอาหารอย่างเดียว ลามาเดินละโอดสะองรักสันโดษไม่ชอบยุ่งกับใคร หนีควายดู

ลาม่า

เหงาหงอยเหมือนคอยเพื่อนที่รู้ใจยังไม่มาหาสักที แพนด้าแดงหางยาวเป็นพู่เอาแต่นอนอยู่บนคาบค บ้างลายเดินเป็นคู่อยู่ใกล้ลิ้นเล็มหญ้าอ่อนท่าที่สุขใจ นกกระต๊วหางแดงพอเดินเข้าใกล้ร้องเสียงดังแหว็ดเหมือนไม่วางใจผู้มาเยือน

ที่ลานดินกว้างมีต้นกระถินรวงศ์ขึ้นโอบล้อมเป็นเวทีเต้นรำของนกกระจอกเทศ เด็กๆ สามารถขึ้นขี่หลังนกกระจอกเทศซึ่งจะเดินตามจังหวะเพลง เดินเข้าไปดูบริเวณที่มีอุฐโหนดเดียวหรือเรียกว่าอุฐอาหรับ ดูใกล้ๆ จะเห็นว่าอุฐมีขนดาสวยมากและเป็นนักกินผักด้วย ผักและหญ้าอ่อนที่ขึ้นในบริเวณนั้น เป็นอาหารที่อุฐชอบมาก แต่ถ้าเด็ดสะเดาส่งให้กินมันจะคายทิ้งทันที อุฐไม่ชอบผักรสขมเหมือนคนทั่วไปนั่นเอง

อุฐโหนดเดียวหรืออุฐอาหรับ

นกกระจอกเทศกับกิจกรรมเข้าจังหวะ

ช้างเผือกเอเชีย "จุ่มกับจิม"

ไปที่ลานช้างชมช้างเผือกเพศเมียอายุ 5 ปี เป็นช้างเผือกคู่แรกของสวนสัตว์เปิดเขาเขียว ชื่อ จุ่มกับจิม ทั้งคู่เป็นช้างที่มีอารมณ์ดี รักสนุก กินเก่ง และชอบเล่นกับคน ความสามารถพิเศษของจุ่มกับจิม คือ การใช้วงปาเป้าธอร์แกน ยกขาขยับตัวคลอนหัวตามจังหวะเพลง และทำท่าทางต่างๆตามที่ผู้เลี้ยงสั่ง

นี่คือส่วนหนึ่งของชีวิตสัตว์ในสวนสัตว์เปิดเขาเขียว ซึ่งน่าสนใจและน่าศึกษา รวมทั้งพันธุ์ไม้ต่างๆ และพืชสมุนไพรที่ขึ้นอยู่ทั่วไป เช่น ต้นหางนกยูง ต้นยูคาลิปตัส ต้นแค ต้นกระถินณรงค์ ต้นมะขามเทศ ต้นข่อย ส้มกก กระสัง อัญชัน ลาบเสือ เป็นต้น

สวนเสือศรีราชา เป็นสถานที่ท่องเที่ยวอีกแห่งหนึ่งที่ได้ได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ด้านหน้าของสวนสัตว์มีที่จำหน่ายบัตรเข้าชมในราคาไม่แพงนัก สวนแห่งนี้มีการจัดแบ่งพื้นที่เป็นสัดส่วน มีศูนย์วิชาการที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องของเสือเบงกอล แสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมการอยู่ร่วมกันของเสืออย่างใกล้ชิด ถัดจากบริเวณที่เลี้ยงเสือ เป็นบ่อเลี้ยงจระเข้ขนาดใหญ่ มีศูนย์วิชาการเกี่ยวกับจระเข้ การฟักไข่จระเข้ ร้านจำหน่ายผลิตภัณฑ์ต่างๆที่ได้จากจระเข้ ได้แก่ กระเป๋า เข็มขัดหนังจระเข้ ส่วนต่างๆ ของจระเข้ที่ใช้ปรุงอาหารและยา เช่น หางจระเข้ เนื้อจระเข้อบแห้งและดีจระเข้ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีที่แปลกตาให้ชมคือ ถ้ำราชินีแมงป่อง การวิ่งแข่งหมู การเล่นละครสัตว์ ฯลฯ

ราชินีแมงป่อง

เสือเบงกอล

ลูกจระเข้ในสวนเสือศรีราชา

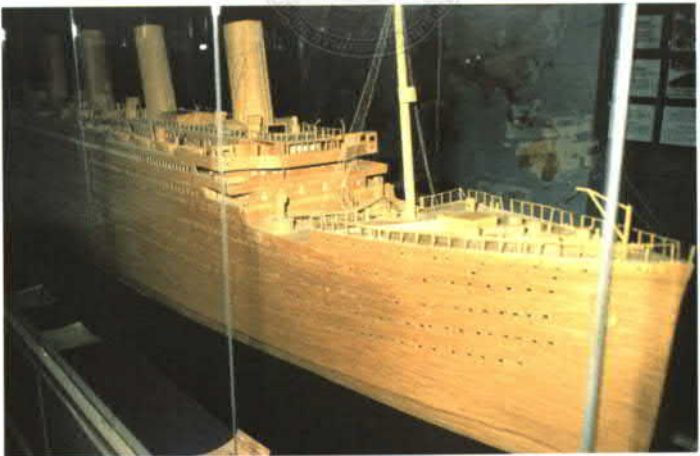

เพชรที่ไม่มีวันถูกขโมย ภาพฉาย
ดวงตาในพิพิธภัณฑ์ริบลิส์

จังหวัดชลบุรียังมีสถานที่ท่องเที่ยวอีกมาก และเข้า
พัทยา เมืองที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงของจังหวัด
มีการบริหารและการปกครองท้องถิ่นรูปพิเศษ เป็นนิติบุคคล
มีฐานะเทียบเท่าเทศบาลนคร เป็นเมืองตากอากาศที่มี
หาดรูปโค้งสวยงามคือหาดพัทยาและหมู่เกาะใกล้เคียง
เช่น เกาะล้าน เกาะครก เกาะสาเก นักท่องเที่ยวนิยม
เดินทางไปพักผ่อน เล่นน้ำ ชมปะการัง เล่นกีฬาทางน้ำ
 ฯลฯ ในตัวเมืองพัทยามีที่พักโรงแรมทันสมัย ร้านอาหาร
และเครื่องดื่ม ห้างสรรพสินค้า และแหล่งบันเทิงต่างๆ
มากมาย

ที่ศูนย์การค้ารอยัลการ์เดนพลาซ่า ชั้น 3 ของเมือง
พัทยาสถาปัตยกรรมชื่อบัตรเข้าชมพิพิธภัณฑ์ริบลิส์ ที่รวบรวม
ของแปลกและเรื่องราวเหลือเชื่อที่นายโรเบิร์ต ริบลิส์
อุตสาหะค้นหามาจากที่ต่างๆ ทั่วโลก แล้วนำไปเขียนเป็น
การ์ตูน “เชื่อหรือไม่” (Believe It or Not) มีงานศิลปะ

เรือโทพานิกที่พิพิธภัณฑ์ริบลิส์

และของประดิษฐ์ที่หาดูยากจัดแสดง มีภาพยนตร์ฉายต่าง ๆ ที่ใช้ความรู้ด้านคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ในการจัดทำ มีมุมทดสอบสภาพใต้น้ำหนัก มีภาพยนตร์เกี่ยวกับการผจญภัยแบบที่นึ่งพิเศษเคลื่อนไหวได้ 8 ทิศทาง ฯลฯ สำหรับหน่วยงานที่ประสงค์จะเข้าชมเป็นหมู่คณะควรทำหนังสือแจ้งทางพิพิธภัณฑ์เพื่อซื้อบัตรเข้าชมในราคาพิเศษ

จากพิพิธภัณฑ์วิบูลย์ศาสตร์เข้าเมืองจำลอง หรือ Mini Siam สถานที่ท่องเที่ยวที่จัดแสดงสถานที่สำคัญของประเทศไทยและต่างประเทศขนาดจำลอง เช่น วัดพระศรีรัตนศาสดาราม สะพานข้ามแม่น้ำแคว ภูเขาทอง หอไอเฟล เทพีสันติภาพ ฯลฯ เมืองจำลองแห่งนี้เหมือนนักการทูตตัวน้อยที่ให้ความรู้และสื่อความรักและความงดงามให้แก่ทุกคนที่มาเยือน

ยังมีแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจอีกหลายแห่งในเมืองพัทยา ได้แก่ หมู่บ้านช้างพัทยา อุทยานหินล้านปีและฟาร์มจระเข้พัทยา พิพิธภัณฑ์ขวด เขาพัทยาหรือเขาพระบาท ฯลฯ

หอไอเฟลจำลอง

วัดพระศรีรัตนศาสดารามในเมืองจำลอง

สินค้าที่ตลาดหนองมน

ข้าวหลามหนองมน

ก่อนจะสิ้นสุดการเดินทาง แวะซื้อของกินของฝากติดไม้ติดมือกลับไปด้วยตามธรรมเนียมที่ตลาดหนองมนอยู่ห่างจากทางแยกเข้าหาดบางแสนประมาณ 1 กิโลเมตรเศษ มีสินค้าอาหารแห้ง ขนม และอาหารสำเร็จรูปจำหน่ายมากมาย ได้แก่ เครื่องจักสานจากพืสน้ำจืด ผลผลิตจากอาหารทะเล เช่น หมึกหยอย 3 รส หมึกอบหวาน รสเผ็ด หมึกกระต้อม หมึกแก้ว หมึกกล้วยแกะตา ปลาหวาน ปลาอินทรี ปลาริวกิว ปลายี่สิบบาง ปลาข้าวสาร ปลาไส้ตัน ปลาทุเลาหอม ปลากรอบ 3 รส กุ้งแช่เบียวอบ กุ้งแก้วอบ หอยดอง น้ำปลา ฯลฯ ข้าวหลามต่างๆ เช่น ข้าวหลามจาก ข้าวหลาม ขนมห้อมแกง ผลไม้แช่อิ่ม มะพร้าวน้ำหอมอบมะลิ เป็นต้น

เกาะกลางชล สีซัง

สีซังซังหรือแล้ว

อย่าซัง

อย่าโกรธพี่จริงจัง

จิตซัง

ตัวไกลจิตก็ยัง

เนาแนบ

เล่นหล่นพี่น้อง

นิจโธ้อาตุร

สีซังซังแต่ซัง

เกาะนั้นหรือจะซังใคร

ขอแต่แมดวงใจ

อย่าซังซังพี่จริงจัง

ตัวไกลใจก็อยู่

เป็นคู่น้องครองยืนยง

หวังเจ้าเฝ้าแลหลัง

ตั้งใจจิตมิทรสนาน

โคลงสี่สุภาพ 1 บท และกาพย์ยานี 2 บท ช่างค้นคนไทยจำนวนไม่น้อยคงเคยได้ยินในลีลาของเพลงไทยสากล ซึ่งขับร้องโดยนักร้องผู้มีชื่อเสียง บทประพันธ์ที่ไพเราะสุดซึ้งชิ้นนี้ สะท้อนให้เห็นถึงความประทับใจพระราชหฤทัยของผู้ทรงพระราชนิพนธ์ ที่มีต่อเกาะกลางชลที่ชื่อ “สีซัง” ได้เป็นอย่างดี พระราชนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของพระราชนิพนธ์ เรื่อง “กาพย์เห่เรือยุคใหม่” พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระราชทานแก่มหามกุฏราชวิทยาลัย สมุทรสาคร ราวเสด็จพระราชดำเนินไปทอดพระเนตรการซ้อมรบของกองทัพอากาศที่สัตหีบ เมื่อพ.ศ. 2457 นายสง่า อารัมภีร์ นักประพันธ์เพลงได้เชิญมาและประพันธ์ทำนองเพลงประสานรับกับพระราชนิพนธ์ได้อย่างไพเราะกลมกลืน

นอกจากบทพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวแล้ว ยังมีพระราชนิพนธ์และพระนิพนธ์ของข้าตติยภควีอีกหลายพระองค์ที่เกิดขึ้นเนื่องจากประทับพระราชฤทัยในมนต์เสน่ห์แห่งเกาะนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวซึ่งเสด็จพระราชดำเนินไปเยือนเกาะสีชังหลายครั้ง ทรงกล่าวชมเกาะสีชังว่า

ถิ่นสุขกายสุขด้วย	ถิ่นดี
จิตรไปรงปราศราศรี	ชุ่มชื่น
สองสุขแห่งชาวสี-	ชังเกาะ น้้น
อายุย่อมยืนพื้น	แต่ร้อยเรือนริม

ความสวยงามและความเป็น “ถิ่นดี” ของเกาะสีชัง รวมทั้งทำเลที่ตั้งซึ่งอยู่ไม่ไกลจากกรุงเทพฯ เพียง 117 กิโลเมตรนี้เอง ทำให้เกาะสีชังเป็นสถานที่ที่พระเจ้าแผ่นดินและเจ้านายโปรดเสด็จประพาสคราเสด็จพระราชดำเนินไปยังหัวเมืองชายทะเลตะวันออก เนื่องจากเป็นระยะที่ทอดเรือพระที่นั่ง หรือเพื่อประทับพักผ่อนตากอากาศ

ตั้งแต่ต้นรัตนโกสินทร์ ไม่ปรากฏว่ามีพระเจ้าแผ่นดินพระองค์ใดเสด็จประพาสเกาะสีชังเลย จนกระทั่งถึงรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว มีหลักฐานปรากฏว่า พระองค์ได้เสด็จประพาสเกาะแห่งนี้ โดยเรือกลไฟสยามอรุณพลเป็นการส่วนพระองค์ และทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ปฏิสังขรณ์พระอารามของชาวบ้านที่สร้างขึ้นที่เขาปลายแหลมให้มีพระอุโบสถ และศาลาการเปรียญสำหรับปฏิบัติกิจทางพระพุทธศาสนา บางครั้งได้เสด็จประพาสวัดนี้บ้าง บางครั้งเสด็จพระราชดำเนินไปที่ทำนบซึ่งชาวเกาะทำใ้รน้อยหน้า ไร่ทับทิมบ้าง

ศาลาประดิษฐานศิลาจารึกรัชกาลที่ 5 ซึ่งบันทึกความเป็นมาของสิ่งก่อสร้างในเขตพระราชฐาน

คำหมักรวกลุทธีในเขตพระราชฐาน
ภายหลังการบูรณะ

ตึกผ่องศรี เรือนพยาบาลสมัยรัชกาล
ที่ 5 ซึ่งได้บูรณะเสร็จแล้วเช่นกัน

ขณะนั้นยังไม่ได้ปลูกพลับพลาเป็นที่ประทับแรม คงประทับใน
เรือพระที่นั่ง เมื่อเสด็จประพาสเกาะสีชังคราวใด ทัญชรา
ชาวเกาะสีชัง เล่ม ซึ่งเป็นผู้มีอายุยืน และเป็นพี่น้องของ
ชาวบ้านได้มาเข้าเฝ้าฯทุกคราวไป พระบาทสมเด็จพระ
จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทาน
สัญญาบัตรตั้งให้เป็นท้าวศิริรักษา ให้มีหน้าที่บังคับบัญชา
ลูกบ้านที่เกาะสีชัง ต่อมาท้าวศิริรักษาถึงแก่กรรม ชุนศิริ
รักษา บุตรชายได้รับตำแหน่งรักษาเกาะสีชังต่อมา

ครั้นสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้า
อยู่หัวตอนต้นรัชกาล ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯให้บูรณะ
ปฏิสังขรณ์พระอุโบสถ กุฏิ เสนาสนะในพระอาราม
ซึ่งพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดเกล้าฯ
ให้สร้างไว้ และชำรุดปรักหักพังให้กลับคืนดีดังเดิม
ต่อมาได้เสด็จพระราชดำเนินเยือนเกาะสีชังนี้ด้วยพระราช
กรณียกิจต่างๆอยู่เนืองๆ ทรงพระราชดำริที่จะปรับปรุง
เกาะนี้ให้เจริญยิ่งขึ้นไป เพื่อประโยชน์สุขของราษฎร
และผู้พักอาศัยบนเกาะ ได้โปรดเกล้าฯให้ก่อสร้าง
สถานที่ต่างๆ แล้วพระราชทานชื่อสถานที่สิ่งก่อสร้าง
ตลอดจนชื่อยอดเขา เนิน ผา ถ้ำ ฯลฯ ตามชื่อผู้ที่ได้ฉลอง

บริเวณร่มรื่นในเขตพระราชฐาน
ที่เกาะสิขัง

พระเดชพระคุณโดยเสด็จพระราชดำเนิน รวมทั้งโปรดเกล้าฯ ให้สร้างพระตำหนักเพื่อเป็นที่ประทับในฤดูร้อน ให้เป็นพระราชฐานสำคัญอีกแห่งหนึ่ง พระราชทานนามว่า “พระจุฑาธุชราชฐาน”

ตอนปลายรัชกาลในปี พ.ศ. 2450 ทรงอนุญาตให้กรมกองตระเวนเป็นเจ้าหน้าที่จัดการส่งเด็กอายุต่ำกว่า 16 ปี ที่ประพฤติดังกล่าวต่างๆ และไม่มีผู้จะรับปกครองออกไปไว้ยังเกาะสิขัง เพื่อฝึกหัดสันดาน โดยใช้ที่ส่วนหนึ่งด้านเหนือของแหลมวังเป็นที่ทำการ ในการดูแลรักษาพระราชนิเวศน์นั้น ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้กรมทหารเรือรับผิดชอบ

สมัยรัชกาลพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ในปีพ.ศ. 2478 โปรดเกล้าฯ ให้กระทรวงวังและกรมพระคลังสำรวจที่ดินเขตพระราชฐานที่เกาะสิขัง ในปีพ.ศ. 2479 ผู้แทนสำนักพระราชวังได้มอบสิ่งก่อสร้างในเขตพระราชฐานให้กระทรวงกลาโหมจัดตั้งเป็นโรงเรียนนายเรือ และเมื่อ พ.ศ. 2494 กระทรวงมหาดไทยได้จัดสร้างอาคารที่ว่าการกิ่งอำเภอเกาะสิขังขึ้นในเขตพระราชฐาน ในปีพ.ศ. 2520

เขตพระราชฐานที่ได้รับการบูรณะ
ซ่อมแซมแล้ว

สวนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ ครอบ
60 พรรษาในเขตพระราชฐาน

ได้สร้างที่ว่าการกิ่งอำเภอเกาะสีชังขึ้นใหม่ย่านชุมชนบน
ถนนอักษะวงศ์ ซึ่งเป็นที่ว่าการอำเภอเกาะสีชังในปัจจุบัน

ปัจจุบันพระจุฑาธุชราชฐาน หรือที่ชาวเกาะสีชัง
ทั่วไปเรียกว่า พระราชวังเดิม รวมทั้งสิ่งก่อสร้างที่สร้าง
ครั้งรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้
ทรุดโทรม ปักหักพังและเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา
แต่ยังมีร่องรอยของการก่อสร้างที่แสดงฝีมืออันงดงาม
ประณีตบางส่วนเหลืออยู่ ในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระ
พระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบันทรงเจริญพระชนมพรรษา
ครบ 6 รอบ 72 พรรษา กรมศิลปากรได้มีโครงการบูรณะ
ซ่อมแซมพระราชฐาน ณ เกาะสีชังนี้ โดยกำหนดแล้วเสร็จใน
ปีพ.ศ. 2542 อันเป็นปีแห่งการเฉลิมฉลองวาระสำคัญนั้น

จากประวัติของเกาะสีชังโดยสังเขปข้างต้น ทำให้
ทราบว่าการเกาะนี้มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์อยู่มาก
ความสำคัญดังกล่าวคงเกิดจากสภาพภูมิศาสตร์ ทำเลที่ตั้ง
ของเกาะซึ่งเอื้ออำนวยให้เป็นสถานที่แนวจอดเรือที่ผ่าน
เข้าออกบริเวณอ่าวไทยและเป็นที่พักผ่อนตากอากาศได้
เป็นอย่างดี

ในด้านสภาพภูมิศาสตร์ สีซังเป็นเกาะใหญ่อยู่กลางทะเลของอ่าวไทย ตรงข้ามกับอำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี ห่างจากอำเภอศรีราชาประมาณ 14 กิโลเมตร และห่างจากจังหวัดชลบุรีประมาณ 34 กิโลเมตร เป็นที่ตั้งของอำเภอเกาะสีซัง ซึ่งประกอบด้วยเกาะเล็กๆ อีก 8 เกาะคือ เกาะขามใหญ่ เกาะขามน้อย เกาะปรัง เกาะร้านดอกไม้ เกาะลิบป็นย้อย เกาะยายท้าว เกาะคางควา และเกาะท้ายตาหมื่น พื้นที่ของเกาะสีซังส่วนใหญ่ประมาณ 80% เป็นไร่ตื้น มีที่ราบทำการเพาะปลูกได้เพียงเล็กน้อย บริเวณพื้นที่ด้านตะวันออก ใช้เป็นที่ปลูกบ้านเรือนของประชาชน เกาะสีซังมีพื้นที่ประมาณ 18 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 11,250 ไร่ คิดเป็นพื้นที่ร้อยละ 0.40 ของพื้นที่ของจังหวัด เมื่อรวมกับเกาะบริวารด้วยจะมีพื้นที่ประมาณ 25 ตารางกิโลเมตร

เดิมทีเกาะสีซังอยู่ในความปกครองของจังหวัดสมุทรปราการ ต่อมาได้โอนมาขึ้นอยู่กับอำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี ได้ตั้งเป็นกิ่งอำเภอเมื่อวันที่ 1 มกราคม 2468 และยกฐานะเป็นอำเภอเมื่อวันที่ 3 กรกฎาคม 2537 มีเขตการปกครอง 1 ตำบล คือ ตำบลท่าเทววงษ์ มี 7 หมู่บ้าน มีประชากรประมาณ 4,300 คน

ภูมิประเทศของเกาะสีซังและเกาะบริวารเหมาะแก่ประชากรที่จะประกอบอาชีพการประมง มีการจับ

ทัศนียภาพอันสวยงามของเกาะสีซัง

เรือตักเก็บบริเวณน่านน้ำเกาะสีซัง บ้างก็เป็นเรือประมง บ้างก็เป็นเรือนำเที่ยวรอบเกาะ

ปลาหมึกโดยวิธีใช้แสงสว่างล่อจากการปั่นไดนาโมและวางลอบดัก แล้วนำปลาหมึกไปทำปลาหมึกแห้ง มีการจับปลาและกุ้งโดยการตกปลาและใช้เรือลากอวน เป็นต้น นอกจากอาชีพการประมงซึ่งเป็นอาชีพหลักแล้ว ยังมีอาชีพอื่นๆ อันเนื่องมาจากอาชีพหลัก คือ อุตสาหกรรมการทำน้ำปลา ทำลูกปลากะดักแห้ง ทำปลาหมึกแห้ง การค้าขายสินค้าที่ได้จากทะเล ส่วนการเกษตรกรรมมีบ้างเล็กน้อย เช่น การปลูกน้อยหน่า ทุบทิ้ม และเลี้ยงสัตว์จำพวก เป็ด ไก่ แพะภูเขา เป็นต้น

ชาวเกาะสีชังมีอาชีพที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งคือ การบริการนักท่องเที่ยว ซึ่งบางกิจการก็ทำรายได้เป็นอย่างดี เป็นล่ำเป็นสัน สถานที่ท่องเที่ยว ที่นักท่องเที่ยวที่มาเยือนเกาะสีชังสนใจไปชมคือ พระราชวังพระจุลฑาธุชราชฐาน ซึ่งถือเป็นพระราชวังฤดูร้อนแห่งเดียวในประเทศไทยที่สร้างบนเกาะ แม้ปัจจุบันจะทรุดโทรมตามกาลเวลา แต่ในอนาคตภายหลังจากซ่อมแซมของกรมศิลปากรแล้ว เชื่อว่าจะเป็นสถานที่ที่ผู้ไปเยือนจะต้องประทับใจอย่างยิ่ง และคงอดไม่ได้ที่จะจินตนาการหรือหวนระลึกถึงอาคารที่สง่างามในอดีต อันแฝงอยู่กับโชดหิน เนินเขา ลำเนาไพร และท้องทะเลได้อย่างกลมกลืน ในครั้งที่เป็นที่ประทับแปรพระราชฐานของพระเจ้าแผ่นดินและเจ้านายหลายพระองค์ ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

ชายหาดใกล้พระราชฐาน

นอกจากพระจุฑาธุชราชฐาน พระราชวังเดิมแล้ว เกาะสีชังยังมีสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจอีกหลายแห่งที่ผู้ไปถึงเกาะแห่งนี้แล้วไม่ควรพลาดคือ วัดจุฬาทิศธรรม-สมาธิธรรมวิหาร วัดที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้า-อยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สร้างขึ้นพร้อมกับการสร้างพระจุฑาธุชราชฐาน โบสถ์พระแก้ว (วัดอัมพวงคณิ-มิตร) อยู่ทางทิศใต้ของเกาะสีชัง ห่างจากพระราชวังเดิม 300 เมตร รอยพระพุทธรูปจำลอง ตั้งอยู่บนยอดพระ-จุลจอมเกล้า ศาลาภิรมย์ภักดีที่ 5 ซึ่งบันทึกความเป็นมาของเกาะสีชังอยู่บริเวณสนามกีฬาโรงเรียนสีชัง ศาลเจ้าพ่อเขาใหญ่ ตั้งอยู่บริเวณเชิงเขาที่จะขึ้นไปยอดพระ-จุลจอมเกล้า อยู่ทางทิศเหนือของเกาะสีชัง หาดทรายแก้ว หาดทรายที่สวยงามอยู่ทางทิศใต้ของเกาะสีชังห่างจากพระราชวังเดิมประมาณ 400 เมตร เขาขาดหรือหาดหินกลม หินที่มีลักษณะกลมเนื่องจากน้ำซัด จะเห็นได้ในเวลาน้ำลง อยู่ทางทิศตะวันตกของเกาะสีชัง ห่างจากโรงเรียนเกาะสีชังประมาณ 300 เมตร ที่ประทับ ร.5 ซึ่งเคยเป็นที่ประทับทอดพระเนตรทิวทัศน์ของพระบาทสมเด็จพระ-จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวครั้งเสด็จพระราชดำเนินเยือนเกาะสีชัง อยู่ก่อนถึงเขาขาดเล็กน้อย หาดถ้ำพัง เป็นหาดทรายที่น่าสนใจนำไปชมอีกแห่งหนึ่งของเกาะสีชัง อยู่ทางฝั่งตะวันตกของเกาะ ใกล้หาดมีถ้ำที่พังเพราะถูกน้ำเซาะ สามารถเข้าไปในถ้ำได้เวลาน้ำลง ถ้ำต่างๆ เช่น ถ้ำหินรู ถ้ำดิน ร.5 ถ้ำเจ้าไหม ถ้ายายแม่้น ถ้ำจักรพงษ์ ถ้ำเสาวภา ถ้ายายปริก ซึ่งมีความสวยงามตามธรรมชาติ

การเดินทางไปเกาะสีชังสะดวกสบาย จากอำเภอศรีราชาจังหวัดชลบุรี มีเรือโดยสารคอยรับส่งผู้โดยสารและสินค้าทุกชั่วโมง ใช้เวลาเดินทางประมาณ 30-50 นาที

สีซังเป็นแหล่งท่องเที่ยวและสถานที่พักผ่อนหย่อนใจที่สำคัญสืบเนื่องมาแต่อดีตไม่น้อยกว่าหนึ่งศตวรรษ เรือกลไฟ เรือเดินสมุทร เรือโดยสารขนาดใหญ่น้อยพาผู้คนไปเยือนเกาะแห่งนี้ไม่ขาดสาย กาลเวลาอันเนิ่นนานได้เปลี่ยนแปลงเกาะสีซังไปหลายด้านหลายทาง ความเจริญทางด้านวัตถุ ทางด้านเศรษฐกิจได้แทรกซึมไปทุกซอกซิดา ทุกเม็ดทราย และในทุกสายเกลียวคลื่น ทำให้สีซัง “เจริญ” รุดไปข้างหน้า พร้อมกันมอบภาระหน้าที่ให้แก่ชาวเกาะรุ่นปัจจุบันที่จะร่วมกันผสานความดิงามความบริสุทธิ์สะอาดของธรรมชาติที่ยังมออยู่ ให้กลมกลืนกับกระแสวัฒนธรรมใหม่ได้อย่างเหมาะสม

บทโคลงต่อไปนี้ของพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงพิชิตปรีชากร ซึ่งทรงนิพนธ์ไว้กว่า 100 ปี น่าจะเป็นบทประพันธ์อีกบทหนึ่งที่ช่วยย้ำความภูมิใจแก่ชาวชลบุรีและชาวเกาะสีซัง รวมทั้งน่าจะช่วยเป็นพลังสร้างสานงานสำคัญข้างต้นได้เป็นอย่างดี

สีซังประเทศน้อย	โนชลา- ลัยตุ
แลนสนุกฤดา	พิคน้ำ
ประเสริฐสมหิยา-	ภาคเกิด เกษมเอย
โครลิตชนมกะทำ	กึ่งร้อยปีประเมิน

หาดน้ำพุ อยู่ทางฝั่งตะวันตกของเกาะ

วัดจุฬาทิศธรรมสภาารามวรวิหาร

พระอารามในอดีตของเกาะสีชัง

ภายหลังได้ทรงปฏิสังขรณ์พระอาราม ซึ่งชาวบ้านสร้างขึ้นไว้เป็นแต่โรงจากรุ่งรัง ให้มี พระอุโบสถกว้าง 3 วา ยาว 9 วา 2 คอก เคียวสูง 3 วา บนเขาปลายแหลมและที่หาดทรายต่อเชิงเขา ลงมา มีศาลาการเปรียญหลังหนึ่ง กุฏิฝากระดาน 7 หลัง มีพระสงฆ์จำพรรษาอยู่อย่างมากปีหนึ่ง เพียง 10 รูป ปกติอยู่ใน 5 รูป 6 รูป แต่บางปีมี พระสงฆ์รูปเดียวจนถึงไม่มีเลย ต้องนิมนต์พระวัดบาง- พระมาอยู่เป็นราชการก็มี วัดนี้หาพระราชาชนชื่อไม่ และการที่พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินมาประพาสแต่ก่อนนั้น ไม่ได้ปลูก สร้างพลับพลาเป็นที่ประทับแรมแห่งใด เสด็จประทับ อยู่ในเรือพระที่นั่งกลไฟ เสด็จขึ้นประพาสที่วัดแหลมวัง นี้บ้าง ที่ไธบนซึ่งมีคนมาตั้งทำไธน้อยหน้า ไร่ทับทิม ขึ้นในภายหลังบ้าง เมื่อเสด็จพระราชดำเนินประพาส เช่นนี้ ก็เสด็จขึ้นที่ท่าไธบน ซึ่งเดิยนี้มีชื่อว่า ท่าภาณุรังษี ที่ไธบนนั้นคืออชฎางค์วัน ได้เสด็จ พระราชดำเนินอยู่ในราวเพียงเสมออยู่ในดงพลับพลา ทุกครั้ง บางคราวก็ได้เสด็จประพาสที่หาดเกาะขาม บ้าง ตลอดจนสิ้นรัชกาล

ความขัดแย้งกันจากสำเนาประกาศพระวราชปรารภ ว่าด้วยเกาะสีชัง ซึ่งบรรจุในการก่อพระฤกษ์วางพระที่นั่ง มินธาตุรัตนโรจน์ ในรัชกาลที่ 5 เมื่อ ร.ศ. 111 ตีพิมพ์ ในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 1 วันอาทิตย์ เดือน 11 แรม 7 ค่ำ ปีมะ จศก 1236 หน้า 241 นี้ เป็นหลักฐานเอกสาร ในสมัยรัชกาลที่ 5 ที่ทำให้ประจักษ์ว่าพระมหากษัตริย์แห่ง กรุงรัตนโกสินทร์ คือ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้เสด็จประพาสเกาะสีชังโดยเรือกลไฟเป็นการส่วนพระองค์ ครั้นนั้นยังไม่มี การปลูกสร้างพลับพลาเป็นที่ประทับแรม คงประทับในเรือพระที่นั่ง และโปรดเกล้าฯ ให้ปฏิสังขรณ์ พระอาราม ซึ่งชาวบ้านสร้างขึ้นที่เขาปลายแหลม (ต่อมา เรียกว่าแหลมวัง) ให้มีพระอุโบสถพร้อมศาลาการเปรียญ แต่มิได้พระราชทานชื่อวัดแต่อย่างใด บางครั้งก็เสด็จประพาส วัดแห่งนี้จนสิ้นรัชกาล

ในปี พ.ศ. 2434 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้เสด็จพระราชดำเนินมาประทับที่เกาะสีชังเพื่อทรงอภิบาลสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้าอภัยทศ เสด็จฯ ขณะประทับที่เกาะแห่งนี้ ได้เสด็จพระราชดำเนินแสวงหาภูมิสถาน ที่ควรจะสร้างพระอารามขึ้นใหม่ เพื่อให้เป็นวัดที่สุขสบาย และใหญ่กว่าวัดที่เขาลายแหลม ซึ่งพระอารามตั้งอยู่ใกล้พระราชวัง เป็นที่ปลูกพลานไม่เหมาะเป็นสถานที่สงบ และไม่มีเขตสีมา ยุ่งยากแก่การทำสังฆกรรม ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้กำหนดเขตวัด และสร้างพระอารามขึ้นใหม่ที่ใกล้เขาด่านได้ เป็นการแลกเปลี่ยนวัดเกาะสีชังเดิม และเพื่อย้ายพระราชฐานให้กว้างขึ้นด้วย ได้พระราชทานนามว่า วัดอภัยทศนิมิตร เพื่อเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้าอภัยทศ เสด็จฯ และโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศพระบรมราชูทิศ เมื่อวันที่ 12 พฤษภาคม พ.ศ. 2435 ดังสำเนาความว่า

จุ่มหน้าต่างพระอุโบสถวัดอัมพวัน
นิมิตร

ยอดพระอุโบสถของวัดอัมมวาทนิมิตต
สร้างเป็นพระเจดีย์ทรงระฆังคว่ำ

สมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์
พระจุลจอมเกล้าเจ้าแผ่นดินสยาม มีพระบรมราช-
โองการประกาศไว้แก่พระสงฆ์ที่จำอยู่ในพระอารามนี้
และพระสงฆ์ที่จะมาแต่จตุรทิศ และมหาชนนิกร
ทั้งปวงให้ทราบทั่วกันว่า เมื่อปีชวดสัมฤทธิ์ศก
จุลศักราช 1250 ได้เสด็จพระราชดำเนินมา
ประทับแรม ณ เกาะสีชังนี้ เป็นที่สำราญพระ-
ราชฤทัย ทรงพระราชดำริจะสร้างพระราชวัง
เป็นที่ประทับในคืนฤดู และทรงพระราชดำริว่า
พระอารามที่ศิระทะเลหม ซ้ำอุดหนุนไทรหมมาก
ทรงพระราชดำริว่าจะใคร่ปฏิสังขรณ์ให้บริบูรณ์ดี
แต่ทรงพระราชดำริเห็นว่า พระอารามที่ศิระทะเลหมนี้
ตั้งอยู่ในที่ใกล้พระราชวัง เป็นที่เกสรวงกลนด้วย
ผู้คนไปมา ไม่เป็นที่วิเวกสถานควรแก่สมณปฏิบัติ
สมควรที่จะสถาปนาพระอารามในที่อื่นเปลี่ยนแทน
พระอารามเดิมที่ศิระทะเลหม ให้เป็นที่สุขสบาย
และใหญ่ยิ่งขึ้นกว่าแต่ก่อน จะได้ตั้งอยู่ถาวรสืบไป
ภายหลัง จึงได้เสด็จพระราชดำเนินแสวงหาภูมิสถาน
มาถึงที่นี่ ทรงพระราชดำริเห็นว่า เป็นรมณียสถาน
สมควรจะสร้างพระอารามได้ จึงมีพระบรมราชโองการ
โปรดเกล้าฯ ให้สร้างพระอารามในที่นี้เปลี่ยนแทน
พระอารามที่ศิระทะเลหมนั้น แต่พระอารามเดิมไม่มี
เขตสีมา ย่อมเป็นที่ลำบากแก่พระสงฆ์ที่จะทำ
สังฆกรรม คราวนี้จึงโปรดเกล้าฯ ให้กำหนดเขต
พระอาราม ด้านตะวันออกตามสายถนนวชิรชนทิศ
3 เส้น 19 วา 1 คอก 1 ศีบ ด้านใต้ตั้งแต่ข้างถนน
วชิรชนทิศไปทางข้างบ่ออัมมวาทน์ จดถึงข้างถนน
พระจุลจอมเกล้า 5 เส้น 18 วา ด้านตะวันตกตาม
สายถนนพระจุลจอมเกล้า 3 เส้น 5 วา 1 คอก ด้าน
เหนือตามสายถนนวชิรชนทิศ 3 เส้น 8 วา 1 คอก ให้
เป็นที่อยู่อาศัยของภิกษุสามเณร และได้ทรงกำหนดที่
เขตพระอุโบสถเป็นสีมาโดยปริณิพล วัดคุนยักกลาง

15 วา 1 คอก วัดโคกยวบ 2 เล่น 9 วา พระอาราม ซึ่งมีเขตแดนตามที่กำหนดมานี้พระราชทานนามว่า วัดอัมมวรางคณิมิตร ทรงพระราชอุทิศที่เขตพระอุโบสถ ให้เป็นที่วิสุทธคัมภีร์ ยกเป็นแผนกหนึ่งต่างหากจาก พระราชอาณาเขต เป็นที่วิเศษสำหรับพระสงฆ์ ซึ่งมาแล้ว และจะมาแต่จตุรทิศได้อาศัยทำสังฆกรรม-ใหญ่่น้อย มีอุโบสถกรรม เป็นต้น ตามพระวินัยนิยม บรมพุทธานุญาตทุกประการ

การถวายในประกาศพระราชทานที่วิสุทธคัมภีร์
วัดอัมมวรางคณิมิตร ปรากฏในราชกิจจานุเบกษาว่า

ด้วยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรง
พระราชศรัทธาโปรดให้สร้างพระอารามขึ้นใหม่
ที่ใกล้เขาด่านใต้ เปลี่ยนแทนพระอารามเดิมที่
สิริพระแหลมวัง พระราชทานนามว่าวัดอัมมวรางคณิมิตร
โปรดให้กำหนดเขตพระอารามและเขตพระอุโบสถ
ซึ่งจะพระราชทานเป็นวิสุทธคัมภีร์ตามธรรมเนียม

วันที่ 12 พฤษภาคม จันทรโกสินทร์ศก 111
เวลาบ่าย 5 โมงเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
เสด็จประทับในพระอุโบสถวัดอัมมวรางคณิมิตร พระสงฆ์
ในกรุงเทพฯ ที่ออกไปมีพระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่น
วชิรญาณวโรรส และพระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้า
พระอรุณนิภาคุณากร เป็นต้น ประชุมอยู่พร้อมกัน
ทรงจุดเทียนนมัสการแล้วทรงเปิดทองพระประฐาน
ในพระอุโบสถ ขณะนั้นพระสงฆ์สวดชัยมงคล
เจ้านักงานประโคนแตรสังข์ ม้องชัย พิณพาทย์
พร้อมกัน แล้วเสด็จออกประทับ ณ ฐานที่ปลูก
ต้นมหาโพธิ์ที่ข้างอรัญญิกพระอุโบสถ ทรงขุดดิน
ปลูกต้นมหาโพธิ์ ต้นมหาโพธิ์นี้พระเจ้าน้องยาเธอ
กรมหมื่นดำรงราชานุภาพนำมาแต่เมืองคยา ทรง
ปลูกต้นมหาโพธิ์ แล้วเสด็จประทับในพระอุโบสถ

ต้นมหาโพธิ์ข้างพระอุโบสถวัด
อัมมวรางคณิมิตร

ทรงถวายใบประกาศพระราชทานที่วิสุตคามสีมาแก่
กรมหมื่นวชิรญาณวโรรส ผู้เป็นประธานสงฆ์ ณ ที่นี้
พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นวชิรญาณวโรรสทรง
อ่านประกาศให้พระสงฆ์ทราบลาธุการพร้อมกัน
แล้วเสด็จพระราชดำเนินกลับสู่ค่ายหลวง

พระอารามแห่งใหม่ของเกาะสีชัง วัดจุฬาภิธรรมสภารามวรวิหาร

การสถาปนา

ภายหลังการสร้างวัดอัษฎางคนิมิตร์แล้วปรากฏว่า
ชุมชนของเกาะสีชังได้ขยายความเจริญออกไปรอบๆเกาะ
ราษฎรได้ตั้งถิ่นฐานออกไปยังส่วนต่างๆ มากขึ้น วัดอัษฎางค-
นิมิตร์ที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สร้างพร้อมกับพระราชวัง
จุฑาธุชราชฐานนั้นได้กลายเป็นวัดที่ห่างไกลชุมชนมากขึ้น
ทำให้พระภิกษุสามเณรของวัดนี้ ได้รับความลำบากในการ

ทัศนียภาพของวัดจุฬาภิธรรมสภาราม

บดินทาบัต พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงทรงสถาปนาพระอารามขึ้นใหม่ที่บริเวณเชิงเขายอดพระจุลจอมเกล้า ซึ่งอยู่ด้านทิศเหนือของเกาะ เมื่อแล้วเสร็จได้โปรดเกล้าฯ ให้อาราธนาพระสงฆ์จากวัดอัมพวันคุณิมิตรส่วนหนึ่งมาจำพรรษาและพระราชทานนามให้มีความหมายเป็นการเฉลิมพระเกียรติแก่สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ-เจ้าฟ้าจุฑาธุชธราดิลก กรมขุนเพ็ชรบูรณ์อินทราชัย ซึ่งประสูติ ณ พระราชฐานบนเกาะแห่งนี้ว่า “วัดจุฑาธุชธรรมสาราม” พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงประกาศพระบรมราชูทิศ เขตพระอุโบสถกว้าง 5 วา ยาว 9 วา 2 คอก เป็นวิสุงคามสีมา ตามพระบรมราชโองการวันที่ 9 กรกฎาคม พ.ศ. 2435 ดังความปรากฏในราชกิจจานุเบกษาว่า

สมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์
บดินทรเทพยมหามกุฏ บวรบริคนราชรวังศ์
วรุดมพงศ์บริพัตร วรชัตติยวาทิกโรดม จาตุรันต-
บรมมหาจักรพรรดิราชสังกาศ บรมธรรมิกรมหา-
ราชาธิราช บรมนาถบพิตร พระจุลจอมเกล้าเจ้า
แผ่นดินสยาม

มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศแก่พระสงฆ์ทั้งปวง ซึ่งอยู่ในพระอารามนี้ และพระสงฆ์ที่จะมาแต่จำตุรทิศ และมหาชนิกวรทั้งปวงให้ทราบทั่วกันว่า ที่เขตอุปจารสีมาวัดอัมพวันคุณิมิตร ซึ่งได้ทรงพระราชอุทิศถวายสงฆ์เปลี่ยนพระอารามที่ศิระทะเลมนั้น แต่เดิมเมื่อพระราชดำริสร้างขึ้นเป็นที่ใกล้โคจรคาม เพราะหมู่บ้านตั้งอยู่ในที่ใกล้ บัดนี้หมู่บ้านแยกไปตั้งห่างจากพระอาราม ย่อมเป็นที่ลำบากแก่พระสงฆ์ที่จะเที่ยวโคจรแสวงหาบิณฑบาต จึงทรงพระราชดำริว่าที่เชิงเขายอดพระจุลจอมเกล้าด้านทะเล เป็นที่ใกล้

พระบรมรูปพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว หล่อด้วยโลหะ อยู่ในพระอุโบสถวัดจุฑาธุชธรรมสาราม

ทัศนียภาพอันสวยงามอีกด้านหนึ่งของวัดจุฑาธุชธรรมสาราม

หมู่ประตูดุจาทิศธรรมสภาาราม

หมู่บ้านและไม้เป็นที่ลุ่ม เป็นชัยภูมิดี สมควรจะเป็น
พระอาราม จะเป็นทิศดวงสภายแก่พระสงฆ์ที่จะ
อยู่อาศัย ไม่ขัดข้องด้วยเหตุใดเหตุหนึ่ง จึงทรง
พระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สถาปนาพระอารามขึ้นใหม่
ในที่นี้ ทรงพระราชอุทิศที่เป็นอุปจารสีมา โดยยาว
ทิศตะวันตกตั้งแด่ถนนวชิราวุธไปตามเชิงเขายอด
พระจุลจอมเกล้า 1 เส้น 3 วา ทิศเหนือตั้งแด่เชิง
เขายอดพระจุลจอมเกล้าจตุทิศ 3 เส้น 1 วา ทิศ
ตะวันออกตามชายทะเล 1 เส้น 1 วา ทิศใต้ตั้งแด่
ทะเลขึ้นมาจดถนนวชิราวุธ 4 เส้น 1 วา เปลี่ยนที่
เขตอุปจารสีมาวัดอัมพวันกนิมนต์ ส่วนที่เขตพระอุโบสถ
วัดอัมพวันกนิมนต์นั้น คงทรงพระราชอุทิศเป็นของ
สงฆ์ไม่เพิกถอน กับทั้งทรงพระราชอุทิศเขตพระอุโบสถ
พระอารามที่สถาปนาใหม่นี้ โดยยาว 9 วา 2 คอก
กว้าง 5 วา เป็นที่วิสุตคามสีมา ยกเป็นแผนกหนึ่ง
ต่างหากจากพระราชอาณาเขต เป็นที่วิเศษสำหรับ
พระสงฆ์ซึ่งมาแล้ว และจะมาแล้วจาศรีศรัทธาอาศัย
ทำสังฆกรรมน้อยใหญ่ มีอุโบสถกรรม เป็นต้น
ตามพระวินัยนิยมบรมพุทธานุญาตทุกประการ

อาคารสถานและถาวรวัตถุเมื่อแรกสถาปนา
เมื่อแรกสถาปนาวัดจุฬาทิศธรรมสภาารามในพ.ศ.

2435 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมีพระราช-

ประสงค์ให้วัดเป็นเพียงพระอารามขนาดเล็ก มีพระภิกษุจำพรรษาไม่เกิน 10 รูป จึงโปรดเกล้าให้เจ้าพนักงานจัดนิคมถวายเป็นวัดพระสงฆ์อันดับเพียง 5 รูป เท่านั้น

ส่วนอาคารสถาน ถาวรวัตถุ และปูชนียวัตถุภายในวัด พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พระมณฑลพิทยุมณี (พระพุฒาจารย์ มา อินฺทโร) วัดจักรวรรดิราชาวาส กรุงเทพฯ เป็นผู้กำกับการก่อสร้าง และพระครูศรีพิทักษ์ (เทียน) เป็นผู้ช่วย อาคารสถาน และถาวรวัตถุล้วนสร้างด้วยเครื่องไม้ ประกอบด้วย

พระอุโบสถ กว้าง 4 วา 9 นิ้ว ยาว 8 วา 2 คอก 9 นิ้ว เสาไม้ พื้นปูกระดานไม้กระยาเลย หลังคามุงจาก

ศาลาการเปรียญ กว้าง 4 วา 2 คอก ยาว 6 วา 2 คอก เสาไม้ พื้นปูกระดานไม้กระยาเลย หลังคามุงกระเบื้อง

มณฑปพระพุทธรบาท ภายในประดิษฐานรอยพระพุทธรบาทจำลองซึ่งสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงได้มาแต่พุทธคยา ประเทศอินเดีย และนำขึ้นนมัสการ ถวายเป็นที่เฉลิมพระราชมงคล จึงโปรดเกล้าฯ ให้เชิญเชิญรอยพระพุทธรบาทขึ้นประดิษฐาน ณ บริเวณโถงเขา (คยาสิระ) ยอดพระจุลจอมเกล้า เมื่อวันที่ 29 เมษายน พ.ศ. 2435 และโปรดเกล้าฯ ให้มีงานฉลองและงานเทศกาลนมัสการประจำปี ขณะที่พระองค์เสด็จพระราชดำเนินแปรพระราชฐานมาประทับที่พระราชวังจุฑาธุชราชฐาน ความปรากฏในราชกิจจานุเบกษา ตอนหนึ่งว่า

ด้วยพระเจ้าอนงยาเธอ กรมหมื่นดำรงราชานุภาพ ได้ศิวารอยพระพุทธรบาทโบราณมาแต่พุทธคยา ในมณฑลประเทศ ซึ่งเป็นที่ตั้งแห่งพระพุทธรศาสนาแท้จริงในกาลก่อน มาถวายเป็นที่เฉลิมพระราชมงคล จึงโปรดเกล้าฯ ให้เชิญ

พระพุทธรูปนั้น ขึ้นไปประดิษฐาน ณ โถงเขายอด
พระจุลจอมเกล้าไว้เป็นที่สักการบูชาของอาณา
ประชาราษฎร์...

วันที่ 28.....ครั้นเพลาม้าย ได้เตรียม
กระบวนแห่รอยพระพุทธรูป ตั้งกระบวนแต่
ข้างศาลารับแขกเมือง กระบวนหน้าเป็นแถว
ทหาร และต่อไปถึงกระบวนที่พระบรมวงศานุวงศ์
ข้าราชการ จัดแต่งคนมาเข้ากระบวน...เพลาม้าย
5 โมงเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จออก
ณ ศาลากลาง โปรดให้เดินกระบวนแห่รอยพระพุทธรูป
ผ่านหน้าศาลากลาง โดยถนนอัษฎางค์ไป เมื่อ
เสด็จพระพุทธรูปถึงหน้าพระที่นั่ง พระบาท-
สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระดำเนินไปทรงเปิดทอง
พระพุทธรูป และทรงโปรยพระสุหร่าย ทรงเจิมแล้ว
ทรงคลุมผ้าคาดแล้ว ทรงจุดเทียนในตะบุมุกที่
หน้าเสด็จ นมัสการแล้วกระบวนเดินโดยลำดับไป
ลงถนนเลวมา เลี้ยวลงถนนวชิราวุธ หยุดที่โถง
ทางขึ้นเขายอดพระจุลจอมเกล้า เชิญพระพุทธรูป
ขึ้นตั้งไว้ ณ ศาลาการเปรียญที่เชิงเขา....

วันที่ 29.....เพลาม้าย 5 โมง เสด็จ
พระราชดำเนินไปประทับที่ศาลาการเปรียญ แล้ว
เสด็จขึ้นบันไดเขายอดพระจุลจอมเกล้า โปรดให้แห่
พระพุทธรูปพร้อมด้วยกระบวนเครื่องสูง กลอง-
ชนะตามเสด็จขึ้นไป จวนจะถึงโถงเขาที่จะประดิษฐาน
พระพุทธรูปแล้ว โปรดให้เคาะระฆัง ซึ่งมีประจำ
อยู่สำหรับสถานที่สถิตของพระพุทธรูปนั้นดังสนั่น
นฤนาท เสด็จขึ้นถึงโถงเขานั้นแล้ว โปรดให้แห่
พระพุทธรูปเวียนรอบฐานที่จะเชิญขึ้นตั้งครบ
สามรอบแล้ว เชิญพระพุทธรูปขึ้นตั้งที่แล้ว ทรง
ประเคนผ้าไตร...และทรงปักป้าย พระราชทานชื่อ
โถงเขาที่ประดิษฐานพระพุทธรูปนั้นว่า โถงเขายลัระ
แห่งยอดเขาพระจุลจอมเกล้า...

กุฎีห้าห้อง 1 หลัง กว้าง 2 วา 2 คอก 8 นิ้ว ยาว 7 วา เสาไม้ พื้นปูกระดานไม้กระยาเลย หลังคามุงกระเบื้อง

กุฎีสี่ห้อง 1 หลัง กว้าง 2 วา 2 คอก 8 นิ้ว ยาว 4 วา 2 คอก เสาไม้ พื้นปูกระดานไม้กระยาเลย หลังคามุงกระเบื้อง

หอรบซัง 1 หลัง กว้าง 1 วา ยาว 1 วา เสาไม้ พื้นปูกระดานไม้กระยาเลย หลังคามุงกระเบื้อง

ศาลาสองห้อง 1 หลัง กว้าง 1 วา 3 คอก ยาว 3 วา เสาไม้ พื้นปูกระดานไม้กระยาเลย หลังคามุงกระเบื้อง

ศาลาริมทะเลสองห้อง 1 หลัง กว้าง 2 วา ยาว 2 วา 2 คอก

การบูรณะปฏิสังขรณ์ในสมัยต่อมา

ด้วยเหตุที่อาคารสถานและถาวรวัตถุของวัดจุฬาทิศธรรมสภาราม ใช้วัสดุเป็นไม้ในการก่อสร้าง เวลาผ่านไปไม่นานเสนาสนะสิ่งปลูกสร้างได้ชำรุดทรุดโทรมลงอย่างรวดเร็ว รวบ พ.ศ. 2453 พระครูศรีพิทักษ์สังวร (จิตร) เป็นเจ้าอาวาส (พ.ศ. 2437-2456) ได้ถวายพระพรสภาพวัดจุฬาทิศธรรมสภาราม ให้ทรงทราบฝ่าละอองธุลีพระบาท พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมีพระราชศรัทธาจะบูรณะปฏิสังขรณ์ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เจ้าพระยายมราช (ปั้น สุขุม) เสนาบดีกระทรวงนครบาล ขณะนั้น เป็นผู้รับผิดชอบกะประมาณการ ปรากฏในสำเนาหนังสือ เจ้าพระยายมราชกราบทูลพระเจ้าน้องยาเธอ กรมขุนสมมตอมรพันธุ์ (พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระสมมตอมรพันธุ์) ดังนี้

ที่ 327/5896

ศาลาว่าการนครเทศบาล

วันที่ 3 กันยายน รัตนโกสินทร์ศก 129

กราบทูล พระเจ้าน้องยาเธอ กรมขุนสมมตอมรินทร์ ราชเลขานุการ ทราบฝ่าพระบาท

ด้วยพระบรมราชประสงค์ทรงพระราชดำริที่จะปฏิสังขรณ์พระอารามวัดจุฬาภิคน-
ธรรมสภาาราม เกาะสีชัง ซึ่งชำรุดทรุดโทรมอยู่แต่เดิม ให้เป็นการถาวรมั่นคงต่อไป
และให้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ตรวจการที่จะปฏิสังขรณ์พระอารามนั้น

ข้าพระพุทธเจ้าได้ให้หม่อมอนุยัณต์ศิริวงศ์ไปตรวจจะประมาณการที่จะช่วย
ซ่อมแซม มีปฏิมาและพระอุโบสถ การเปรียญ ศาลา หอระฆัง ซึ่งจะต้องปฏิสังขรณ์
ซ่อมแซมทำใหม่ รวมค่าแรง และค่าสิ่งของทั้งสิ้นเป็นเงิน 35,760 บาท แง้งอยู่ใน
บัญชีรายการ ดังได้ถวายพร้อมมาด้วยหนังสือนี้แล้ว

ข้าพระพุทธเจ้าได้พิจารณาเห็นด้วยเกล้าฯ ว่า ในขั้นต้นเห็นสมควรจะลงมือสร้าง
ปฏิมาและการเปรียญ ให้พระสงฆ์ได้อยู่พักอาศัยจำพรรษาเล่าเรียนไปพลางก่อน สิ้นเงินที่
จะใช้จ่ายในขั้นนี้เพียง 8,994 บาทเท่านั้น เมื่อกาลนั้นเสร็จแล้วจึงคิดสร้างพระอุโบสถ
ต่อภายหลัง ถ้าชอบด้วยกระแสพระราชดำริ พระราชทานพระบรมราชานุญาติแล้ว
จะได้รับพระราชทานก่อสร้างต่อไป

ถ้ามีโอกาสมงคล ขอได้โปรดนำข้อความกราบบังคมทูลพระกรุณาทราบ
ฝ่าละอองธุลีพระบาท

ควรมิควรแล้วแต่จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ

ยมราช

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมี
พระราชประสงค์ที่จะสถาปนาวัดจุฬาทิศธรรมสภาราม
เป็นพระอารามขนาดเล็ก จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ
ให้สำรวจและกะประมาณการใหม่ ดังลายพระหัตถ์ถึง
เจ้าพระยายมราช ดังนี้

ที่ 50/903

กรมราชเลขาณูการ

วันที่ 18 กันยายน รัตนโกสินทร์ศก 129

เรียน เจ้าพระยายมราช

ได้รับหนังสือเจ้าคุณที่ 327/5896 ลงวันที่ 3 เดือนนี้ว่า การที่จะปฏิสังขรณ์
วัดจุฬาทิศธรรมสภาราม หม่อมอนุยัณต์ศิริวงศ์ได้ไปตรวจประมาณการที่จะซ่อม
มกุฎี พระอุโบสถ การเบรียญ ศาลา และหอรบั้ง รวมค่าแรงและสิ่งของทั้งสิ้นเป็นเงิน
35,760 บาท ตามบัญชีรายการที่ส่งมานั้น ทราบแล้ว จำนวนเงินที่จะปฏิสังขรณ์วัดนี้
มีอยู่ 10,742 บาท 65 สตางค์เท่านั้น ไม่พอที่จะทำการตามที่ประมาณมา ความต้องการ
อยากทำโบสถ์อย่างเล็กที่สุด ขนาดวัดปทุมวันและไม่มีลวดลายอะไรหมด กับกุฎีพอ
พระอยู่ได้สัก 5 องค์ เท่านั้นก็พอ ขอได้โปรดให้ลองประมาณดูใหม่ ความที่กล่าวมานี้
ได้พบหม่อมอนุยัณต์ ได้ชี้แจงให้เข้าใจไว้บ้างแล้ว

สมมตอมรพันธุ์

เจ้าพระยายมราชได้มีหนังสือกราบทูลดังนี้

ที่ 380/6827

ศาลาว่าการนครหลวง

วันที่ 9 ตุลาคม รัตนโกสินทร์ศก 129

กราบทูล พระเจ้าน้องยาเธอ กรมขุนสมมตอมรพันธุ์ ราชเลขานุการ ทราบฝ่าพระบาท

ตามลายพระหัตถ์ที่ 50/903 ลงวันที่ 18 กันยายน ร.ศ. 129 รับสั่งว่าการที่จะปฏิสังขรณ์วัดจุฬาทิศนธรรมสภาาราม มีจำนวนเงินที่จะปฏิสังขรณ์เพียง 10,742 บาท 65 สตางค์ ไม่พอที่จะทำการตามที่ประมาณ มีพระประสงค์จะทำอุโบสถวัดนี้ขนาดเล็กที่สุด ขนาดวัดสระปทุมวัน แล้วไม่มีวัดคล้ายกับกุฎีพอพระอยู่ได้สัก 5 องค์ ให้ลองประมาณดูใหม่นั้น ได้ทราบเกล้าฯ แล้ว

ข้าพระพุทธเจ้าได้ให้หม่อมอนุยงค์ศิริวงศ์ตรวจประมาณเงินบานัญชีรายละเอียดว่าได้ไปตรวจขนาดอุโบสถวัดสระปทุมวัน วัดคูตัวอุโบสถกว้างถึง 5 วา 2 คอก คืบ 8 นิ้ว ยาว 9 วา คืบ ส่วนอุโบสถวัดจุฬาทิศนธรรมสภาารามที่จะซ่อมทำนั้น วนให้เล็กลงกว้างเพียง 3 วา คอก คืบ ยาว 7 วา 2 คอก ประมาณเงิน 18,773 บาท กุฎี 2 หลัง ศาลา 1 หลัง หอระฆัง 1 หลัง การเปรียญ 1 หลัง รวม 5 หลัง ที่จะต้องซ่อมทำ ประมาณเงิน 4,975 บาท รวมทั้งสิ้นเป็นจำนวนเงิน 23,748 บาท แะงอยู่ใบบานัญชีรายการได้ถวายมาพร้อมด้วยหนังสือนี้แล้ว

ควรมีควรแล้วแต่จะโปรดเกล้าฯ

ยมราช

อย่างไรก็ตามการบูรณะปฏิสังขรณ์วัดจุฬาทิศนธรรมสภาาราม ในช่วงเวลานี้มีอันต้องระงับไป ด้วยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้เสด็จสวรรคต เมื่อวันที่ 23 ตุลาคม 2453

พระครูศรีอภัยมงคล (จิตร) เจ้าอาวาสผู้มีความมุ่งมั่นจะบูรณะปฏิสังขรณ์พระอารามสำคัญแห่งนี้ ไม่ได้ละความพยายาม ได้ติดต่อกับพระพิพิธพลภักดี (พระยาพิพิธมนตรี ปุย คชเสนี) ผู้ว่าราชการเมืองสมุทรปราการ ซึ่งดูแลเกาะสีชังในสมัยนั้น พระพิพิธพลภักดีได้มีหนังสือกราบเรียนเจ้าพระยามหาอำมาตย์ถึงสาเหตุหนังสือต่อไปนี้

ที่ 249/201

แผนกปกครอง

ศาลากลางเมืองสมุทรปราการ

วันที่ 28 กรกฎาคม พุทธศักราช 2456

ข้าพเจ้าผู้ว่าราชการเมืองสมุทรปราการ ขอประทานกราบเรียนท่านเจ้าพระยา
มหาราช เสนาบดีกระทรวงนครบาล

ด้วยตามใบบอกของเมืองสมุทรปราการที่ 72/4967 ลงวันที่ 27 มิถุนายน
พ.ศ. 2452 เสนอรายละเอียดซ่อมแซมวัดเกาะสีชัง เพื่อให้โปรดจัดการนั้น เรื่องนี้ยังหา
ได้โปรดบัญชาประการใดไม่ บัดนี้ อำมาตย์รายงานชี้แจงว่า พระครูศรีอภัยมงคล
เจ้าอธิการ ได้เตือนขอให้จัดการซ่อมแซม โดยเหตุว่าตัวอุโบสถไม่มีหลังคา ภูมิเอนจะพัง
พระสงฆ์อาศัยไม่ได้

โดยเหตุนี้ จึงขอประทานมีใบบอกกราบเรียนมา เพื่อได้โปรดดำริจัดการต่อไป

ควรมิควรแล้วแต่จะโปรด

ข้าพเจ้า หลวงอภิเดช

แทนผู้ว่าราชการเมือง

ประทับตราตำแหน่งมาเป็นสำคัญ

รูปหล่อของพระครูสุทธีวิทย์ (ปาน) เจ้าอาวาสวัดผู้เริ่มบูรณะปฏิสังขรณ์วัดหลังจากที่อยู่ในสภาพทรุดโทรมมานาน

ในวาระนี้วัดจุฬาทิศธรรมสภาราม ยังไม่ได้รับการบูรณะปฏิสังขรณ์อีกเช่นเคย เนื่องจากพระครูศรีดิษฐ์สังวร (จิตร) ได้มรณภาพในปี พ.ศ. 2456

ในปี พ.ศ. 2456-2477 เป็นช่วงเวลาที่วัดจุฬาทิศธรรมสภารามปราศจากเจ้าอาวาส มีเพียงแต่พระผู้รักษาการวัดเท่านั้น เป็นเหตุให้พระอารามอยู่ในสภาพทรุดโทรมมากยิ่งขึ้น ในปี พ.ศ. 2460 สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส มีพระประสงค์จะปฏิสังขรณ์วัดจุฬาทิศธรรมสภาราม แต่ทรงดำเนินการได้เพียงเตรียมสถานที่ที่เป็นลานดินเพื่อจะสร้างพระอุโบสถเท่านั้น ยังมิได้ลงมือจะก่อสร้างอย่างใด ก็ทรงพระประชวรและสิ้นพระชนม์เสียก่อน เมื่อวันที่ 2 สิงหาคม พ.ศ. 2464

วัดจุฬาทิศธรรมสภาราม ได้รับการบูรณะปฏิสังขรณ์อย่างจริงจังใน พ.ศ. 2477 ในสมัยพระครูสุทธีวิทย์ (ปาน) เป็นเจ้าอาวาส และได้พัฒนามาเป็นลำดับจนถึงปัจจุบัน โดยการริเริ่มและอำนวยความสะดวกก่อสร้างของเจ้าอาวาสหลายรูปด้วยกัน อาทิ

สมัยพระครูสุทธีรุต (ปาน) เป็นเจ้าอาวาส (พ.ศ. 2477-2497) ได้เริ่มบูรณะซ่อมแซมก่อสร้างเพิ่มเติมพระอารามใหม่เกือบทั้งหมด เช่น สร้างพระอุโบสถก่ออิฐถือปูน แทนพระอุโบสถเครื่องไม้ สร้างศาลาการเปรียญเรือนไม้ ภูมิเจ้าอาวาส และกุฏิสงฆ์เรือนไม้เพิ่มขึ้น

สมัยพระครูสาธิตธรรมนาท (โพธิ์) เป็นเจ้าอาวาส (พ.ศ. 2499-2508) ได้ก่อสร้างและปฏิสังขรณ์ถาวรวัตถุ เช่น ปฏิสังขรณ์ศาลาการเปรียญ สร้างกุฏิเจ้าอาวาส อาศรมสุทธีรุต เพื่อประดิษฐานรูปหล่อของพระครูสุทธีรุต (ปาน) สร้างทางขึ้นพระพุทธรูปทาสายใหม่ ตลอดจนบ่อน้ำฝนและโรงเรียนภายในวัด ชื่อว่า จุฬาทิศถาวรวงศ์ เป็นสถานศึกษาสำคัญแห่งหนึ่งของเยาวชนชาวเกาะสีชัง มาจนปัจจุบัน

สมัยพระครูสุทธาภิต (เจริญ) เป็นเจ้าอาวาส ได้ก่อสร้างอาคารตึกคอนกรีตทั้งหมดแทนเครื่องไม้ของเดิม บูรณะปูชนียวัตถุและสร้างถาวรวัตถุต่างๆ เช่น บูรณะปฏิสังขรณ์องค์หลวงพ่อสุโขทัย พระประธานในพระอุโบสถ สร้างพระวิหาร พระสังกัจจายน์ หอฉัน หอกลอง หอระฆัง อาคารรับรองอาคันตุกะ ฌาปนสถาน

เจ้าอาวาสวัดจุฬาทิศธรรมสภารามทุกวาระจนถึงพระครูศีลสังคัมภีร์ (ปอ จันทวณฺโณ) เจ้าอาวาสรูปปัจจุบัน ได้มีการบูรณะซ่อมแซมสิ่งปลูกสร้างภายในวัดมาอย่างสืบเนื่อง

วัดจุฬาทิศธรรมสภารามในปัจจุบัน

ชื่อวัด

ชื่อของวัดจุฬาทิศธรรมสภาราม มักสับสนเรียกกันอยู่หลายชื่อ เช่น จุฬาทิศนเจติย์ จุฬาทิศราธรรมสภาราม จุฬารัฐธรรมสภาราม จุฬาทิศนธรรมสภาราม จุฬาทิศธรรมสภาราม

เมื่อพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงสถาปนาพระอารามขึ้นใหม่ใน พ.ศ. 2435 นั้น รายชื่อพระอารามที่ได้รับพระราชทานผ้าพระกฐินซึ่งปรากฏในราชกิจจานุเบกษามีชื่อพระอารามใหม่นี้ว่า วัดจุฬาทิศนเจติย์ แต่ในราชกิจจานุเบกษาฉบับต่อมา ประกาศแก้ไขว่า ที่เรียกว่า วัดจุฬาทิศนเจติย์นั้นพลาดหลังไป ที่ถูกต้องคือ วัดจุฬาทิศนธรรมสภาาราม ส่วนชื่อนอกนั้นมักเกิดจากความสับสนในด้านการเขียนอักษรวิจิตรบ้าง ในด้านพิสุจน์อักษรบ้าง

ปัจจุบันชื่อวัดแห่งนี้ ทางราชการ คณะสงฆ์ ตลอดจนกรรมการศาลนา กระทรวงศึกษาธิการ ได้ยุติให้ใช้ว่า วัดจุฬาทิศธรรมสภาารามวรวิหาร เป็นพระอารามหลวงชั้นตรี ชนิดวรวิหาร

อาศรมสุทิวัด ซึ่งเป็นที่ประดิษฐานรูปหล่อของพระครูสุทิวัด (ปาน)

ที่ตั้งของวัดจุฬาทิศธรรมสภาาราม
อยู่บริเวณเชิงเขาและย่านชุมชน

ที่ตั้งและอาณาเขตของวัด

วัดจุฬาทิศธรรมสภาาราม ตั้งอยู่เลขที่ 92 หมู่ 5 ถนนวชิราวุธ ตำบลท่าเทววงศ์ อำเภอเกาะลันตา จังหวัด ชลบุรี อยู่เชิงเขาติดชายทะเลทางทิศตะวันออก ห่างจาก ชายทะเลอำเภอศรีราชา 14 กิโลเมตร สามารถมองเห็น เกาะขามน้อยและเกาะขามใหญ่ได้ชัดเจน ลักษณะพื้นที่ ตั้งวัดเป็นหินปนดิน

อาณาเขตของวัดมีพื้นที่ติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับเชิงเขายอดพระจุลจอมเกล้า จดทะเลอ่าวมาณูรังษี (ท่าบน) มีความยาว 3 เส้น 1 วา

ทิศใต้ ติดต่อกับทะเล ตั้งแต่อ่าวมาณูรังษีขึ้นมา จดถนนวชิราวุธ มีความยาว 4 เส้น 1 วา

ทิศตะวันออก ติดต่อกับชายทะเล มีความยาว 1 เส้น 2 วา

ทิศตะวันตก ติดต่อกับถนนวชิราวุธไปตามเชิงเขา ยอดพระจุลจอมเกล้า มีความยาว 1 เส้น 3 วา

พื้นที่ทั้งหมดของวัด รวม 40 ไร่ เป็นพื้นที่ตั้งวัด 12 ไร่ และพื้นที่ธรณีสงฆ์ที่ครอบครองมาเป็นเวลานานอีก 28 ไร่ ภายในวัดแบ่งพื้นที่เป็น 3 เขต คือ เขตพุทธาวาส เขตสังฆาวาส และเขตฌาปนสถาน

พระประธานในพระอุโบสถ

ปูชนียวัตถุและถาวรวัตถุที่สำคัญภายในวัด

วัดสุทัศนเทพวราราม มีปูชนียวัตถุและถาวรวัตถุที่สำคัญอยู่มาก สร้างสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวบ้าง ในสมัยลำดับมาบ้าง และในสมัยรัชกาลปัจจุบันบ้าง อาทิ

พระประธานในพระอุโบสถ เป็นพระพุทธรูปปางมารวิชัย สมัยสุโขทัย หน้าตักกว้าง 41 นิ้ว จากทับเกษตรถึงเกตุมะลา 51 นิ้ว มีพุทธลักษณะงดงามมาก ตามประวัติกล่าวว่า พระอาจารย์จู้ ชาวรามัญปากลัด ได้นำมาเป็นพระประธานในพระอุโบสถวัดเกาะสีชังเดิม พระบาทสมเด็จพระ

พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงปิดทองปฏิสังขรณ์ใหม่
ปรากฏเป็นข่าวในราชกิจจานุเบกษาว่า

ปิดทองพระประธานวัดเกาะสีชัง

วันที่ 1 มิถุนายน รัตนโกสินทร์ศก 110 เวลา
บ่าย 4 โมงเศษ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จ
ออกเสด็จพระราชดำเนินไปในพระอุโบสถวัดเกาะสีชัง
ทรงปิดทองพระประธาน พระสงฆ์สวดชัยมงคล 5
รูป และเจ้าพนักงานประโคมพิณพาทย์พร้อมกันแล้ว
เสด็จขึ้น เจ้าพนักงานปิดทองพระพุทธรูปนั้นคือไปจน
เสร็จ

ภายหลังที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สถาปนาวัดอัมมวรางคณิมาตร
และวัดจุฬาทิศธรรมสภารามตามลำดับแล้ว จึงโปรดเกล้าฯ
ให้อัญเชิญพระพุทธรูปพระประธานในพระอุโบสถวัดเกาะ
สีชังเดิมนั้นมาเป็นพระประธานในพระอุโบสถวัดอัมมวรางค-
ณิมาตร และวัดจุฬาทิศธรรมสภารามตามลำดับ

พระอุโบสถ สร้างเสร็จเมื่อ พ.ศ. 2478 โดย
พระครูสุทธีรัต (ปาน เขือกศรี ธมฺมปาโล) ดำเนินงานก่อสร้าง
ใช้ก้อนหินเป็นผนังผลมลายด้วยซิเมนต์ เครื่องบนไม้
มุงกระเบื้อง รูปทรงและลายหน้าบันแบบจีนไม่มีชื่อฟ้า
กว้าง 8 เมตร ยาว 20 เมตร

พระพุทธรูปบาทจำลองภายในพระเมณฑป

หน้าบันพระอุโบสถ

พระพุทธรูปบาทจำลองและพระมณฑป สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงได้ศิลารอยพระพุทธรูปบาทมาแต่พุทธศตวรรษที่ ๑๖ และนำมาถวายเป็นที่เฉลิมศรัทธา พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดเกล้าฯ ให้อัญเชิญขึ้นไปประดิษฐาน ณ โถงเขายอดพระจุลจอมเกล้า รายละเอียดดังกล่าวแล้วในตอนต้น พระมณฑปกว้าง 4 เมตร ยาว 4 เมตร เฉพาะรอยพระพุทธรูปบาทกว้าง 11 นิ้ว ยาว 25 นิ้วครึ่ง ลึกหนา 1 นิ้ว

ศาลาการเปรียญ เดิมเป็นไม้ สร้างใหม่เป็นอาคารคอนกรีตทรงไทยประยุกต์ กว้าง 18 เมตร ยาว 24 เมตร

พระไตรปิฎก พร้อมทั้งตู้ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดเกล้าฯ พระราชทานเมื่อ พ.ศ. 2433

ธรรมาสน์ ได้รับพระราชทานในงานพระเมรุพระบรมศพพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พ.ศ. 2453

ธรรมาสน์ปาฏิโมกข์ ได้รับพระราชทานในงานพระศพสมเด็จพระปิตุจฉาเจ้าสุทรมาลมารศรี พระอัครราชเทวี พ.ศ. 2470

ธรรมาสน์ปาฏิโมกข์ในพระอุโบสถ

ศาลาการเปรียญและหอระฆังของวัด

หอนางมัจฉาบริเวณลานวัด

นอกจากนี้ยังมีพระวิหารพระสังกัจจายน์ พระวิหาร
ประดิษฐานหลวงพ่อบุญทิพย์ ศาลา หอระฆัง หอฉัน
อาศรมสุทธีรัต กุฏิสงฆ์ และฌาปนสถาน

เจ้าอาวาส และพระภิกษุของวัด

เจ้าอาวาสที่ครองวัดนี้ตั้งแต่แรกจนถึงปัจจุบัน มี
ดังนี้

พระครูศรีหังคสังวร (เทียน) พ.ศ. 2435-2437

พระครูศรีหังคสังวร (จิตร) พ.ศ. 2437-2456

(พ.ศ. 2456-2477 ไม่มีเจ้าอาวาส มีแต่ภิกษุ
รักษาการคือ พระอาจารย์เขียวและพระอาจารย์หลง ตาม
ลำดับ)

พระครูสุทธีรัต (ปาน เมื่อกศรี ธมฺปาโล) พ.ศ.
2477-2497

พระครูสาธิตธรรมนาท (โพธิ์ ศรีธนะ จานุดตโม)
พ.ศ. 2499-2508

พระครูสุทธานภิรัต (เจริญ เจริญศรี วฑฒนธมฺโม)
พ.ศ. 2512-2529

พระครูศรีหังคสังวร (เริ่ม ปรโม) พ.ศ. 2529-
2540

พระครูเสถียรสังคัมภีร์วิรัช (ปอ จันทวนฺโณ) พ.ศ.
2540 ถึงปัจจุบัน

ปัจจุบันวัดสุทัศนธรรมวรารามราชวรมหาวิหาร มีพระภิกษุ
จำพรรษาทั้งสิ้น 13 รูป (มีนาคม พ.ศ. 2541) ไม่มีสามเณร
และชีวกอาศัยอยู่

ทุกปีจะมีพระบรมวงศานุวงศ์ หรือคณะข้าราชการ
หรือคหบดีขอพระราชทานผ้าพระกฐินนำไปถวาย ณ วัดนี้
ติดต่อกันมาโดยตลอด

บรรณานุกรม

ชลบุรี. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (ข้อมูลไตรมาส 1155)

ชูวงศ์ ฉายะบุตร. การปกครองท้องถิ่นไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สมาคมนิสิตเก่ารัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.

ตรี อมาตยกุล. ทัศนศาสตร์ไทยจังหวัดชลบุรี. กรุงเทพฯ : สำนักวัฒนธรรมทางศิลปกรรม สภาวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2500.

ทวี หอมขง. สถาบันวิทยาศาสตร์ทางทะเล. กรุงเทพฯ : บริษัทอมรินทร์ พรินต์ติ้งกรุ๊ป จำกัด, ม.ป.ป.

เทศบาลเมืองชลบุรี. งานประเพณีวิ่งควายจังหวัดชลบุรี. ชลบุรี : กรมศิลปากรพิมพ์, 2532.

นางลักษณ์ ทองอยู่. เอกสารประกอบการสอน ส 071 ท้องถิ่นของเรา 1 จังหวัดชลบุรี. ชลบุรี : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ โรงเรียนโพธิ์สัมพันธ์พิทยาคาร, 2539.

ปราณี วราพร. ท่องเที่ยวในประเทศไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2517.

การดี มหาชนธ์. ชลบุรีในประวัติศาสตร์. กรุงเทพฯ : กองทุนสุภัทรา เรื่องศรีโรจน์, ม.ป.ป.

ศึกษาธิการ, กระทรวง. กรมวิชาการ. เรื่องน่ารู้ เล่ม 8. กรุงเทพฯ : บริษัทอมรินทร์ พรินต์ติ้งกรุ๊ป จำกัด, 2531.

ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดชลบุรี. โรงเรียนชลกันยานุกูล.
ข้อมูลสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมจังหวัดชลบุรี.
ชลบุรี : ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดชลบุรี โรงเรียน
ชลกันยานุกูล, 2541.

_____ ประเพณีท้องถิ่นจังหวัดชลบุรี. ชลบุรี :
แผนยการการพิมพ์. ม.ป.ป.

สมชาย พุ่มสอาด และคณะ. 73 จังหวัด. กรุงเทพฯ :
สำนักพิมพ์เดือนสยาม, 2516.

สมดุลย์ ทำเนา. โจ๊กปริศนา (ฉบับปรับปรุงใหม่).
พิมพ์ครั้งที่ 3. ชลบุรี : กมลศิลป์การพิมพ์,
2537.

สำนักงานจังหวัดชลบุรี. บรรยายสรุปจังหวัดชลบุรี.
ชลบุรี : สำนักงานจังหวัดชลบุรี, 2539.
(ยึดสำเนา)

อเนกกุศลศาลา (วิหารเซียน). มุลนิธิอเนกกุศลศาลา
(วิหารเซียน) ในพระสังฆราชูปถัมภ์. ม.ป.ท.,
ม.ป.ป.

ขอขอบคุณวิทยากรผู้ให้ข้อมูลในการจัดทำ

กองวรรณกรรมและประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร

นางพัทวัน บุญวีระ

นางสาวสุภาวรัตน์ อารักษ์ศักดิ์

เทศบาลตำบลแสนสุข อ.เมืองชลบุรี จ.ชลบุรี

เทศบาลเมืองชลบุรี อ.เมืองชลบุรี จ.ชลบุรี

นายสมชาย บานเย็นวิตร เทศบาลเมืองพานิชย์

นางสาวสุภาวรัตน์ พลอยดีเลิศ

เทศบาลเมืองศรีราชา อ.ศรีราชา จ.ชลบุรี

บริษัทวนิชย์ กรุ๊ป จำกัด (มหาชน) อ.บ้านบึง จ.ชลบุรี

ประชาสัมพันธ์จังหวัดชลบุรี อ.เมืองชลบุรี จ.ชลบุรี

พิพิธภัณฑ์พื้นถิ่น พัทธยา จ.ชลบุรี

นางระวีพรรณ อังคสิทธิ์

เมืองจำลอง พัทธยา จ.ชลบุรี

นายอุทพงษ์ ศุภพัตย์

โรงเรียนหนังสือวิทยาร อ.พนัสนิคม จ.ชลบุรี

นายสมศักดิ์ ทำนาร

นางศรีนงา สุทธิวัฒน์

ศาลเจ้าแม่เหาะสามมุข (น้ำจืด) อ.เมืองชลบุรี จ.ชลบุรี

นายสมบุญ บุญสุวรรณ

ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดชลบุรี โรงเรียนชลกันยานุกูล อ.เมืองชลบุรี จ.ชลบุรี

นางสาวภาณุมาศ บัวพันธ์

กองบรรณาธิการโรงเรียนชลกันยานุกูล

ศูนย์ส่งเสริมเมืองการจักสานท้องถิ่น ต้นไม้โครงการพระราชดำริ อ.พนัสนิคม จ.ชลบุรี

ศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรม ภาคที่ ๔ จ.ชลบุรี

สถาบันวิทยาศาสตร์ทางทะเล อ.เมืองชลบุรี จ.ชลบุรี

นางสาวสุภาวรัตน์ ปิณฑกุล

นางสาวกาญจนา วรณ

สวนสัตว์เปิดเขาเขียว อ.ศรีราชา จ.ชลบุรี

นายอำนาจ ชวนชื่น

นายอรรถพร ศรีเจริญ

นายพนม ศิริโยธนา

สวนเมืองศรีราชา อ.ศรีราชา จ.ชลบุรี

นางสาวสุภาวรัตน์ โพธิ์เวียง

สำนักงานเกษตรจังหวัดชลบุรี อ.เมืองชลบุรี จ.ชลบุรี

สำนักงานส่งเสริมการจ้างงาน อ.เมืองชลบุรี จ.ชลบุรี

นายบุญฤทธิ์ แสงสี

นายโสม เกษศิริ

สำนักงานศึกษาธิการอำเภอนาแก อ.นาแก จ.ชลบุรี

นายสุชาติ นาคดี

นายประเสริฐ ปิณฑกุล

หอสมุดแห่งชาติชลบุรี อ.เมืองชลบุรี จ.ชลบุรี

นายศิริพร สมใจ

แหล่งมรดกโลกไม่เป็นที่บ้านหนองพยอม อ.พนัสนิคม จ.ชลบุรี

นายสมณ กิ่งสุวรรณ

อภิปุทธศาสตร์ (วิทยาร) อ.นาแก จ.ชลบุรี

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา

อธิบดีกรมวิชาการ (นายพยุหศักดิ์ จันทร์สุรินทร์)
รองอธิบดีกรมวิชาการ (นายเลียม พูลเยี่ยม)
รองอธิบดีกรมวิชาการ (นายสมชาติ รัตนถาวร)
ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาหนังสือ (นายวินัย รอดจ่าย)
ผู้อำนวยการกองกลาง สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
(นายสมบุญ ช้างงู)

ผู้เขียน

บทนำ ดินแดนบูรพา และความเป็นมาแห่งเมือง
นางวรรณิ์ จันทร์ศิริ
สื่อเลื่องประเพณี
นางสุทิน ทองใส
เศรษฐกิจดีของประเทศไทย
นางสาวประไพ ทักตรเกษม และนางสาวนวมณี ชัยบุคดา
สุุดพิเศษนำเยือนเขต
นางสาวขวัญฟ้า นิยมในธรรม
เกาะกลางชล สีสั่ง และวัดจุฬาภิธรรมสถาวามวรวิหาร
นางปราณี ปราบริปู

บรรณาธิการที่ปรึกษา

นางสาวพรณงาม แยมบุญเรือง

บรรณาธิการ

นางปราณี ปราบริปู
นางสาวขวัญฟ้า นิยมในธรรม

ถ่ายภาพปกและภาพประกอบ

นายทวิพร ทองคำใบ
นางสาวพรณงาม แยมบุญเรือง
นางสาวนวมณี ชัยบุคดา

ออกแบบปกและจัดทำรูปเล่ม

นางสาวขวัญฟ้า นิยมในธรรม
นายสุฤษดิ์ สิงห์สำพอง

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ
เรื่อง อนุญาตให้ใช้หนังสือในโรงเรียน

ด้วยกรมวิชาการได้จัดทำหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่อง จากชลบุรีถึงสิงคโปร์ เพื่อใช้ประกอบการเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ระดับประถมศึกษาและกลุ่มสังคมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาขึ้น กระทรวงศึกษาธิการได้พิจารณาแล้วอนุญาตให้ใช้หนังสือนี้ในโรงเรียนได้

ประกาศ ณ วันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2541

(นายสุวัฏ์ ศิลปอนันต์)

ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

